Revistă de cultură și artă PIEDESTAL

Anul 3, Numărul 4 (10)/2025

Editată cu sprijinul Consiliului Judeţean Hunedoara și al Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva

Motto:
„Alegând confortul și siguranța drumurilor bătătorite, zadarnică ne va fi truda identificării amprentelor proprii, măturate între timp de valurile trecerii!”

Dumitru Dumitrescu

Redactor-șef:	**Dumitru DUMITRESCU**
Secretar de redacție:	**Camelia ARDELEAN**
Redactori permanenți:	**Mirela COCHECI**
	Elisabeta BOGĂȚAN
	Monica DUȘAN
	Radu IGNA
	Mihai PETRE
Colaboratori permanenți:	**Constantin STANCU**
	Ladislau DARADICI
Corectură:	**Diana FERENCZ**
	Traian MARIAN
Tehnoredactare:	**Carmen POPESCU**
Copertă, grafică:	**Carmen POPESCU**
Adresă:	**Strada Traian Vuia, Nr. 4**
	Deva, Județul Hunedoara
ISSN:	**3008-2250 ISSN-L 3008-2250**

Sub egida ASOCA Deva

Pagina Web: asoca.ro

Persoane de contact: Dumitru Dumitrescu; email:scdumitrex@yahoo.com
Camelia Ardelean; email:coa_72@yahoo.ro

Tiparul executat la
Casa de editare EMIA Deva

CUPRINS

Viața privită ca un ideal de atins

Omul aflat între frica de moarte și dragostea de viață, cu toate că prin amândouă urmărește același deziderat, există un prag de echilibru pe care dacă nu-l respectă, poziționându-se fie într-o parte, fie în cealaltă a lui, îi va fi foarte greu de îndeplinit această aspirație existențială. Și cum viața prin ea însăși reprezintă realitatea obiectivă, obiectivitatea nefiind la îndemâna oricui, încă din primele momente ale apariției sale pe Pământ, omenirea a rămas într-o incertitudine permanentă, știind de acest prag de referință însă, fără a-l putea atinge vreodată. Disculpându-se prin firea ei mereu schimbătoare în fața acuzațiilor de neștiință unde să se așeze, a hotărât ca în acest demers fiecare om să-și aleagă locul singur, în mod democratic.

Câțiva indivizi mai vicleni și iuți de picior, gândindu-se doar la confortul personal în detrimentul dragostei față de semeni, profitând de naivitatea lor naturală, cu vorbe meșteșugite și fără prea mare efort, au convins pe cei mai mulți dintre ei să aleagă frica de moarte.

Ajunși astfel în postura de conducători, dar indiferenți la problemele iscate de necesitățile realității obiective, cu o perseverență diabolică au început să strângă averi prin violență, minciună și furt, parvenind în scurt timp până la nivelul cât să instituie și obligația de a fi idolatrizați. Balansul general spre frica de moarte, odată cu atingerea stării de paranoia, s-a dat și startul propriei lor decăderi, plină de închipuiri iluzorii.

În contrast cu aceștia, puținii care au mai rămas să ducă pe umeri crucea grea a destinului comun întru desăvârșire, așezându-se prin liberul lor arbitru de partea opusă a declinului, și-au asumat din plin și consecințele oprobiului majorității. Așadar, scoțând la iveală într-o lume în degringoladă violențele, imitațiile de prost gust, falsul, minciuna, ura, dezbinarea și dezrădăcinarea de neam, au fost nevoiți să lupte până la sacrificiul suprem. De-a lungul efervescentei noastre istorii, viața dovedită a fi un ideal de atins, i-a transformat pe câțiva dintre cei petrecuți … în eroi. Despre ceilalți aflați cu dânșii pe baricade, faptul că nu-și mai amintește nimeni, nimic, înseamnă că încă trăiesc, fără ca noi, vieșii momentului, să le putem recunoaște ori, intui, cel puțin, amprentele prezenței lor definitive.

Dumitru Dumitrescu

DOREL VIȘAN

(invitat special)

Doamne, nu te îndepărta

Doamne, nu Te îndepărta de noi
Şi nu-Ţi întoarce faţa,
Căci nu ne-ai fost
Şi nu ne eşti oaspete…
Ci părinte…
Şi oricât de răi
Şi oricât de netrebnici ar fi copiii,
Tatăl nu tulbură fântâna plină de lacrimi
A râsului lor…

Doamne, nu ne părăsi!
Am batjocorit slava Ta,
Am minţit şi am iubit deşertăciunea,
Dar ştim
Că numai la Tine este scăparea.
Ne eşti Tată şi ne eşti Mamă,
Şi dacă ne-ai făcut din iubire,
Scoate-ne la loc larg
Din strâmtoarea vâltorii.

Tată!
Ne-ai făcut din pământ – cupe de vin –
Şi ne-ai dat olarului
Să ne ardă în foc…
Ne-ai făcut harpe
sunătoare
Şi fluiere tânguitoare;
Atinge cu mâinile Tale
Corzile sufletului nostru
Şi suflă din nou în
lemnul cântărilor
noastre…

Tată!
Pentru ce stai aşa
departe de noi
Şi-l laşi pe tâlhar
Să atace ca fiara-n
cărările dosnice?!

Nimiceşte, Doamne, buzele linguşitorilor
Şi limbile care vorbesc cu trufie.
Ocărăşte pe fraţii
Care îşi iau toată partea
Doar din lumea aceasta…
Fă să se clatine temeliile munţilor
Şi să învolbureze apele mărilor,
Şi vom alerga la Tine,
Din iubirea Ta
Ne vom urca singuri pe cruce
Şi singuri ne vom reteza
Uscăciunile sufletului nostru.

Doar atunci
Ne vom aminti de câmpurile
În care am aruncat seminţele
Primăverilor noastre,
Iar Toamnele împăcării
Vor rodi din nou.

Cluj-Napoca, iulie 1997
(din volumul ***Cântece pentru glas şi toacă***,
Editura Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017)

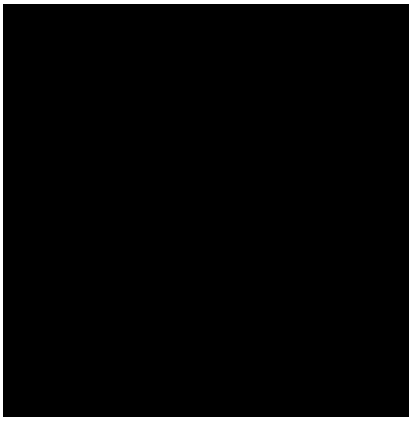

MIRELA COCHECI

Desculță în lumea viselor

Pe vârfuri, fără zgomot,
pășesc ușor într-o lume care nu există
decât atunci când închid ochii.

Aici, nimeni nu mă vede,
doar vântul care adie printre copaci
îmi șoptește numele
înBraille.

Pașii mei sunt speranțe
care încă nu s-au născut.

nimic nu doare aici,
dar totul ar putea să doară

dacă m-aș opri prea mult.

Cerul mă privește de jos,
pământul urcă în mine.
Nu mai știu care e sus,
și dacă sus mai înseamnă ceva.

În lumea viselor,
totul pare departe și aproape deopotrivă,
ca o amintire dintr-un viitor
care nu s-a întâmplat.

Sunt desculță,
dar nu din lipsă,
ci dintr-o alegere tăcută:
să simt,
să merg,
să fiu,
așa cum nu pot fi
nicăieri altundeva.

Așteptarea și ceasul cosmic

așteptarea stă pe un scaun care nu există
mănâncă ceasuri și scuipă stele
pașii tăi cad în sus
iar umbrele râd de tine
pentru că ai uitat să numeri norii

fiecare clipă grea poartă o pălărie
și cântă un cântec pe care
doar pietrele îl înțeleg
timpul se împiedică de propriile sale cuvinte
și râde în oglinda ta spartă
în timp ce tu înveți să zbori
printre literele unei propoziții
care nu are sens
și poate că nu există sosire
și poate că nu există plecare
dar ce contează?

un pește invizibil tocmai ți-a furat răbdarea
iar tu râzi pentru că
așteptarea e singura realitate
care refuză să fie serioasă

Fără cuvinte

dimineața mușcă din asfalt.
mașinile trec grăbite,
fără povești, fără priviri.

vitrinele își țin respirația,
fețe duble se privesc
fără să se vadă.

pe trotuar, cuvintele zac
ca frunzele ude,
nimeni nu le mai adună.

un autobuz gâfâie
ca un maidanez bătrân
cu oasele pline de drumuri.
în el, tăcerea miroase
a oboseală și a renunțare,
a porția zilnică
de aparență a libertății.

Tramvaiul și steaua lui tăcută
E seară
și orașul respiră încet,
ca o mare adormită sub clar de lună.

Rătăcesc pe străzile aproape pustii,
cu umerii încărcați de umbre,
dar cu pașii ușori, aproape plutind
pe caldarâmul rece.

Merg purtându-mi seara
ca pe o mătase întunecată peste umeri,
fără să-mi dau seama
că orașul mă scrie într-un vers alb
pe care doar noaptea îl poate citi.
În spatele meu
tramvaiul își vede liniștit de drum
și parcă fiecare felinar
e o stea care coboară pe pământ
doar ca să-i țină companie.

Ornamente în formă de lună
îl privesc trecând
cu ochi de piatră obosită,
iar fațadele tăcute
îi mângâie ușor
luminile tremurânde.

Tramvaiul își continuă drumul,
senin, singur, tăcut,
ca o inimă uriașă
care continuă să bată
chiar și atunci când nimeni
nu o ascultă.

Învățând din umbre

Le datorez ceva celor
care au trecut prin mine
ca un vânt rece,
fără să se oprească.

În urma lor
a rămas un spațiu gol
în care am învățat să trăiesc altfel,
mai adânc, mai limpede.

Nimic nu a fost ușor,
dar piciorul care m-a împins
în mijlocul furtunii
m-a învățat mersul drept,
chiar și fără să-mi dau seama.

Uneori simt că lumina
care mă ține acum în echilibru
vine tocmai din umbrele
pe care le-am străbătut.

Și poate că fără acele tăceri grele,
fără acele priviri întoarse,
fără întunericul
care se lipea de mine în tăcere,
nu aș fi știut
că pot înflori chiar și acolo
unde pământul părea sterp.

Așa că, fără mare zgomot,
îmi plec fruntea
în fața celor care,
fără să știe,
m-au ridicat.

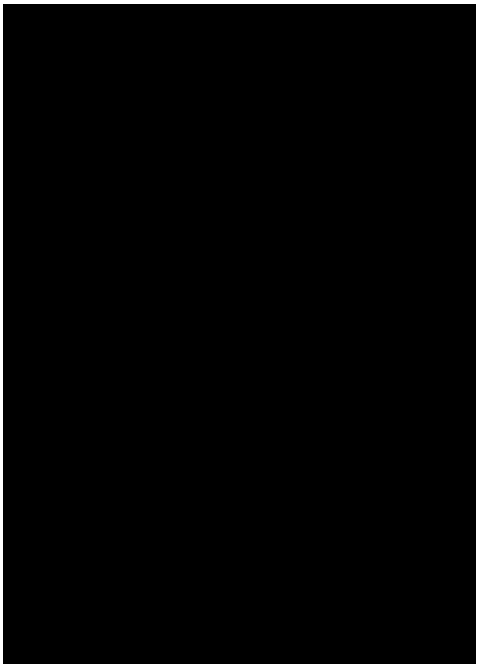

Lucrare de grafică realizată de Werner Henning

VALENTIN DAVID

Răstignirea necesară

Precum Cristos, sunt de ai mei hulit,
Cărând povara facerii de bine,
Am fost bătut, sfidat și răstignit…
Dar am plecat cu crucea după mine.

Am sângerat, dar iar am renăscut,
Și totuși, nimeni nu mă recunoaște,
Piroanele și crucea le-am vândut
La farisei și amatori de moaște.

Ca pe un infractor m-au căutat,
Dar ochii lor nu pot să mă mai vadă,
Deși au răstignit și agățat
Portretul meu, color, la colț de stradă.

Doar mieii îmi zâmbesc și-mi vine-a plânge,
Suntem legați prin tragicul destin,
Și când în râu mă spăl pe răni de sânge,
Vremelnic se transformă apa-n vin.

M-am întâlnit pe stradă cu Baraba,
Un hoț iertat, acum în rând cu sfinții,
Sunt căutat de mulți, dar e degeaba…,
Căci Iuda n-o să-și ia din nou arginții.

Stau resemnat pe propriu-mi cavou,
Acum mi-e viața ca o scoică goală…
Și chiar de-s viu, ca să renasc din nou,
Mă răstignesc pe-o cruce virtuală!

Moștenirea

Am primit de la tata o valiză uzată
Și mi-a spus, cu efort, chiar în prag de-a muri,
Nu cumva s-o deschid din greșeală vreodată…
Ci s-o car permanent câte zile-oi trăi.

Am legat-o de mine cu un lanț de oțel,
Nu cumva vreun tâlhar, pe-undeva, să mi-o fure,
Mi-am luat un pistol, chiar un ultim model,
Și la șold port de-atunci, incomod, o secure.

Seara, ușa-ncuiam, de trei ori c-un zăvor,
Am pus camere-n hol și afară, pe scară,
Am luat cu bani mulți un seif mărișor,
Să încapă valiza, să nu stea pe afară.

Au trecut ani în șir și ca un mafiot,
Ca pe-o bilă, valiza-am cărat-o cu mine,
Chiar eram suspectat că urzesc un complot,
Că ascund explozivi, cu intenții haine.

Și copiii, nevasta, mă credeau un ciudat,
C-o valiză legată inutil de-o aripă,
Dar nicicând la bagaj eu nu am renunțat
Și-am cărat-o cu mine până-n ultima clipă.

Înainte ca-n Hades obosit să pătrund,
Mă-ntrebară plângând, și băiatul, și fata:
„-N-ai văzut că valiza nici măcar n-are fund?”
„-Am știut, dar e tot ce-am primit de la tata!”

Ispășire

Sunt între ziduri de granit închis,
Un insectar anost și cenușiu,
Coșmar cernit, dar îmi doresc un vis
Cu cer albastru sau portocaliu.

Am doar un geam, dar e destul de sus,
Din boltă-mi fac cu ochiul mii de stele,
Și zilnic, înainte de apus,
Prin el îmi zvârle cineva chiftele.

Îmi este clar că e sfârșit de drum
Și când din zid o Ană se arată,
Pe piatră scriu poeme și acum…
C-un cui tocit ce mi l-am scos din gheată.

Zac într-un colț, pe dale, mii de chei,
Au clipele culoare de cenușă
Și mi-e însingurarea un Pompei…
Căci zidul gros nu are nicio ușă.

O mânăstire voi zidi în vis,
Mi-au dispărut pornirile frivole,
Îmi ispășesc păcatul, sunt închis
În propria celulă. Sunt Manole!

DUMITRU TÂLVESCU

Despre bucuria de a scrie

Ca să te scalzi în poem,
Trebuie să oprești zborul păsării cu mâna.
Să-l iei atent și să-l transpui pe hârtie.
Cu un stilou să-i faci conturul.
Dacă reușești, zborul se transformă în vers,
Mai adaugi un tril necunoscut, versul doi.
Încet, mai pui o boare de vânt și mai departe
După ce ai pus și strălucirea stelelor,
Murmurul mărilor, ocheadele îndrăgostiților,
Noaptea cu răcoarea ei, ziua cu strălucirea ei,
Râsul copiilor, privirea bunicilor,
Atunci s-ar zice că poemul e gata.
Apoi să-i dai hârtiei foc
S-ajungă, din nou, toate la loc.

Cuvântul

Imberb și trist, ades de unul singur,
Și vesel uneori, zburdând în pagini albe
Cuvântul țese note calde
Cu umbre, fără umbre, dar de soi.
Înșiră pași fără de număr
Și cartea prinde bun contur
Spre desfătare sau tăgadă
Așa cum vrei, de o parcurgi.
La urmă, odihnit în tuș,
Trăiește altfel, liniștit,
Menirea și-o făcu, e gata
Adoarme-n rânduri, fericit.

Spre înțelegerea poemului

Când te apleci asupra poemului
Uitând zgomotele zilei de afară
Abia atunci înțelegi că mai e o lume
Un alt fel de a fi al ei, deși pare doar una
Diferită și miraculoasă, de oriunde ai privi-o.

Cuvintele poetului dezleagă vraja ochiului.
Atmosfera din jur se schimbă în timp ce afli sensuri noi
Gândurile converg spre tâlcul cuvintelor.
Așa se naște o altă lumină în priviri.
Când închizi cartea, poemul continuă să cânte în tine.

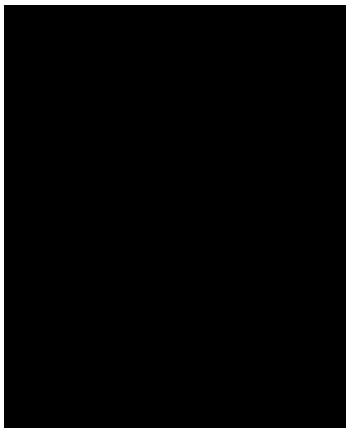

AMALIA MĂRGINEANȚU

sum ergo deus est

acesta e locul de reparat oameni
cu trupurile lor mute în bandaje
ce nu și-au găsit la timp un gabriel
cu venele albastre amestecate la întâmplare
săpând să unească secundele
ce s-au prelins în ora sângelui
iar gura lor ceasornicar de vreme
rostește în gol spre a trăi o moarte
căci marțea întotdeauna îngheață bobul de muștar
aici vii să îți înalți sufletul
într-o liniște ca cea de mausoleu
să-ți lași hainele infirmierei
povestea-anestezistului
trupul-chirurgului
și numele zburătorului cu aripi la vama din apus
de n-ar fi atâta larmă înăuntru-mi
nu te grăbi dar facă-se lumină
căci noi cei care avem
să ne unim cu cerul pentru o clipă
încă așteptăm
doar vii poartă în suflet chipul nostru

dezlegat din voie

ce aș mai fi dacă mi-aș desface câte o fibră
și aș da o secundei trecute
ce aș mai fi dacă m-aș deposeda de ea
așa crudă așa indiferent de sângerie
ce aș mai fi dacă m-aș desprinde
din câmpul plin de mărăcini de agonie
ce aș mai fi dacă inima s-ar opri
să facă un popas în fărâmele cu umbre
ce aș mai fi dacă ani mai târziu
aș înțelege că nu există decât beția marilor abisuri
truda de a fi redusă la jumătate de cordoanele ombilicale
e plină cu îngeri exorcizând golurile vidului
în care pământul se trezește tras la sorți
de carnea irosită în sânge de țărână
lazăre
nu te teme
nu a mai plouat de un an
de aș fi eu o urmă de respirație
rostogolită direct din inimă
în cele șase colțuri vorbitoare
dar cu o rană ca aceasta
de-aș fi măcar ca un prunc de curată
de fibrele bandajelor amputate

nimeni nu m-a întrebat
dacă vreau să îți dau drumul

mai știi când îți spuneam pilda omului de jumătate
cum cel rămas își va picura
și îngroșa pântecul pământului
cu lacrimile lui precum cele de copii albaștri
cum va zbura către un nume
către cei doi ochii
de ne mai atins altfel
poate doar la capătul pământului
cum își va flutura aripile arse
blestemând moartea cu tot cu brațele ei cele multe
căci degetele sale nu pot să apuce
ușile bătute în cuie și ferecate de către ea
cum peste a iubirii umbră
sinistra ei figură va dăinui atunci
cum îi va deschide doar una
care nu poate fi decât cea către vina întunecată
spirală albastră necruțătoare pentru cel rămas
ce doare până-n adâncurile rănilor și chiar peste
cum al său trup și suflet făcut bucăți
nu de ea se va cutremura
ci de veșnicia sa
uitând că aici jos
cerul întotdeauna cade
cum doar niște curenți de du-te-vino vor rămâne
și un glas anemic să șoptească:
trăiește-mă.

VALER NANDRA

Lupta cu amintirile

Îngustă-mi fereastra amintirilor
din cartea trecutului,
astupă-mi amintirile
punându-le cenușa-n cap,
acoperă-le apoi cu pământ
până vor putrezi în cosmosul uitării.
Intră în cameră în vârful picioarelor,
pentru a nu deranja șoarecii
ce mă apără de liniște.
Stinge luminile florilor roșii
de pe pereții camerei de iubit,
spunându-le mitul tăcerii
și taci, având răbdare,
căci trebuie s-ascult…
dacă mai exiști!

Liniștea pădurii

Mi-s ochii-nlăcrimați de tăceri nocturne
când paște cerbul poienile pădurii-n liniște
și se zbat inimile îndrăgostiților de veacuri,
fără rost chinuite.
Mi-s ochii neuscați încă
în ritmul vieții prea agitate
și sper o pace ca liniștea pădurii.

Ipostaza

Mai spune-i vorbei să admită,
iar gândului să spună nu,
și caută ființe îndulcite
de vremea care îmi trecu.
Mai spune-i gândului s-admită,
iar vorbei, care va veni,
dă-i raza falnicului cântec
ce viitorul va-ncolți.
Mai spune râului s-asculte,
iar vântului ce s-a opri,
dă-i cântecul înalt de munte
și liniștea ce va veni.

Gând

Spre zilele ce vin,
cu gândul tău converg
Iubirile ce-apun
și pașii tăi ce merg,
cuvântul nu-l pătrund.
E mult prea mic cuvântul!

Drumul vieții

Mergând încet pe drumul meu,
rar apăs al vieții arc
și din neștiință mai încerc
ca sufletul să-l mai încarc.
Cu dragi privelişti ce visam
și melodii pe care-abia le auzeam,
când anii tineri apăsau pământul,
cerul și tot ce eu speram,
am încercat și încă-ncerc
poezia s-o pătrund mergând.
Neștiutor pe drumul vieții
mai calc în bălți
și mă stropesc
cu vorbe ce n-au înțeles,
dar cerul strălucește tot mai violet,
și ochii mei mângâie
simfonii de culori calde
pe pânza albă,
când pensula inimii mele
va naște din nou
o frumusețe celestă…

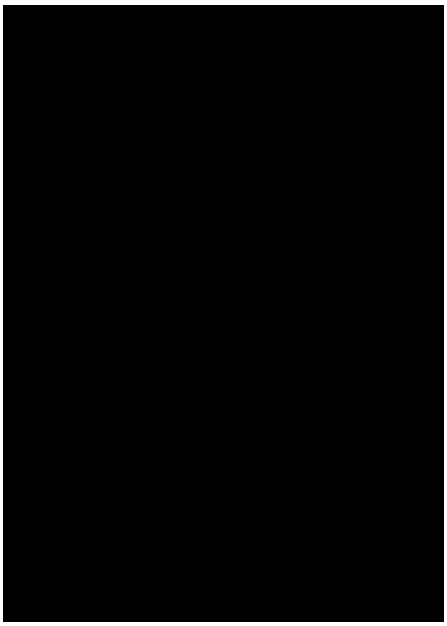

Lucrare de grafică realizată de Werner Henning

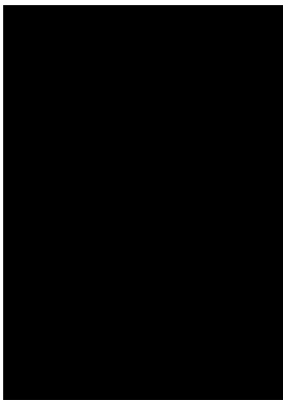

FLORENTINA MITRICĂ

Tributari

Suntem tributari iubirii de la primul nostru plâns
Când, ajunşi la senectute, constatăm că nu am strâns
Roade în cămara-n care sufletul sălăşluieşte!
Goi venim, plecăm mai goi, nu-nțeleg ce ne lipsește
De nu descifrăm iubirea, de-i dăm sens indezirabil.
Lutul ne rămâne gol, noi dorim doar ce-i palpabil!
Simt că fuga de iubire este tradițională,
Ee o modă permanentă, pandemie mondială.
Teama mea e ne-nțeleasă de cei care mă aud
Că tot strig după iubire, că iubirea nu-i doar nud,
Că mişcările lascive fără de vreun simțământ
Cheamă la împerechere trupurile de pământ
Şi că lasă-n urma lor o creație ciudată,
O greşeală-n univers ce-i trecută la erată.
Suntem tributari iubirii de când leneveam în pântec,
Până ne-anunțăm pieirea, precum lebăda, prin cântec.

05.08.2024

Emoție și toamnă

Şi ce trist, ce sacrilegiu,
Să-ți frângi sufletul, tu, doamnă,
Să faci parte din cortegiu'
Frunzelor, căzând în toamnă,
Ca, îmbogățind pământul,
Să faci parte din osmoză,
Iar în urma ta, cuvântul
Să prindă miros de roză,
Ca un iz de primăvară,
Într-un răsărit de zi,
Adiind a lăcrămioară,
Răscolind prin poezii.
Doamne, ce metamorfoză,
Simt acum când te inspir,
Sunt cu tine-n simbioză
Şi te sorb ca elixir!
De eşti frunză, iar eu pom,
Înainte să îmi cazi,
Vreau în brațe ca de om,
Tu, femeie, să mă arzi,
Că nu pot rămâne-n drum
Gol de tine, de cuvinte!
Vreau să-ți fiu cenuşă, scrum,
Să te-mbrățişez cuminte!
Doamne, cum ți-aş mai foşni
Toate zâmbetele, toate,
Dacă nu mi-ai părăsi
Ramurile, nişte cioate
Fără sens, trosnind în urmă,
Alungindu-mă anost,
Biet ciudat din muma humă,
Fără sens şi fără rost.
Cum să zaci îngălbenită
Scuturată de o ploaie,
Să fii, scumpo, prihănită
De mizerii şi noroaie?
Mi-eşti emoție de toamnă,
Mi-eşti şi mă-mbogățeşti!
Dacă pleci din mine, doamnă,
Unde ai să te-ncălzeşti!

25.09.2022

Metamorfoză

Am să fug de ochii lumii îmbrăcată în virtute,
Să m-ascund sub coama lunii ce s-a sprijinit de munte,
Să mă lepăd de povara de-a trăi în aste timpuri,
Să mă primenesc în apa unor altor anotimpuri.

Voi renaşte din lumina unor alte emisfere
Voi iubi, că numai asta la intrare ți se cere
Şi-am să-mi iert toată-ntristarea şi durerea din trecut
Ca şi cum n-au existat, ca ceva necunoscut.

Voi renaşte din păcatul omenirii expulzând
Fiecare umilință, care m-a rănit, zburând,
Şi-mi voi ostoi aleanul fără să îmi plâng de milă
Că am rupt din calendarul vieților o altă filă.

Îmi voi bandaja condurul osândit de nepăsare
L-am tocit pe firul vieții prin pietrişul din cărare,
Aripa eternității infuzată de durere
Se va linişti, iar tihna va renaşte în tăcere.

Îmi voi arcui mirarea și privirea-n curcubeu,
Voi renaște mai senină și voi sta pe cerul meu,
Iar din fata întâmplată, dintr-o biată orfelină,
Voi redeveni femeia îmbrăcată în lumină.

Voi zâmbi, iar largul mării mă va oglindi în valuri
Cum îmi conturez o viață pe un țărm, pe alte maluri
Ce m-așteaptă strălucind a iubire de bărbat
Unde știu că voi fi eu, și că m-am reinventat.

14.11.2024

Iubiri nepieritoare

Marile iubiri nu mor dintr-o clipă rătăcită
Când orgolii inflamate le rănesc, mustind a sânge,
Nici nu lasă-n urma lor un iubit sau o iubită
Sfâșiindu-se de dor pe o muzică ce plânge.

Când un iartă-mă n-apare, vin tăcerile și-o frâng,
Obosește așteptarea, coace un amar deliciu,
Bezna penitenței arde, flăcări de infern se strâng,
Sub cazanul nepăsării clocotește un supliciu.

Voi v-ați codamnat la moartea nepăsării de a fi,
Sunteți tributarii vieții ce respiră iluzoriu,
Vă târâți cărând cu voi impotența de-a iubi,
Neînțelegând că sunteți, pe pământ, doar provizoriu!

E ciudată nepăsarea ce vă duce în delir!
Singuri v-ați damnat la moartea ce-o să vină negreșit!
Doar iubirea mai era pentru voi un elixir,
Marile iubiri nu mor, ci trăiesc în infinit!

Infinitul vostru, credeți, că vi-e slugă pe pământ,
Vă simțiți atotputernici, prin regate efemere,
Dar vă surghiuniți iubirea cu o aură de sfânt,
Iar apoi o căutați, disperați, în alte sfere.

23.08.2025

Omnia vincit amor

E vina mea, n-am intuit! Premeditatio malorum,
N-a fost un scop, nu l-am supus dezbaterilor într-un forum,
Și nici măcar nu m-am gândit în sinea mea să mă cobor,
Să mă consult cu mine însămi, cu forul meu interior,
Însă constat, tot intrinsec, că latura mea iubitoare,
N-a prevăzut, n-a exersat niciun scenariu care doare.
N-aș fi crezut cum că iubirii ar trebui să-i fac armură,
C-ar trebui s-o antrenez pentru trădare, pentru ură,
Iar timpul dedicat simțirii să-l tăvălesc și prin noroi,
Să regizez, trăind durerea unui eventual război.
Deviza mea, modus vivendi, de când mi se arată zorii
E să iubesc, fiindcă ceasul îmi ticăie memento mori!
Nosce te ipsum, mi-am cioplit în templul sufletului, mie,
Și asta vreau să fac iubind, și-așa voi face, sine die!

05.09.2025

DUMITRU DUMITRESCU

Metastază

Partidul unic devora ţara
Ca o cangrenă, amputându-i hotarele.
Statul se prăbuşeşte sub propria-i greutate.
Mitinguri de protest, S.O.S.-uri sinistre
Pe limba unei naţiuni
Muribunde;

Corupţia-cancer a distrus
Orice legătură de bun simţ...
Încrengăturile ministeriale sunt dominate
De haos. Banii necuraţi prinşi pe carduri
Chiuie satanic în biserica lor
Așa-zisă… Bancă;.

Şeful statului învârte timona,
Lanţul se strânge

De gâtul poporului
  În nenoroc.

Intersecții

În necunoscut de multe ori
Ne-apropiem fără să ştim
  De noi înşine.

Timpul discret, niciodată
Nu ne va anunţa
  Momentul

Când vom trece intersecţia
Unuia prin celălalt,
  Crucificându-ne.

Atunci ne-ar fi necesară
Cel puțin obișnuința de a spune
  Bună ziua.

Vorbe

Vorbe-n pustiu,
Adevărul ne doare,
Omenia e prinsă-n Cuvântul,
La care timpul lucrează,
Să dea dezlegare.

Vorbe de duh
Cu accente de ură,
Omul îşi pune cenuşă în cap
Şi se-mbracă-n
Minciună.

La efort intelect
Vorba mă-ndeamnă,
Adevăr, durere, minciună şi ură
Nu pot înţelege
  Ce-nseamnă!

Piața Mare

Aproape zilnic trecem prin piaţă
Impulsuri reflex, orice am face,
În drumul nostru, târgul ne-mbie
 Şi pace.
***
Emoţia urbei este trezită de la intrarea în florărie;
Se simte-arealul magnific prins în buchete – fiori,
De frumuseţe şi bogăţie respiră Ardealul,
  Prin flori.

Clienţi curioşi porţile-ntruna închid şi deschid,
O lume-agitată încinge negoţul la stand
Valuri de oameni cu politeţe aşteaptă să intre
  Pe gang.

Chiar lângă scară, o bătrânică vinde salată:
 - Spune-mi, măicuţă, merge vânzarea?
 - Greu merge, maică, pensia-i mică, tare-s bolnavă
  Şi-i grea apăsarea!

Se simte frustrarea de viaţă în criză,
Fără valoare câmpia se mută la munte,
Pământul e stors şi întors să producă
Legume şi fructe.

Intrarea pripită în comunitate strică socoata;
Samsari de produse cu propte înalte
Fac jocul puterii corupte, în târguri lipsite
  De loialitate.

Se vinde şi cumpăr-orice în statul de drept
Cu nesimţire: haina, cuvântul şi omul pe şperţ,
Ochii cezarilor din bancomatele urbei clipesc
  Şi se face comerţ!

La micul dejun cu lista de preţuri
Mi-e foame de-un corn din bazar,
Tarabele pline ard în mirosuri cu mici şi cârnaţi
  La grătar.

O lume fluidă prinsă cu ziua până-nserat,
Vacarm-ambient la intrare, steluţe lumini clipocesc
Pe-oraşul Cetate al Lumii din piaţă…
  Din Piaţa cea Mare!
***
Lăcomia se vinde şi cumpără-n
Impulsuri reflex, orice am face
 Omul produs şade-n vitrină, asta-i durerea …
  Şi pace.

Structuri

Structuri închistate în ierarhii
Confirmă revolta sinuoasă din stradă,
Când cei de pe urmă vor fi cei dintâi,
Înseamnă că sunt număraţi de la coadă.

Ceva îmi spune că ordine nu-i,
Miscări browniene zis' evoluţie,
Sensu-i trial, dar rezolvarea
Potent izbucneşte, prin revoluţie!

„Momentul să-l prinzi în lumea de azi
  Şi-i bine să ştii de unde să cazi.”

Deschide-mi

Doamne,
Deschide-mi ochii
Să văd izvorul
Din care-mi se trage
  Neputinţa
Adu-mi carafa
Spre-a potoli setea
Pustiului meu cu nesaţ,
Să îşi bea,
  Îndreptarea

Deschide-mi buzele
Să mistui otrava,
Reconvertită
În mană şi miere
  Cerească

Întăreşte-mi auzul
Să-ţi prind cuvântul,
Spre a-l reda lumii
În fulgi de
  Lumină.

Trezeşte-mi Eul
Din trupul – iubire
Nevindecat
Şi-napoiat…
  Cu mine însumi!

A fi într-o stea căzătoare

Nu vreau să ştiu
Ce-nseamnă viaţa
Prinsă în adâncuri!
*
Flăcările abisului mi-ar topi
Încetul cu încetul gândurile
Prăbuşite în propria-mi
Neputinţă. Nu vreau să fiu
Martorul arestat într-o Stea
Căzătoare…! Lumina ei
Mi-ar fi candela ce va încerca
Să ţină în viaţă ultimile resturi
Dintr-o inimă arsă.
Nu. Nimeni nu poate trăi
Într-o stea căzătoare…
Eul substanţă rupt în bucăţi
Şi fript în cenuşa zilelor,
Va fi plămada ce va încerca
Mereu,… să renască.
*
Uneori mă întreb:
- Ce s-ar face lumea
Dacă ar trăi într-o Stea,
  Căzătoare ?!

Poezii din volumul ***Îngerii nopții*** / 2010

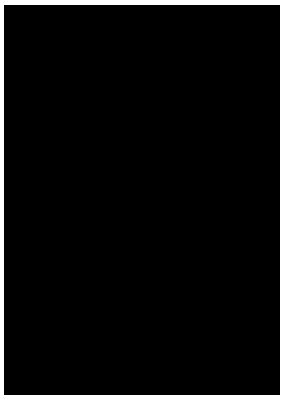

MARIA SÂNGEREAN SIBIOARA

Spice liliachii

Din umbra verdelui
Întrevăd ochiul cerului
Și admir dansul luminii
Printre spicele liliachii
Așteptând ca tu să vii...

Și vântul amiezii jucăuș
Își caută între petale culcuș.
Grele de facere, cu aromă
De pace și reculegere.
Floarea ține taina cerului!

Colbul parfumului statornic
Inundă respirația firii
Și prin adânc de spice
Foșnesc falnici macii-nfocați...
Clipa freamătă-n ochii plecați.

Vinovată mă știu de dorul
Ce-l port, de ploaia luminii
Ce coace lanul de lavandă,
Răspândind stirpea seminței
Prin primăvara renașterii.

Vara cu gustu-i de lavandă
Se furișează-n toamna mov,
Sub cerul sur pământiu
Învelindu-mi inima vârstei
În noua haină a dragostei.

Și ecoul tău, patimă violet
Subjugă inima cu un sonet...
Și mână-n mână, desculți
Înaintăm în marea de lavandă...
Și-n sărutul fecund, triumfă logosul...
Spicelor liliachii!

Iarna primăverii

Din înțelepciunea cuvintelor tale,
Presimt iar, primăvara fecioară
Cum tresaltă în adierea înserării.
Renasc și mă bucur precum lăstarii!

Dorul de tine zburdă cu fluturii,
Numără petalele florilor timpurii,
Cutreieră tulburător fiece fibră,
Sfidând a timpului clepsidră!

Cu tine ridic privirea spre stele,
Inima cântă și împietrirea piere,
Aripile vieții uimită dezmorțesc
Ca ciocârlia, noi orizonturi tânjesc!

Dar o pală de ger cugetul îmi strepezi
Și slovele tale s-au topit-n apa zăpezii.
Eu voi păstra în clepsidra amintirii,
Fiorul încolțirii de o clipă a iubirii!

Iarna primăverii mele fi vei-n viitor,
Deși știu, că mă vei copleși cu dor!
Eu trăit-am răscolitoare dulce reverie...
Tu, doar o falsă și ciudată alegorie.

Și cocorii iar se-ntorc, răvașele curg,
Tu și primăvara perindați prin timp...
Lumina veșnici-va în odaia sufletului
Meu Speranța, minunea anotimpului!

Florile sufletului

Călătorind spre altarul sufletului
Întâlnim florile din grădina raiului
Și pas cu pas ființa trăiește tainele
Conștiinței ce definește zilnic visele.

Floarea cuvântului just ne definește
Și tumultul inimii negreșit oglindește,
Dar când simfonia interioară-nflorește
Privirea, credința spiritului vădește.

Lacrima florilor vindecă rana inimii
Și fericirea crește din rădăcina iubirii...
Iar bobocul nespus de rară recunoștință
Învie ramul, frunza și omului speranța.

Floarea inimii se adapă cu sânge pur,
Și bate pulsul adevărului fără cusur...
Așa precum lumina divină strălucește
Și cugetul sorbind-o veșnic veselește!

Călătoria săvârșind, buchetul sufletului
Răsădim în țarina iubitoare-a edenului.
Prin fereastra-i ce luminează pământul,
Pelerinule, prin iubire-ți salvezi spiritul!

Lacrimile florilor de tei

Lacrimile florilor de tei troienesc
Strămoșesc și dulce meleag moldav
În primăveri când grai de bucim grav,
Înalță în celest Luceafărul românesc.

Chipul stelei nemuritoare colindă
Lacul albastru cu nuferii în floare,
Sărută o clipă unda din izvoare...
Iar sufletu-și lasă teiului ofranda.

Prin tornada florilor chipu-i surâde
Trist și-o lacrimă se prelinge străveziu
Peste „un vis ferice”, ecou purpuriu
Ce infinitul nemărginit aprinde.

Codrul tace prelung când pentru o clipă
În poala teiului „singurei” sub lună
Își șoptesc cu lacrimi de tei: Noapte bună...
Bălăioara și prințul de aleasă stirpă.

Lacrimile din petale urzesc stele
Să lumineze cărarea dorurilor
Care hoinăresc prin apa vânturilor...
Căutând slava iubirii... vestalele.

Prețuire...
- poem gaonesa -

Primăvara lin coboară dinspre Ardeal
Și-n adierea străvezie deslușesc
Chipul tatălui falnic, cu dor și jale...
Chiar copilăria versului românesc.
Taica după datina satului din deal
Pășunează mioare-n poiana verde,
Binecuvântând viața în stil păstoresc.
Iubind hotarul nașterii sale arde
Călătoria primită-n dar, jovial...
Tată scump, stâncă neclintită-n rafale,
Războiu-mi ucide pruncii ca un gâde...
Cheamă-ți eroii, vin zile cruciale.

Ispita flăcării

Te privesc din depărtare...
Ești vulcanul în flăcări...
Clipita se strecoară asemeni
Gândului ce-și topește tălpile
În jarul dorinței ispititoare.

Cu buzele înghețate de dor,
Pe drumuri smintite de lavă
Mă apropii de zbuciumul tău,
Nădăjduind să sting calvarul
Vulcanului ce macină munții
Iubirii, negând valea cu nuferi...

Doar TU poți provoca taifunul
Cu surâsul, precum raza-n zori...
Așteptând fărâma amiezii de jar
Să dezmierde iar... ispita flăcării!

Învață
- Gaonesa -

Se înseninează zarea, nori se topesc,
Iarba se avântă năvalnic spre soare
Și flori gingașe răsar orinde privești.
Albinele aurii iar sunt călătoare,
Stoluri de rândunele din sud tot sosesc
Și mugurii pomilor plesnesc pe ramuri.
Păpădiile pe șesuri țes covoare,
Învie natura murmurând noi ritmuri
Ploaia luminii zilele calde sporesc.
Cu gândul Tu pe coline iar hoinărești
Când primăvara îmbracă în mătăsuri
Lutul. Omule, Tu învață să trăiești.

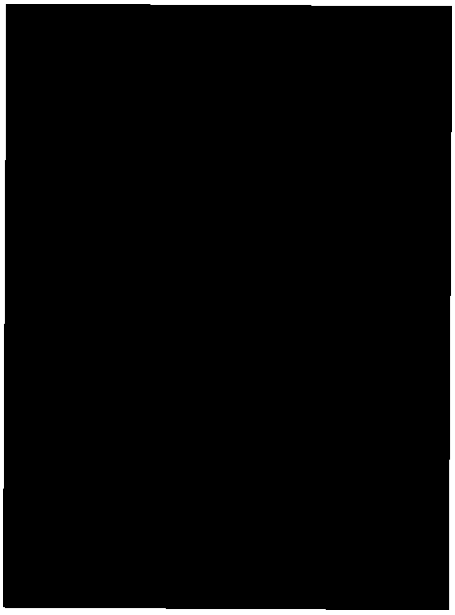

Lucrare de grafică realizată de Werner Henning

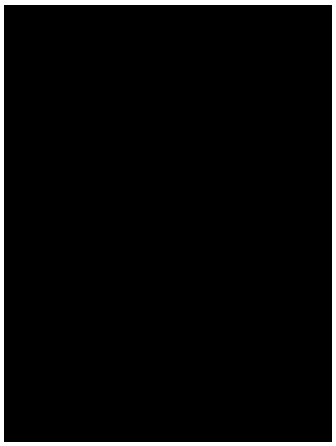

MARINELA BELU-CAPȘA

Prietenia mondială

Prietenia mondială a sucombat.
A murit ca un arici dezumflat.
Se răzvrătește și denigrează.
Se neliniștește.
Obiceiurile altor țări supraveghează.
Le vrea într-o formă desăvârșită,
aparent generoasă.

Ce-i prietenia mondială?!
O fantomă care urmărește să fie
doar ea în frunte,
cu minciuni și cu aranjamente.

Mi-ar plăcea să fim cu toții solidari.
Să salvăm, cu inteligență,
sănătatea furnicarului mondial.
Dacă nu vom reuși,
mereu nimeni vom fi!

Globalizarea este un ideal,
contra unui păcat grav.
Mulți nu cred în ea.
Este forma repetitivă a verbului a te bucura.
Fericirea din prietenie
este armonie.
Prietenia mondială este o utopie,
un vis
greu de atins!

Mamele, ape curgătoare

Mamele, ape curgătoare între maluri de timp
Leagănă pe zbuciumatele valuri guri însetate,
Ochi luminoși, gângurit de copii.

Mamele, neliniștite ape care nasc viață noapte
și zi,
Cu bucurie și patimi, cu doruri cuibărite

La sânul iubirilor pentru copii.

Mângâiate de soare, ele urcă peștii de aur
pe-a valurilor creste.
Iubite de lună, curajoasele mame luptă,
Prin ploi și furtuni, pentru copii.

Respect și iubire pentru mamele noastre,
Eroine eterne, născătoare de viață;
Râuri curgătoare care strâng în brațe
Talaze de doruri și multă speranță!

Fii optimist!

Nu toți merită privirea ta,
zâmbetul tău,
liniștea ta.
Trebuie mare atenție la cum îți distribui
prietenia și bunăvoința.
Uneori dai din tine celor ce nu o merită.
Răuvoitorii îți iau energia,
așa cum ia cucul cuibul altora,
apoi te consideră slab și șantajabil.
Să îmbătrânești este inevitabil,
să rămâi tânăr și bun este o alegere.
Să nu stricăm prezentul
de frica celor răi și egoiști,
îmbătrâniți înainte de vreme!
Să ne bucurăm de viață acum,
ca și cum am fi veșnici
sau ca și cum am muri mâine.
Iubește lumea așa cum e
și pregătește viitorul tău
și al celor dragi ție!
Viitorul nu e sigur,
doar prezentul, stâlp
momentului din mâinile noastre.
În ciuda marii iubiri pentru cei care
nu merită uitarea,
dimineața nu am timp
să mă gândesc la noaptea uitării.
Înstrăinarea te schimbă mult,
numărul lacrimilor e mai înfricoșător
decât eșecul și dezamăgirea.
Pierdem tinerețea, uităm numărul anilor,
nimeni nu ne garantează un viitor fericit,
nici măcar Tatăl Nostru.
Bucurați-vă acum, creșteți-vă copiii
și împliniți-vă visele!
Cu o privire optimistă,
zilele vor fi mai dulci.

Lumina lui a fi

Rătăcit e Omul
în dezordinea de pe pământ,
în labirintul vieții
unde bunătatea și răutatea
merg mână în mână.
Trebuie să-și accepte greșelile,
să fie curajos,
să nu admită înfrângerea morală;
un râu de energie să-i fie sufletul,
un drum în spirală spre înălțimi.

La umbra cireșului în floare
joacă zaruri cu visurile,
zboară dincolo de gândurile nefaste,
stă la masă cu pacea și armonia sufletului,
cu iluzia că este liber
ca un bebeluș lipsit de constrângerile lumii!

Gândește, simte, vorbește,
scrie cuvinte dezordonat ordonate
în cartea inimii îndrăgostite
de lumina lui a fi.
Minunată bibliotecă mintea omului!

Dans imersiv

Inima lui cât Jupiter de mare,
fierbinte ca planeta Venus,
plutește printre stele
într-un dans imersiv,
fascinant și amețitor.

Cucerit de frumusețea ochilor,
rotunzi și strălucitori
precum inelele lui Saturn,
poetul își pune sufletul
la picioarele zeiței.

Îmbătat de parfumul rochiei
cu strălucitoare paiete,
bărbatul alunecă în brațele iubirii,
înnebunitor de dulce.
Sărutul buzelor înflăcărate,
linia coapselor nude
și rotundul sânilor
îl scufundă
în oceanul de fiori.

Dansul privirilor
în parcul cu nuferi
și rațe sălbatice
la umbra teilor în floare

tulbură gândurile și emoțiile efemere
agățate de-o speranță
care n-ajunge nicăieri.

Căldura înăbușitoare alungă norii,
în văzduh niciun fâlfâit de aripi,
pe simeze fascinează
dansul ploii
peste lanul de grâu
cu corbii lui Van Gogh.

Umbre lascive se-mperechează
în ritmuri fascinante
prin sala cu albe colonade
și muzica relaxantă
a dansului imersiv
adormitor de frumos!

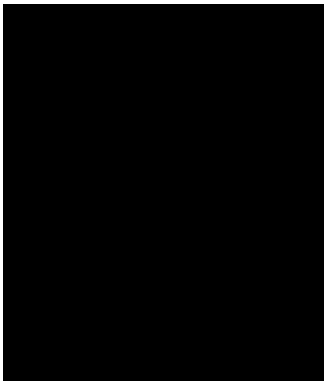

GEORGIANA GAVRILĂ

În jurul meu

Afară-i iarnă și ramul e înghețat,
Iar viforul se zvârle-n crengi neîmpăcat
Ca un veșnic judecat, blestemat
La o eternă condamnare.

Tu citești la geam frumos, senin,
Iar versul tău cu zâmbet ți se îmbină,
Luminându-ți ochii negri, de felină...
Afară ninge, piere din lumină.

Visez la focul vetrei și la căldura moale,
La blănuri, drumuri lungi și fără cale,
La sunete de liră blânde, muzicale,
La minunate flori cu gingașe petale...
Afară viforul sălbatic dă târcoale.

Mă ghemuiesc în visu-mi și mă înfășor în astre,
Iar tu îmi vii alături în visele-mi albastre,
N-aș vrea la ușă nimeni să îmi bată...
În ceasul nopții dragostea ne îmbată.

(09.01.2026)

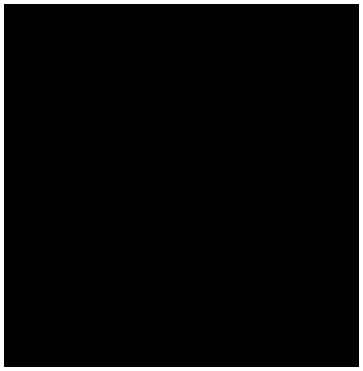

EDUART BUCIUM

Un vis

Azi-noapte-am visat-o pe moarte
în negru, cu coasă și ochi de scântei
și nu m-am temut, se făcea că nu-mi pasă.
hei, ce naiba vrei, tu nu vezi că-s copil?!
Iar ea a zâmbit, mi-a făcut chiar cu ochiul,
s-a tras într-o parte și-a șters-o tiptil
Pe urmă-am visat-o pe viață
în haine de curvă, mulate frumos
și-atunci m-am temut, a văzut și a râs
hei, ce naiba vrei, sunt un puști rușinos...!
Iar viața și-a-ntors fața-n cealaltă parte
și-apoi a plecat, uitându-se-n jos
Tot nu m-am trezit, se făcea că-s copil
și în carul cu fân găsisem un ac
când, pac, deodată apare un drac
și-am râs, du-te naibii, nu vezi că mă joc?!
Iar diavolul negru un pic s-a-ncruntat,
a dat foc la car și-a plecat.
M-am dus de acolo și eu, îs prea multe
deodată-ntr-o singură noapte și-un vis
dar unde-am plecat am văzut brusc o fată
hei, eu sunt iubirea, iubirea, mi-a zis.
Și tre' să repeți?! Fii iubirea, ce-mi pasă,
eu am un cățel și-un regat de copii!
Și nu sunt frumoasă? Și nu vii cu mine?
Știu jocuri o mie, ce tu nu le știi...
Și cum să rezist eu, copil, la o mie
de feluri de-a fi fericit, vă întreb
m-am dus lângă ea, printre flori, și-am atins-o
și-apoi ne-am făcut amândoi păpădii
Și gata, atât, m-am trezit fără noimă
și nu-mi pare nici bine, nici rău,
Ce ți-e și cu visele astea, măi frate,
cum intră în mrejele somnului tău...!
Eu nu mă mai culc, jumate de lună
se uită la mine pe după perdea,
visați, oameni buni, s-aveți noapte bună!
eu cred c-o să-mi fac o cafea.

Ai vrea să fii…

Ai vrea să fii femeia toamnei mele?
N-am bani destui, dar te plătesc în stele...
Ai vrea să-mi faci mâncare și să-mi scuturi?
Nu sunt bogat ca alții, dar am fluturi.
Ai vrea să stai cu mine-n câte-o noapte?
Să știi că am și vin, și mere coapte
Și pot povești și versuri să îți zic
Sau să te-ascult și să nu spun nimic
Ai vrea la mine să rămâi, când plouă?
Dacă nu vrei, cu brațele-amândouă
Să te cuprind, în liniștea albastră,
Putem privi-mpreună pe fereastră
Ai vrea, în toamna asta, care vine
Să treci, măcar să vezi dacă mi-e bine?
Am stele, fluturi, vin și mere coapte
Și, dacă plouă, poți rămâne-o noapte...

Introspectiv

Te vezi pe tine când te uiți la mine...
Ia zi-i, prietene, mă vezi vopsit în bine?
Sunt arogant? Sunt laș? Sunt încrezut?
Sunt prea adevărat, deci prea greu de crezut?...
Nu sunt nimic, ori sunt puțin din tot
ce ți-e dilemă, rană, antidot.
Sunt, incredibil, biciul care iartă
și granița care nu are hartă
Sunt prețul tău, când nu ai a te vinde
și, dacă vrei, sunt bradul din colinde;
sunt zâmbetul din ultima tristețe
a ta. Acea urâtă frumusețe
Pe care nu o lași să te cuprindă.
Eu sunt și eu și Tu-ul din oglindă.

Din venerație pentru Eminescu

Ce-ți doresc eu ție, tristă Românie?
Să-ți revii acuma dintr-o letargie
Unde te-adânciră slugile puterii
Hoții și lingăii, jidanii, bancherii,
Javrele și muții, toți șpanchii și sluții
Toți groteștii clicii, frați cu veneticii
Care-ți vând averea, care-ți sug puterea,
Și te mulg de mană, te belesc de blană...
Și știi ce-mi doresc mie, cât trăiesc?
Să te văd cum spune veacul strămoșesc
Cu credință-n tine și cu demnitate,
Fără legi străine, fără minți stricate,
Fără toleranță pentru trădători
Fără, în instanță, curve și putori
Și mână cu mână să se prindă frații
Fără-n hora asta să intre mascații!
Ce-ți doresc eu ție, tristă Românie?
Să te-ntorci acasă, că rămâi pustie
Să-ți cultivi pământul că ți-l vând golanii
Care-și zic guverne și-ncasează banii
Să-ți ascuți securea, să-ți păzești pădurea
Că-ți pleacă afară, prin UE, pe-aiurea
Nu lăsa să-ți vândă apa, sarea, fierul,
Aurul, lignitul, granițele, cerul!
Ce-mi doresc eu mie? Să pășesc pe glie
Lipsit de restricții de „democrație”
Iar conducătorii să mă reprezinte
Și chiar înainte fie „Înainte!”

Urătură pentru oameni

Mâine anul se-nnoiește
înnoiți-vă și voi
iubitor și omenește
ca-ntr-o-mbrățișare doi!
Și iertări, și acceptare,
și lumină, și surâs
pentru soare și ninsoare,
pentru toate câte îs!
Să vă fie casa casă,
fata să fie mireasă,
flăcăul fie bărbat
precum Domnul a lăsat!
Mama coacă cozonacii,
praznicul cheme săracii,
porțile n-aibă zăvoare,
dar aibă ajutorare
Suferinzii și răniții,
alinare părăsiții,
împăcare ne-mpăcații
și-ntâlnire mare frații!
Tata toarne vinul roșu,
lepede-și toiagul moșu',
soacra pupe-se cu nora,
bată bătătura hora!
Dragul sărute drăguță,
zboare pe sub săniuță
ulița copilăriei
până-n dealul bucuriei!
Fie pace peste lume,
chiot, râsete și glume,
bucuria-n orice casă
intre și să nu mai iasă!
Asta vreau eu pentru voi
ce-am urat nu iau 'napoi,
dați-mi colăcei, nu bani...
La anul și la mulți ani!!!

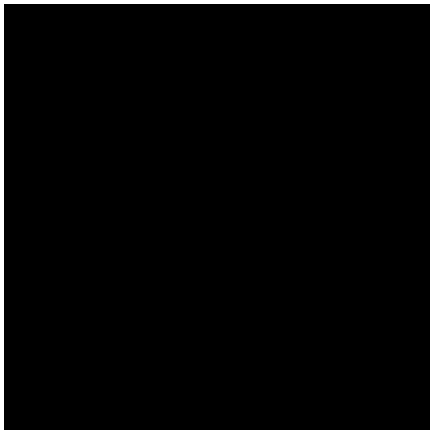

SIMION COZMESCU

Aprilie

Sunt copii ascunşi în fiecare ploaie de april.
Ei se nasc în palma cerului
din vântul suflând, limpezind zarea aburită.
În pământ şi în ploaie,
sunt nevăzuţi copii care dansează,
spălând amprenta lunii de pe mirarea zilei.
Nici soarele nu îi opreşte,
nici copacii dojenitori.
Nici râurile atotştiutoare.
În mine se adună ploile lui aprilie.
Chicotind, mi se revarsă prin degetele goale
pe norii care formează o tastatură plină
de păsări înmiresmate, îndelungate
şi de neoprit.

Mai

nu a mai rămas mare lucru din noi
nimic de spus sau de memorat
ceva ciori pe o jale şi un pic de grund
peste o linişte care hârâie şi mai scuipă din gât
nu a mai rămas mare lucru şi nici nu mai am
ce spune
poate tu cu ochii tăi cumva mai mari alinţi
ultima mea privire
nu a mai rămas mare lucru din noi
un fur ne-a luat şi vândut prin
târgurile înmiresmate ale Orientului
doar în luna mai
ne mai amintim de noi

Linişte de iarnă

liniştea păşeşte prin ninsoare
cuvintele se sparg se risipesc
fragilă e imaginea care se înfiripă
porneşte din aburii ceaiului tomnatec
spre merele de argint atârnând din crengile
lui Dumnezeu
e totuşi iarnă vântul îşi lasă suspinele
la geamuri bătând luminos
inimi în trupul nopţii
liniştea, acea linişte locuită de oameni
care nu mai sunt
de flori care au trecut în pas nepăsător
pe cărările pământului brun
de mirosul ceaiului din seara aceasta
Doamne, şi e atâta ninsoare!
cât poate sufletul meu
să ceară în şoaptă
să nu tulbure liniştea înmiresmată
care urcă prin zăpadă
din pământ

Vei pleca

voi pleca
te voi lăsa
vor mai fi femei
limpezi şi unduioase
sau terne ca lutul fertil
luna martie nu ne mai găseşte
gleznele mele nu îţi vor mai fi pietre în colier
ochii mei nu vor mai împrumuta culoarea
îmbrăţişării tale
sângele meu nu îţi va mai curge în suflet
strigătul tău va fi cer peste o altă lume
în care eu sunt muşcătura dureroasă
a unei fiare
neîmblânzite

Confesiuni unui semn de circulaţie

să ridicăm paharele
să ne golim ţestele de gânduri
să lăsăm inimile să plimbe
sângele alcoolului dintr-unul în altul
să discutăm despre metafizica din algoritmul
unui rut şi transcendenţa
rugoasă a sentimentelor care au sentimente
pentru noi
de mult nu m-am mai privit într-o prăpastie de
periferie
nu am mai dat voie vântului prin oasele
pământului
şi nu am mai făcut confesiuni semnului de
circulaţie
la ieşirea din spatele crâşmei cu bolnavi
magnetici
să ridicăm paharele să ne tăiem picioarele
muzica să fie pusă la gheaţă de cârciumarul
vestit

servită cu rachiul de struguri prost dar cinstit
tulburate fie timpanele, spălate ocheanele
să înceapă deci valsul reggae şi manele
să cânte ţiganii din portul Constanţa
alături de marea cea neagră cu rochia înflorată
să nu mai plecăm să nu mai trebuiască
să ne întoarcem nevolnici şi secaţi
casele să se mute să locuiască în noi
să deschidă ferestre în plex şi uşi spre ficat
să bem unul din celălalt gânduri şi strigăte
şoaptele şi zilele de luni înjurături şi
cântece şi sânge şi lacrimi
şi râs şi vedenii şi iluzii şi promisiuni şi ură
şi iertări şi păcate şi iubiri
de toate se vând la crâşma din strada mea
cu un semn de circulaţie
unde te poţi confesa.

SORIN MICUȚIU

Poveste de viață
Autobiografică

Păstoraş la oi, copil fiind
le-am urmărit umbletul
alergând desculţ prin iarbă...
Şi-n ochii lor privind,
mi-am oglindit zâmbetul.
Blândeţea lor
m-a făcut, peste ani,
să mărturisesc oamenilor,
prieteni sau duşmani,
că eu acolo am învăţat să iubesc,
acolo am învăţat să-mi rânduiesc visele
şi să nu mă amăgesc
când de izbelişte sunt lăsat în clipe grele.
Ca un miel fără glas
am învăţat să înfrunt necazul,
că e mai bine de la mine să las
şi să întorc mereu obrazul.

Apoi, o vară-ntreagă fiind ciurdar,
colindam străzile în toate dimineţile
strigând la omul gospodar
să-mi încredinţeze vitele.
Am încercat să le stăpânesc,
dar ele mi-au arătat ceea ce nu cunoşteam;
mi-au arătat că trebuie să cântăresc,
să cântăresc foarte bine tot ceea ce iubeam,
să nu-mi fie ruşine să mărturisec
prietenilor, duşmanilor
că eu acolo am învăţat să iubesc...
Desenând viitorul în praful copitelor,
ascultam oftatul vacii după viţeluşul de acasă,
priveam aburul cald ce-i ieşea pe nări
şi cum bătea cu genunchii tacticoasă
în gardul ce o închidea privind spre zări,
cu botul umed adulmecând mirosul paielor
şi a viţeluşului cu ochii lui negri şi mari
lăsat singur de la ivirea zorilor...

În sărbători ascultam dangătul de clopot
cum rugător chema pe cel necredincios..
Eram copil... şi-al visurilor ropot
adesea mă făceau să plâng neputincios,
să ascult ciripitul păsărilor, mâhnit..
Ele puteau zbura fără piedici
purtând pe aripi doru-mi tăinuit
peste câmpii şi turle de biserici.
Eu le priveam cu sufletul stingher
cum urcă şi coboară
pierzându-se în norii de pe cer.
De la ele am învăţat ca-n fiecare seară,
privind roşeaţa din apus,
să iau totul ca pe o binecuvântare
şi să am privirea mulţumitoare
pentru ziua ce s-a dus.
Ele m-au învăţat despre iubire
şi cum să-mi ţin sufletul deschis
iar azi, vă dau tuturor de ştire
visul meu de atunci,
azi nu mai este vis!
Azi e dulce împlinire...

Efectul unei tăceri

se spune că tăcerea
vorbește de la sine
mierea este gustul ei
iar aurul culoarea
nu neg, deși pot contrazice
am întâlnit indiferența

o altfel de tăcere
care doare
nu e comodă deloc
și nici dulce
e aridă
te distruge încet
e ca o oglindă
te atingi
și nu simți nimic

de aceea privesc tăcerea
ca pe o partitură
exista între note un semn
de pauză
durează un timp anume
fără de care nu înțelegi nimic
muzică și liniște
o alchimie
a vieții noastre de zi cu zi

tăcerea uneori rușinează
mistuie slava deșartă
alteori sfârșește-nesimțire
omoară sufletul
înainte de moartea trupului
prefer tăcerile în doi
când e o mână lângă alta
necuvintele sunt dumnezeiești

Când tăcerea nu dă valoare cuvintelor

mă revolt cu argumente şi contra argumente
împotriva a tot ceea ce nu mă revoltam ieri
caut rădăcina neputinţelor noastre
pentru a dezrădăcina orice gând de tăcere
o amintire care nu incită la dialog
e doar o umbră înşelătoare
o cortină ţesută din iluzii
ce atârnă între noi paradoxal
aşteptând să fie ridicată
odată cu zbuciumul
şi strigătul interior
vorbeşte-mi tu
dacă eu nu am cuvinte
cuvântul tău poate recrea părtăşia
mă poate vindeca
sau ucide de tot

Tăcere apăsătoare

se înnoadă pe la streşini vântul
şi bruma gându' îngenunchează
e-atâta frig în jur
că inima dârdâie-n surdină
am încercat să uit
numere de telefon
la care nu se mai aude
decât propriul ecou
în seara aceasta
dorul
se dovedeşte insuficient de cald

de Dor

mi-e dor de-o mămăligă aburindă
abia răsturnată din ceaun
de mâinile tatei pline de râvnă
şi de aţa aceea albă întinsă ca pe o strună
tăind de jos în sus felii în care se văd cartofii

mi-e dor să adorm în grădină
cuibărit în căpiţa de fân
să simt cum toarce ca o pisică
în suflet copilăria

Şi lacrimile se evaporă

nu mai ridic anilor redute
taxez fiecare clipă neîndulcită
aşternută cu dibăcie pe geana amurgului
mă remontez fără aranjamente şi măşti
în aşteptarea prietenilor risipitori

derulez în faţa ochilor amintiri
aventuri de iubire începute în roua tinereţii
şi ascult bătaia răsunătoare a inimii
cum îşi încrestează ecoul în cicatricile abia vindecate

un cântec de leagăn fredonez gândului
şovăitor pe marginea prispei
respir adânc la fiecare tresările a lui
în timp ce pe speteaza scaunului
odihnesc şirag de perle inodore

arunc o punte spre singurătăţile confraţilor mei
e prea scurtă să ajungă la mal.

CAMELIA ARDELEAN

Pământul...

Pământul nostru
îmi pătrunde în oase,
ca o boală incurabilă:
ţărână în ţărână –
doi fraţi siamezi cu tricolorul în atomi.
Dunărea îşi deschide, din când în când,
porţile în pieptul meu,
inundându-mi poiana de narcise.
La hotar de suflet,
steiuri de Carpaţi
îşi înalţă fruntea brăzdată de riduri.

Morţii îşi leapădă crucea pe tărâmul celălalt,
acolo unde speranţa are culoare verde
şi cutreieră liberă pe câmpia veşniciei.
La graniţa dintre lumi,
zori trandafirii mă privesc în ochi
cu tandreţe de îndrăgostit;
doar vipera păcatului profanează
locul unde şi mătrăguna e dulce...

mi-am tatuat pe suflet...

mi-am tatuat pe suflet surâsul tău
îl simt până la durere
dincolo de țipăt
cerneala îmi otrăvește sângele
colorat în grimase
am nevoie de o transfuzie cu fericire
dar fericirea s-a vândut la tarabă
când eu dormeam
cu perna sfâșiată de gânduri

sap înăuntrul meu să-ți găsesc urmele
mă împiedic de resturi
în tranșee
cioburi transparente din eul meu plăpând

neputința
își tropotește copitele
strivindu-mi ca pe niște buruieni răzlețe
ultimele amintiri

realitatea e un vis ce nu s-a trezit încă
devin una cu stânca sub care mă prăbușesc
exilată în tăcerea ei

aproape vie...

aproape vie sub masca nopții
îmi încrustez holograma vieții într-un colț de răsărit
nefericirea –
o ecuație din puncte dispersate
între care vibrează chemări cerșind un răspuns
zâmbete mercantile amorțite la hotar de cuvinte
zile cu azurul strivit de bocancul remușcării

mă închid în cochilia timpului pârjolit de neliniști
atinsă de flacăra neputinței
scrumul se împrăștie într-o mare de iluzii
cu fruntea atingând cerul

totuși mai exist îmi spun
în timp ce-mi usuc visele pe marginea dimineții –
phoenix cu aripi ninse de propria-i cenușă

mă agăț de o rămășiță de suflet
și aștept să mă nasc în mine din nou

cu noaptea în palmă

cobor spirala sorții –
la subsolul dorințelor
gânduri putrede în așteptare
sunt femeia-soldat din războiul nopții
fac pace cu întunericul
până la următoarea rază

construiesc scut din cuvinte
număr secunde pe degete de timp
le port ca pe niște bijuterii de preț

din mine cresc aripi de mucava
zbor condamnat la sol
pe buze simt sărutul opac al fricii
gustul morții e sălciu
înăuntrul meu e frig
aud pulsul cenușiu pe artera vieții

cu noaptea în palmă
caut o scânteie din ultimul răsărit

orașul tăcerii
(tatălui meu, in memoriam)

locuitorii își odihnesc insomniile
sub lespezi strivite/mușcate de timp
în garsoniere fără geamuri
claustrofobia nu (mai) e o problemă
la căpătâi plopi muți de așteptare
sosiri fără număr
cruci rânjesc ostentativ
istovite de veghe
străjeri ai lumii de apoi
cu armuri invizibile
poartă pe umeri prăpastia dintre lumi
„aici" și „dincolo"
despărțite de o pojghiță
mustind a veșnicie sau a nimic

cu bolovani pe suflet
pătrund în orașul tăcerii
liniștea îmi zgârie timpanele
înaintarea (par)e un sacrilegiu
cu dorul crestat în carne
pășesc persuasiv
pe poteca amintirii
a crescut iarba

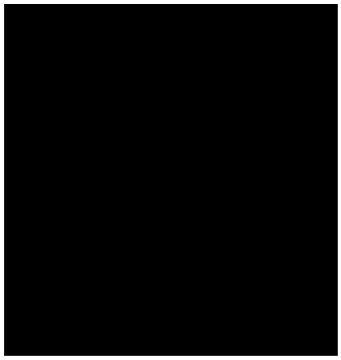

SILVIA FAUR

(din volumul *A iubi, a fi*)

Chemare III

Din neguri de ceață un vânt s-a stârnit.
Vezi? Soarele trist în nori s-a pitit.
Doar singură toamna este stăpână
și-și face de cap cu vântul de mână.
Mi-e dor. Nu mă crezi?

Mi-e sufletul toamnă. Mi-e inima vânt.
Auzi cum îmi geme rugina-n cuvânt?
Mă cheamă pe dealuri mestecenii mei,
Sărut tot frunzișul căzut de sub ei,
paletă a verii din ei. Nu le vezi?
Sunt a naturii. Cu viața-n livezi!
Sunt soră cu toamna. Nu vezi?
Te chem și pe tine. De ce nu mă crezi?
Mereu fugi de mine. Cutezi?
Ți-nchipui că scapi? Visezi!

Chemare IV

Și crivățul alb și urletul lui
sunt parc-o chemare și nu știu a cui.
Din geamătul vântului aspru, setos,
desprind un îndemn vijelios
și nu știu de ce și nu știu-n ce fel
m-aș lua după vânt să șuier cu el.

Auzi? Iar încearcă să-mi bată în geam.
Aș vrea să-l urmez dar încă nu am
puterea să-nfrâng un grăunte de teamă.
Dar vântul mă ia către tine, mă cheamă
și zbor cu furtuna de mână, mereu,
și-n șuierul ei e cântecul meu.
Taci! Auzi?

Afară, la geamuri, se zbuciumă vântul.
Dezleagă-i misterul, ascultă-i cuvântul.
Din geamătul lui cu glasuri de noapte
Tu află-i povestea ce-o duce cu sine.
O știu numai eu și-o știu pentru tine.

Te cheamă iubirea dar tu nu-nțelegi.
Iubirea e lava din crater scăpată,
e norul zăpezii de vânturi purtată.
Iubirea mea-i soare pe bolta de zi
Și este vreo lege că nu pot iubi?

…de-aceea furtuna mi-ascultă cântarea
și pleacă spre tine purtându-mi chemarea
Auzi? Șuieră-ncet ca o doină de munte
Peste distanțe și timp face punte
și-n șoapta ei clară cu glas de cleștar
auzi doar cuvinte ce sunt spuse rar
căci nu sunt povești cu lună și stele
ci șoapte de dor: chemările mele.

Chemare V

Suntem bătrâni.
Și poate nu mai vine
o zi să stai cu sufletul spre mine
să ne privim cuminți și fără patimi
ca toți bătrânii nemuriți în datini.

Ne-au fost odată sufletele gemeni.
Aș vrea să știu de astăzi îmi mai semeni

și dacă tu mai poți chema iubirea
să se-nfrățească-n noi cu nemurirea.

E mai aproape dricul decât jocul.
Luminile amiezilor ne scad.
Poate că nu aici a fost să fie locul
Și-aș vrea să te-ntâlnesc în iad.

IOAN PÂRVA

(din volumul *Călătorii între proză și poezie*)

Nopți lungi

Cu zile mohorâte
și nopți nedormite
doar pe ea o simt aproape
de sufletul meu
atât de singur,
în mijlocul unei lumi
bântuită de blesteme.
Așadar,
vino iubito să sorbim
din licoarea de Murfatlar
uitând de toate,
în locul nostru de taină
din marginea străvechiului drum
de țară,
pe care moții mei
coborau din Țara Vidrelor
către largul câmpiei
și să ascultăm
șoaptele zefirului strengar
ce se furișează viclean
printre crengi
cu flori de tei,
îndemnându-ne
la o dragoste profundă
trăită cu ochii închiși,
unul în brațele celuilalt,
dând frâu liber sentimentelor
omenești,
atunci
când spiritele noastre
îngemănate pentru totdeauna
vor porni într-o lungă călătorie
spre zei…

22 februarie 2024

Chip de înger

Ființa aceasta
reprezintă pentru mine
întruchiparea unui înger –
l-am văzut în pictura
de pe pereții unei biserici voievodale –
pe care îl port în suflet
reușind să înving
singurătatea pe care
o simt
în mijlocul unei lumi nebune
ce trăiește coșmarul
Apocalipsei.
Ce frumoasă mi se pare de-acum
viața,
când simt miresmele
florilor de tei

și admir zborul hărnicuțelor
din floare în floare,
când deslușesc
joaca zefirului prin frunzișuri,
când văd fluturii
cu aripi multicolore
executând volte superbe
printre trandafirii
cu veșmintele țesute
într-o cromatică
de domeniul fantasticului,
ori descopăr șoaptele pârâului
ce saltă peste prundișuri
sub malurile înalte
din fundul grădinii
șerpuind printre umbrele
tufanilor de alun.
Și peste toate
șade de strajă
chipul de înger
al ființei iubite
pe care o voi strânge la piept
cu toată dragostea,
iar buzele noastre
se vor cufunda
într-un sărut prelung,
dorit
fără de sfârșit,
risipind în neant
imaginea unei lumi
pe care
nu o va regreta nimeni…

24 februarie 2024

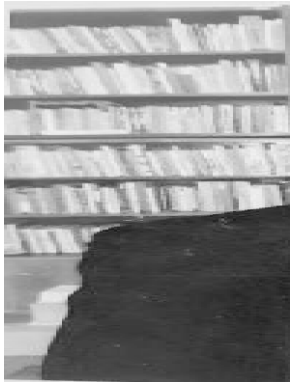

FLORIN FAUR

Noapte

Cade peste oraș blestemul săracilor
Câmpia e plină de morți
Thanatos e rege acum.
Nu-i nici toamnă, nici iarnă, nici primăvară,
E suferință!
Nicio primăvară nu mă va scula din primăvara mea.
E adâncă fântâna durerii…
Cu un sfredel, mintea îmi găurește sufletul
Și dinții macină amarul.
Săraci suntem.
Lună și stea de la noi au fugit
Nimic, nimic, n-avem
E de veac blestemul românilor
Și nicio stea rece nu mai soarbe fântâna.
Trecutul pierdut e un drum
De unde începe călătoria mea,
Și când astre dansează pe săgeata luminii
Eu nu mai sunt.

Cine știe?

Mort de prost ce sunt
Făcător de cuvinte ca un sfânt
Și poate trebuie să plec
Și drumul e lung
Și tu erai despărțită de mine
Ca iadul de rai
Și eu eram deschizător de jungle
Mor, doar o parte din mine
Trebuie să plece,
Doar o parte din mine
Spre alte lumini
Spre o altă lume drăguță
În zori de ziuă
La steaua Orion.

Anticariat

Un portret grozav de frumos
Din tinerețea mea
Al necunoscutului…
Lumea a fost un șarpe cu clopoței,
O viperă,
Ce m-a strâns cu gheara de oțel.
Așa am simțit,
Ca un pictor
Am ars fără culori, tăcut,
În moarte am zăcut cufundat
Am spart acel sticlos portret
Și-am fugit
Ca dintr-o ermetică închisoare,
Ca dintr-un muzeu.

Negură

Sub cerul întunecos
De mărțișor
Cu negru șnur
E un anotimp trist și ploios,
Cu amintiri
Pentru mai târziu
Va fi într-o zi
Poate, senin.
Sub cerul întunecos
De mărțișor
Cu negru șnur,
La geamul cernit
Plânge un suflet
Înnegrit.

Sălbatec vis

Toată viața mea
A fost străbătută
De sălbatece vise
Și tu ești steaua
Din cerul de sus
Și de-ar veni prier
Să citească abisalele scrisuri
Eol mi-a ars buzele
Nesărutate
Și tu mi-ai pironit
Patima în cer.
Din toate astea
N-a rămas decât
Sălbatecul vis.

DĂNUȚ CEPOI

Decret

Poeţii doctori de cuvinte
decretează vindecarea:
de suferinţă
de mizeria umană
de proiecte nerealizate
de boli
de singurătate
de neiubire
de răzbunare
de lacrimi
de zile pierdute
care sigur
nu se vor mai întoarce niciodată.

Ca florile de baobab

Ca florile de baobab
e viaţa noastră
şi gândurile omului sunt
cine nu le-a văzut vreodată
ar zice că n-au fost nicicând
aici pe pământ.

Ca florile de baobab
este dragostea mea
merge mereu în sus
spre înaltul cerului
şi toată lumea pe străzi
vorbeşte de ea.

Ca florile de baobab
sunt oamenii toţi
îşi trăiesc viaţa, clipele,
iubirile, întâmplările,
aşteptând timpuri noi
cum le sunt zările.

Din ce sunt făcute nopţile?

Din ce sunt făcute nopţile?
Din negri tăciuni, din triunghiuri?
Din geamuri, din becuri, din lumini?
Din vorbe goale, din aşteptări şi cuvinte?
Din iubiri ascunse, simfonii, dureri şi morminte?

Din ce sunt făcute nopţile?
Din poezie şi frunze uscate pe dealuri?
Din întunecate Bacovii interminabile, târzii?
Din străzi goale, inimi goale, cenuşii?
Din păreri de rău, moarte şi mii de nostalgii?

Fiului mamei lui Iuda

Prietene, fiu al mamei lui Iuda,
ţi se citeşte pe sprânceană
se vede că te gândeşti iar la ceva,
nu-ţi vinde din nou sufletul fariseilor
în monede de aur cu chipul cezarului
căci acum nu mai vreau
o altă răstignire.

În Galileea ai o mamă pe care-o iubeşti,
n-o condamna la lacrimi, căci te-a creat din iubire
în durere te-a născut şi-I datorezi faptul
că vezi atâtea lucruri minunate.

Tu, fiul mamei lui Iuda, fii azi mai bun,
fii astăzi altul să le faci în ciudă cârtitorilor!
Pe cine-or mai da mâine vina
dacă trădătorul predestinat
nu va mai fi?

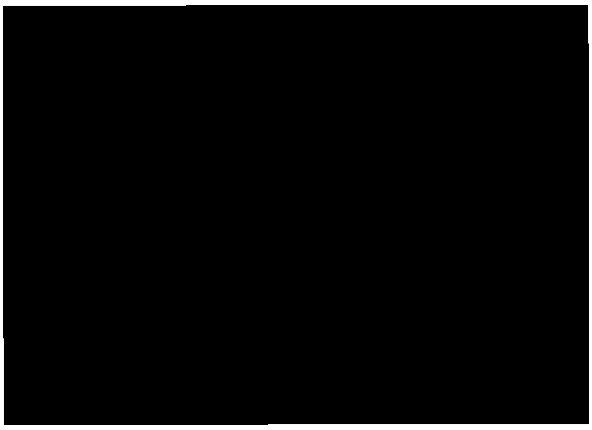

Lucrare de grafică realizată de Werner Henning

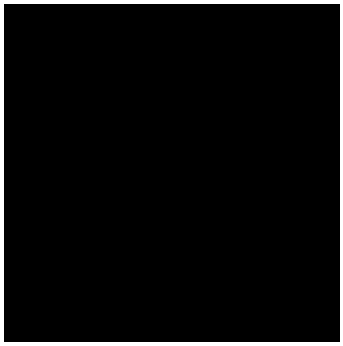

CAMELIA CORNEA

Zău așa

Am devenit nepăsătoare
dintotdeauna am avut vârsta pisicilor.
La nouă ani aveam toate deziluziile
pe care le trăiesc la 56.
Am constatat că viața-mi fusese pervertită
de minciuni frumos pronunțate
imortalizate pe bucăți de hârtie
certificate diplome titluri în ziare.
Doar giulgiul prostiei se lăfăia peste neuroni excitați
în nopțile când tatonam tastatura laptopului.
Căutam mereu subterfugii convingătoare de laudatio
fără să recunosc crudul adevăr
când propriul ego
mă convingea cu experiențe raționale.
Suspiciunile am început să le abandonez pe parcurs
am schimbat prioritățile
și mi-am tras singură țeapă.
Priveam pe rețele de socializare
măștile invizibile peste ochii ce dorm
businessurile online și iubirile
mai ales iubirile
postate cu nonșalantă prin cluburi de fițe
când totul pute-a snobism.
În ultima viață tratez cu indiferență perpetuă
obscuritățile prostiei și ale invidiei
anxietate mizerabilă din momentul fecundării.
Zău așa.

Hai să ne naștem din nou

Când am vrut să-ți vorbesc
aveam toamna în suflet
toate culorile ei s-au răzvrătit
și-au înjunghiat cerul
în zborul unei frunze sângerii
ce-a acoperit vechea fântână a sufletului.
După atâtea morți am vrut să-ți vorbesc
să te strig pe toate numele de botez
în care se refugiaseră rugăciunile
uitate de toți sfinții
pe care obișnuiam să le cred
când eram tânără
și le pictam în căușul palmei
răstignite de viață.
Acum mi-e teamă să-ți vorbesc
rup cuvintele între dragoste și ură
nimic coerent e lanțul tăcerii
doar stropii de ploaie mușcă din strada oarbă.
Hai să ne naștem din nou în tăcere
când duminica zace-n pământ.
Zău așa.

Picătură de ploaie

Ai venit ca o picătură de ploaie
m-ai trezit din somnul meu tulburat.
Când am deschis ochii
lumea era argintie.
Stropii cântau pe pervazul ferestrei
o simfonie tăcută
ce umplea aerul.
Când a început să plouă torențial nu știu.
Apa a inundat trotuare străzi și suflete.
Ai venit la mine ca o picătură de ploaie
caldă de vară
ca o promisiune nerostită
ce mustește a viață a vară și-a iubire.
Fărâmă de vis sau realitate?
Când timpul îmi făcea ștrengărește cu ochiul
tu erai acolo rădăcină și vânt.
Zău așa.
Nu am știut că o picătură
poate să răscolească marea din mine.

Compromisuri

Compromisul de azi,
de mâine și de poimâine,
de joi, vineri,
din fiecare zi a săptămânii,
din fiecare lună și an.
Un nou început, o nouă ispită,
o nouă recenzie pentru viață.
Jocul continuă fără reguli,
uneori sunt de acord cu unii, cu alții,
doar ca să tacă dracului din gură.
Nu mă refer la nimeni în mod special,
uit să menționez nume
sau alte date personale, picanterii.
Încă sunt trează,
zile plictisitoare, pași, compromisuri,
oameni și moarte.
Bună dimineața, provocare!

DUMITRU BUȚOI

Doar gândind la Eminescu

Poetul ca un templu de vis
Căruia i s-a pus foc
Ca o flacără înflăcărată ce arde vertical pe zare
Ca un geniu pustiu
Născut într-o zodie fără noroc
Eminescu,
e-n somnul meu un vis în așteptare!
Poetul ca o lacrimă
Suspendată între cer și pământ
Ca un șirag de amintiri
Ce mă zidesc triumfal în neuitare
Ca o vocală ce plânge în tumultul din cuvânt
Eminescu,
E-n somnul meu un vis în așteptare!
Poetul ca un vis nevisat între somn și visare
Ca un munte de dor și iubire, nins
De singurătate
Ca o stâncă în contemplare
Eminescu,
E cerul meu de necuprins de neatins
și-n somnul meu un vis în așteptare!
Și dincolo de spaima dintre stele și nori
Doar gândind la Eminescu
poți să te nești și poți să mori de două ori!

De voi pleca…

De voi pleca undeva departe
Nimic n-am să-ți cer, țara mea
Nici ție, popor sărac
și mai vlăguit ca niciodată
Poate doar atât,
o cană cu apă, o ceașcă de cafea
și-n drumul meu spre-o altă fericire
Lasă-mi poarta descuiată!
Nici ție, iubito, n-am să-ți cer nimic
știu că vei rămâne a nimănui
și-mpovărată de griji și de nevoi
poate doar o lacrimă din ochii tăi căprui
să-mi dai, să-mi amintească
de iubirea ce-a plâns împreună cu noi!
Nici vouă n-am să vă cer nimic, oameni buni
și voi sunteți mai săraci decât sunt eu
și de mi-ați da ceva, vouă ce vă mai rămâne?
Poate doar atât, credință-n Dumnezeu
și să priviți în zare plecarea mea în neuitare
și să cântați, s-aud
Și dincolo de moarte imnul
„Deșteaptă-te române”!

Trenul de noapte

Ninge și plouă pe-afară
Cum ninge și plouă în sufletul meu
Ascultă, iubito
A șuierat prelung un tren
Și a plecat din gară
Dar nu fi tristă nu a fost trenul meu.
Eu mai aștept
Aștept în sala de așteptare
Foarte aglomerată
Să vină trenul meu, trenul de noapte...
Și urc într-un compartiment
Mă aștepta o fată
Ne-mbrățișăm, vorbim în șoapte
Împreună călătorim definiv
Pe ruta de vis dintre viață și moarte!

CIPRIAN COZMA

Iarna

a trezit mândra crăiasă,
Parcă scufundată-n gânduri,
Printr-o sită fermecată
Iară cerne rânduri, rânduri.

Poleire de cristale
Se așterne pe câmpie,
Un covor din puf croiește,
Făurit printr-o magie.

A pus plapumă pe dealuri,
Iar pe munți căciulă groasă,
Din zăpadă și din gheață
Vrea din nou să-și facă casă.

Copilași cu-obrajii roșii,
Ce de frig nu vor să știe,
Se-nghiontesc, dau cu zăpadă,
Plimbă sănii-n veselie.
Strălucește albă luna,
Gerul peste sat se-ntinde,
La geamuri cu promoroacă
Se aud mândre colinde.

Zboară cânt peste ogradă,
Fumul urcă-n cer alene,
Printre pomii din livadă
Iarna-și face-ncet troiene.

Stau ascunse-n rămurele
Păsările zgribulite,
Ciripesc și dau din aripi,
S-o convingă să se mute.

Însă iarna mofturoasă
Nu vrea încă să se ducă,
Stă până la primăvară,
Când o ia pe unde-apucă.

Moșul

Azi e ziua de Ajun,
Stăm cu toții cuminței,
Așteptăm s-apară-n drum
Sanie cu clopoței.

An de an, prin iarna grea,
Moșul vine negreșit,
L-aș ruga mai mult să stea,
Însă tare e grăbit.

-Moșule, stai, nu pleca,
Te servim cu pâine coaptă!
-Mulțumesc, dar nu pot sta,
Și alți copii mă așteaptă!

Tată

Ce scurt e timpul care a trecut,
Ce mult e timpul care a rămas,
Mă lupt cu viața care nu te-a vrut
Și mi-e dor, tată, s-aud al tău glas!

Văd chipul tău în valuri și mi-e greu,
Plânge izvorul și pădurea-n vis,
Implor speranța și mă rog ca eu
Demn să trăiesc, așa cum ți-am promis.

Ce scurt e timpul care a rămas,
Ce mult e timpul care a trecut,
Număr secunde care urlă-n ceas
Și pașii tăi prin cetini îi aud.

Clipe se scurg, ce lume trecătoare!
Iar rătăcesc pe dealurile verzi,
Privesc spre cer și caut alinare,
Tu, tată, de-acolo, de sus, mă vezi?

Noncoloră

Omăt căzut pe prispa frunții mele,
Iar mintea nu mă lasă să gândesc,
Să văd trecutul, poate viitorul,
Doar clipa mă provoacă s-o găsesc.

Văd câmp de ghiocei în depărtare
Și albe tâmple care mă-nconjor,
Doar vântul care scutură petale
Mă poartă ca pe-o pasăre în zbor.

Se scutură salcâmii în neștire,
E albă amintirea pentru noi,
Grăbit e orologiul vieții noastre,
Nu vrea să dea bătaia înapoi.

Imparitate

Sunt împresurat de chipuri pictate de iubire,
Ce verde e primăvara din sufletul meu,
Ce albastru e cerul din ochii tăi!
Cresc flori în pragul casei noastre
Cu brațe către soare,
Cu aripi albe,
Cu vise,
Noi.

GEORGE EFTIMIE

Am pierdut potcoava...

Am pierdut potcoava de la calul șarg,
Șchioapătă săracul și-i e tare greu,
Drumu-i plin de piatră și doar Dumnezu
Știe câtă muncă este ca s-o sparg.

Nu mai văd speranța ce-o nutream mereu
Și e prea departe orizontul larg,
Am pierdut potcoava de la calul șarg
Șchioapătă săracul și-i e tare greu.

Geaba-mi pun nădejdea că la păcănele
Caii verzi din umbră vin și mă salvează,
Vrabia din mână la mălai visează

Și mă mustră muica din sobor de stele...
Că luând turnanta indirect prea larg,
Am pierdut potcoava de la calul șarg.

Am să las

Am să-mi cheltuiesc toți banii pe un fir de izmă creață
Și-am să las în jur noianul de cuvinte măsluite,
N-are cine să-mi adune roua dis-de-dimineață,
Să-mi aline somnul nopții plin de vise jefuite.

Am să las să treacă vara peste soarele-n apus,
Fără grijă că se stinge „lacul codrilor albastru”,
Și împins de nerăbdare, insolent și nesupus,
Am să caut fericirea în pustiu ca un sihastru.

Nu mă dor pereții lumii ce se crapă de tornade,
Nici de scânteieri de humă nu m-aș speria, vă jur,
Mă alătur celor care caută-n zadar monade,
Și de urmele-ți lăsate mă apropii ca un fur.

Pașii sunt pierduți în zare ca-ntr-o ceață insipidă,
Altoind pe prispa vieții amintiri de somnambul,
Și-am să las în urmă totul, să m-ascund în crisalidă,
Cânt de lebădă măiastră adunat în preambul.

Arbore genealogic

Eu am strămoși iluștri, nu sunt de azi, de ieri,
Pe mine mă cunoaște când bate sărăcilă,
Că-n sânge-amestecate sunt gene de oieri,
Cu vlaga și puterea din piatră și huilă.

Eu am strămoși titanii ce-i înfruntau pe zei,
Cu focul lor în piepturi am nemurit albastre
Tărâmuri hărăzite doar puilor de lei,
Născuți să dăinuiască pe plaiurile noastre.

Eu am strămoși pe care o lume-i venera,
Luau de la Zamolxe un strop de-nțelepciune,
Că spiritul de pace pe-aici cutreiera,
Și nu erau motive de rău și stricăciune.

Eu am strămoși statornici, nu sclavi la împărat,
Cu palmele crăpate făcându-și semnul crucii,
Atâția inși de seamă pământului au dat,
Când se-arătau în zare însemnele răscrucii.

Eu am strămoși pe Iancu, pe Cloșca și Crișan,
Pe Doja, care-n sânge a înecat o roată,
Pe cei de la Tismana sau Padeș, pe tăpșan,
Pe obidiții vremii din România toată.

Eu am strămoși pe care i-am întâlnit în vis
Și-i port pe umeri toamna când merg ca să se culce,
Ei nu mi-au dat o țară, mi-au dat un paradis,
Cu sfântul Eminescu și versul său cel dulce.

Strămoșii mei se plimbă de-un veac prin calendare,
Ei încă ard sub vatră și ne-ncălzesc la sân,
Au numele urcate de mult prin sinaxare,
Făcând să veșnicească un nume de român.

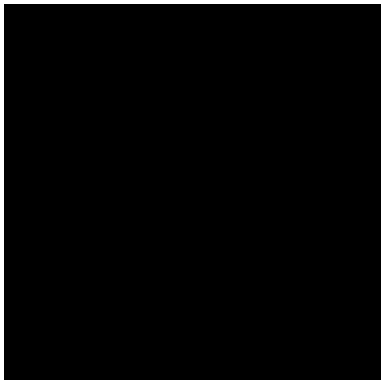

MIHAI-VICTOR AFILOM

Veacul apocaliptic

Veac de singurătate,
Veac ateu,
Alungând din cetate
Pe bunul Dumnezeu.
Nietzsche surâde malefic,
Şi inimile sunt de oţel,
Şi gândul său eretic
Surâde omului infidel.
… Sau nu va fi deloc,
Malraux intuia lucid,
Şi veacul e pândit de foc,
Iar iadul se cască avid.
Cohortele bolşevice din est
Au modelat monstruos „oamenii noi”,
Iar Noua Eră din vest,
Suflete bolnave din noroi.
Sunt şi eu un om-mecanic
Cu măr putred în piept,
Aşteptînd ceasul mesianic
Şi duhul cel drept.

Veac păgîn
Ne ameninţă firea,
Falsul stăpân,
Căderea, damnarea.
Cât timp flacăra arde,
Încă sperăm,
Altoiul e încă verde,
Suntem aici, rezistăm!

Primitivă

Pumnale de silex
Mi-au înfipt în inimă
Neandenthalienii ce mă vânează
În jungla de beton
A urbei lacustre.
Se închină cu fervoare
Zeilor citadini
Ce ne ucid speranţele.
În cavernele paleoliticului
Ard focurile cele mari
Peste care sar neofiţii
Cuprinşi de extaz.
Societate gentilică
Venerează mamuţii
Ce stăpânesc cetatea şi turma
Prin puterea logosului,
Prin puterea drahmei de argint,
Prin puterea totemului,
Pumnale de silex
M-au mutilat dureros,
Mi-au străpuns inima
În ritualul ancestral
Al falsului oraş modern
Din epoca primitivă

Revoltă

Malaxorul criticii îmi zdrobeşte cuvintele,
Îmi introduce sufletul
Într-o maşină de tocat carne
Şi sângele metaforelor se scurge roşu.
Criticii îmi sfărâmă versurile
Cu ciocane de bătut sniţele,
Amestecă epitetele cu mixerul
Şi le aruncă pe toate
În oala clocotindă a poeziei clasice.
Astfel te poţi rata ca poet,
Dacă ajungi în camera de tortură
A unor critici reptilieni,
Ce-şi târăsc solzii de dinozaur,
Din jurasicul flămând
De versuri imperfecte.

Nichita

L-am regăsit pe Nichita
Într-o toamnă de un roşu vertical,
Rătăcea prin parc la braţ cu iubita,
Căuta sensul iubirii virtual.
Era acolo şi cubul perfect,
Cioplit cu o furie rudimentară,
Iar soarele licărea suspect,
Ca într-o uitată era glaciară.
Am deschis cartea prăfuită,
Nichita cânta plângând
Şi lacrimi de gheaţă topită
Curgeau pe obrazul suspinând.
Suspina prelung când îşi amintea
Că Uwe a murit ca şi el

Şi pasul lui în van rătăcea
Într-un purgatoriu rebel.

Vis cosmic

Sufletul meu sferic,
Fruct recoltat de îngeri,
Sinele edenic,
Pasăre cu aripi aurii.
Trup din plămadă telurică,
Răscolit de dor,
Vas cu scânteie cosmică,
Aprinsă de suflul creator.
Captivi între pământ şi cer,
Năzuim spre stele,
Ne dispersam în eter
În spaţiul infinit dintre ele.
Năvodul constelaţiilor de jar,
Strălucitor ne cheamă,
Purtaţi de vântul solar
Şi iubirea revărsată din inimă.
Glob de foc
Pe cerul conştiinţei divine,
Prins în misteriosul joc
Al creaţiei eterne.

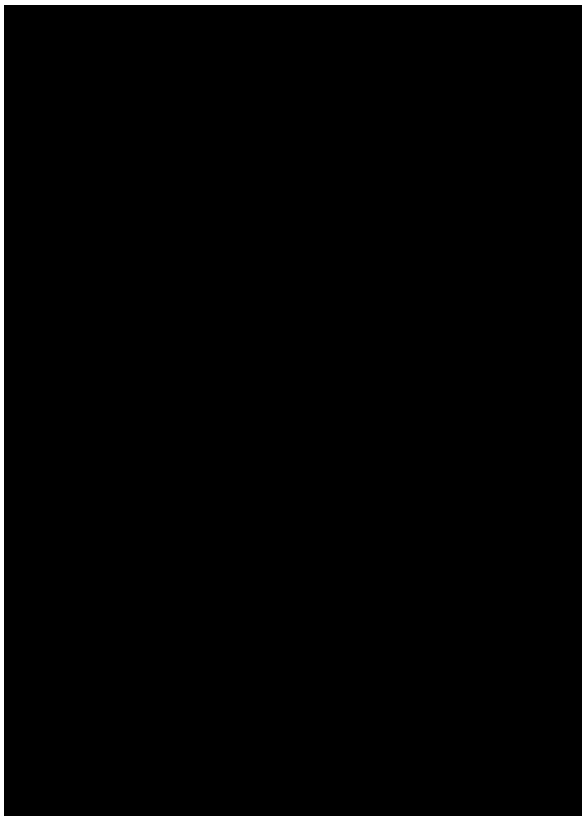

Lucrare de grafică realizată de Werner Henning

ILEANA CORNELIA NEAGA

După ce să pringea postu li Craciun, feciorii gin sat, cei cu armata facută, sî adunau la casa unuia gintre ei șî alegeau „primaru" – adică șefu, cel care îi conducea gin sara Ajiunuli pa la casăle gin sat. Fecioru ales trîbuia să fie gin neam bun, fecior cumince, sî nu bea, sî nu fie iuce la fire și musai sî fie jiucauș! El era cel care lua gazda la jioc, api feciorii nu lasau nicio fată sau nevastă nijiucată în casa în care intrau! Tot aci, la Casa Colinzîlor, baceau palma șî cu muzicanții. Li dageau arvon, să fie siguri că nu-i lasau baltă și nu cîntau în satu vecin! Ca în fiecare an, Florea cu duba, Nuțu Brîndușî cu acordeonu, Craciunel cu clanetu șî Petrea Varvari cu saxofonu, colindau cu feciorii pîn sat la „vaceni", adică la sacenii gin Vaca, după cum era cunoscut satu Crișan pa vremuri.

Colindau gin casă în casă, gin Ajiunu Craciunuli pînă a doua zî, înaince sî să bage popa la beserică. În zua Craciunului, gisara după ce intrau în casele gi pa vale sî împarțau șî ieșau șî pa la cei gi pa geal: la a li Bosel în Carbunaru, la Sîlvea gi la geal gin Colnic, la Tanasuțu Gîbuli în Ita, la a Bexî în Ceuș, treceau padurea la Viorelu Huțuli, ș-api coborau pa la Ionuț, paduraru și pa la ali Dascăru gin Colnic.

Pîn neaua ce li trecea gi tureacu cizmilor, ajiungeau în batutu cînilor șî la Giuna gin geluțu Orbuli șî numa după aceia coborau șî la noi acasă, inge așceptam cu verișoară-mea Ileana și cu vecinele să ne jioace colindatorii. La ușă colindau:

„ Florile-s dalbe"

Dormi, tu gazdă, o nu dormi
Florile-s dalbe! (după fiecare vers)
Șî ge dormi încă ce scoală
Șî ne sloboz gazdă-n casă
Că ge-asară stăm p-afară
Șî opincile-ngețară
Gi pa șură numa cură

Gi pa casă numa varsă.
Tri cocoș galbini cîntară
Sus la cer sî ragicară
Jios la mare sî lasară
Și s-arată curcubeu
În cipul li Dumnezău.
Florile-s dalbe!

Cîce-o gazdă mai sucită, îi lasa la ușă pînă gatau colinda api li gișcigea ușa zîcînd:
-No așa, dragi ficiori, șciurăț colinda tătă, gi la cap la coadă fără s-o sminciț! Meritaț colacul, cîrnațu și vinarsu!
-Bun Ajiunu gi Craciun!
Gazda căsî, ce colindă pofciți gi la Feciorii Craciunuli?
-D-api șciț voi „Viersu gi jale”?
-D-api cum să nu-l șcim! Hai ficiori sî colindăm la gazda noaste, că numa cît ne laudă!
Feciorii să împărțau, luîndu-se pa după cap cu mînile, formînd două cercuri și începeau să colinge pă două voci:

Să cîntăm versul gi jale
Pîntru-a li Adam greșale
Și pîntru-a lui izgonire
Jalnică gin rai ieșîre

Pînă nu greșîse-a Adam
Noi în pacat nu eram
Iar Adam dac-o greșît
Gin Rai afara-m ieșit

Am ieșît gin Rai afară
Ca să trăim cu sudoare
Cu sudoare și în chine
Dacă-n Rai nu ne-a fost bine

Unde bunul împărat
Nouă de toace ne-o dat
Ne-o dat hrană ge trait
Și viață gi vețuit

Ș-o poruncă gi ținut
Gin tăți pomii Raiului
Care Dumnizo i-a dat
Suntem sloboz ge mîncat

Iar gin pomul cel oprit
Nu ne-atingem negreșit
Că gin el gi vom mînca
Noi porunca vom călca.

Adam sapă pamîntul
Eva sapă cu dînsul
Satana la el vinea
Și gin grai așa-i graia:

Du-ce Adame, nu săpa
Nu-i aici moșîia ta
Du-ce Adame sapă-n rai
Aclo tu moșîie ai.

Adam începu a plînge
Și cu glas ge jăle zîce:
Evă, Evă ce făcuși
Inge vom meie, acuș?
Tu mă făcuș ge greșîi
Și pă Dumnizo scîrbii.

Eva începu a plînge
Și cu glas ge jăle zîce:
Șărpile înveninat
Pă mine m-o înșelat
Că la mine o vinit
La urece mni-o șopcit:

Mîncă Evă mere bune
Ca să traiești mult pa lume
Eu gin pom măr am luat
D-am facut mare pacat
Pîntr-un măr ce l-am mîncat
Am rămas gol gezbracat.

Adam sapă pamîntu
Sapă Eva cu dînsu
Satana la el vinea
Și gin grai așa-i graia:

Duce-Adame sapă-n Rai
Acolo moșîie ai
Că tu-aici nu vei săpa
Nici ge mine n-ai scăpa

Cîț fii s-or nașce gin cine
Tăț să mni-i daruiești mnie.
Iar Adam cel amagit
I-a raspuns cu-acest cuvînt:

-Să-ț faci voaia cum îț place
Numa mnie să-mni dai pace
Iară Iuda cel viclean
Încelui pa Adam

Ș-o caramidă i-o pus
Ș-au dat mîna înspre apus

Că şî cum pciază i-o scris
Către Adam înceluit.

Iară Iuda cel viclean
Cărămida a luat
Şî-n Iordan v-o aruncat
În fundul Iordanuli
Pa fața nasîpuli.

Iară Domnul cel PreaÎnalt
Cărămida o luat
Şî gin grai aş-o grait
Către Adam cel amagit

-Adame facerea ta
Adame zîcerea mnea
Gi ce-ai pcicat în păcat?
-Dacă Eva m-o-nşalat

Io mă cem ge Dumnezău
Că ne-o pegepsî mai rău
Iară Domnul cel PreaSfînt
Vazînd pa Adam plîngînd

El gin grai aşa-i grai:
-Taci Adame nu mai plînge
Nu vărsa lacrimi ge sînge
Nu vezi frunza codruli

Şî florile cîmpuli
Cum primăvara-nfloresc
Şî toamna să veşcejăsc?
Aşa-i şî viața ta

Pă Pămînt să va şcimba
La Rai ce vei înturna
Inge-a fost moşîia ta.

Raiule gragină dulce
Gi la cini nu m-aş duce
Gin mnirosul florilor
Gin poala îngerilor

Pîntr-aceia Domne Sfince
Adu-ţ şî gi noi gi-amince
La Rai ne salaşuieşce
Cu drepţî ne ogihneşce

Şî ge-acum pînă-n vecie
Amin Doamne, Amin ţie.|"
Florile-s dalbe!

După colinda cam lungă, primarul făcea sămn muzicanţîlor să zîcă şî lua gazda cea mai bătrîna la jioc. Adică pa buna mea (sî cînta că o dor picioarele, tătă zua) ce iuce sî ragica la jioc! Îi omeneam cu crampă caldă şî cu placince iar în straiţă le puneam un cîrnaţ gi porc, un colac mare gi post, da şî o uiagă cu vinars, pa care o goleau în dimigeana pa care „iapa" o cara tătă noapcea.

Chiar dacă la noi încă se mai păstrează acest obicei nu mai are farmecul de altădată. Muzicanţii s-or modernizat, colinda au scurtat-o, buna nu mai joacă şi nici „iapa" nu mai are ce căra. Doar „primaru" cu aceiaşi căciulă veche în cap, poartă o „străicuţă" să aibă în ce băga banii!

DORIN OLARIU

Din lemn de foc

Din „lemn de foc" spre lumină ai renăscut
C-aşa mai marii vremii atunci au vrut
Ca sufletul lui Horea, să trăiască peste ani
Mai puternic decât moartea, pricinuită de duşmani.

Oameni de seamă au fost cei care te-au salvat
Căci prin înţelepciunea lor, în scripte aşa te-au declarat
Şi ai plecat astfel în lunga-ţi pribegie
În „Regat", pe a Brătienilor moşie.

Iar peste ani, din a comuniştilor vină
Ajuns-ai, iarăşi, o bisericuţă în ruină,
Dar, prin grija unor înalte feţe bisericeşti,
Te-ai înălţat din nou, la Olăneşti.

Marele Goga a fost împresionat
Povestea ta când a aflat
Şi ne-a lăsat al său cuvânt
La intrarea din lăcaşul sfânt.

Azi, eu, prin harul ce de la ceriuri l-am primit,

După priceperea mea, prin vers, te-am pomenit,
Ca veșnic pentru noi românii să dăinuiești
Și în lumina credinței să strălucești.

Dor

Căsuţa mea cu poveşti
Cu flori mândre în pridvor,
Cu odăi împărăteşti
De tine îmi este dor.

De bunica ce gătea
Cele mai mari bunătăţi,
De felul cum ea ştia
Să facă pe plac la toţi.

Cele mai bune sarmale
Pâine-n ţest şi cozonaci,
De zile de sărbătoare
Când ne împărţea colaci.

De bunicul ce mă lua
Cu el la secerat de grâu,
De serile când mă ducea
S-adap vitele la râu.

Mă-nvăţa bunicul meu
Când mă aşezam în pat,
Să-i mulţumesc lui Dumnezeu
Pentru ziua ce mi-a dat.

Anii s-au dus rând pe rând
Şi cu ei bunicii mei,
Dar îi port şi-acum în gând
Şi îmi este dor de ei.

MARCELA CONSTANTINESCU

Îndoiala-i omenească

Îndoiala este o parte din firea omenească,
Ba chiar e bine ca ea să nu lipsească.
Ea pune mintea la-ncercare, o face să gândească
Şi-un plan de rezolvare problemei să-i găsească.

Atuncea când ai îndoieli,
Înseamnă că-ţi pui întrebări
Şi cauţi la întrebări răspunsuri,
Şi îţi croieşti în viaţă sensuri.

De orice-n viaţă putem a ne îndoi,
Dar nu de Dumnezeu, în nicio zi.
Ne îndoim de oameni când avem necaz,
Dar nu de Dumnezeu, în niciun caz.

Credem despre un lucru că-i perfect,
Spunem despre cineva că-i foarte înţelept,
Mereu ne este ispitită raţiunea...
Uităm de CREATOR, că El e-nţelepciunea,
Că doar la El găsim perfecţiunea.
Şi sfinţii, pe pământ, au avut îndoieli,
Dar Domnul s-a supărat pe ei,
I-a lăsat singuri să aleagă
Drumul pe care vor dori să meargă.

Le-a fost dată, însă, puterea să înţeleagă
Că este bine să-şi petreacă viaţa-ntreagă
Ajutându-şi semenii la greu
Şi îndreptându-i spre Dumnezeu.

Ne cheamă Tatăl Sfânt să fim în jurul Său,
Să descifrăm mesajul nu este prea greu:
„Veniţi spre MINE, nu vă îndoiţi!
Eu sunt calea, adevărul şi lumina. Îndrăzniţi!”

Viaţa merge mai departe

Dacă visele-s deşarte,
Nu-ţi merg toate ca pe roate,
Vrei să poţi, dar nu se poate,
Nu te întrista, măi frate!
Viaţa merge mai departe...

Speranţa nu ţi-o ucide!
Dac-o uşă se închide,
Domnul alta-ţi va deschide,
Să fii doar atent la toate!
Viaţa merge mai departe...

De-ai inima frântă-n două,
Caută o idee nouă.
Admite că o noutate
Poate-nsemna o oportunitate,
Şi viaţa merge mai departe...

Melancolie

Privesc pe geam, înspre câmpie...
E-o clipă de melancolie
Şi stau tăcută-n reverie...
Parcă am inima pustie,
Parcă-i inertă, dar ea-i vie,
Din ea se naşte-o poezie,
Visând la vremea care o să vie.

Ce mi-o mai pregăti destinul mie?
Doar bunul Dumnezeu o ştie!
Ce crezi că te nimiceşte,
Doar te ridică, te-ntăreşte
Şi te înalţă sufleteşte,
Iar din cer TATĂL îţi zâmbeşte.

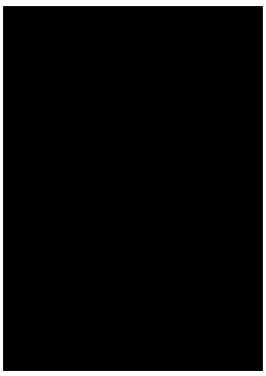

MARIOARA ARDELEAN

Crăiasa iarnă și Moș Pământ

Fuioare de brumă deasă
Peste glie-ncet se lasă,
Iar pe cer, ca într-o sită,
Norii cătrăniți se-agită.

Vânturi reci, gălăgioase,
Îmbufnate, furioase,
În vârtejuri se adună,
Iscă strașnică furtună.

Șuierând, ne dau de veste
Că în urma lor sosește,
În șareta gri de ceață,
Crăiasa cu ochi de gheață.

Duce crivățul în gură,
Flori de chiciură-n trăsură,
Viscolul în mâini îl are,
Ger năprasnic la picioare.

Moș Pământ se îngrozește;
Când la poarta lui se-oprește,
Se întreabă ce-o să facă,
De înghețul îl atacă.

Ce se-alege, bunăoară,
De vestita lui cămară,
Unde sunt depozitate
Semințele selectate?

Chiar și gâzele-adormite,
Ce-s la sânul lui pitite,
Dacă frigul îl răzbate,
Vor fi toate afectate.

Crăiasa se mai gândește
Și-n final se hotărăște:
Devine mai generoasă,
Fulgi de nea să cadă lasă.

Ei se-adună și se-adună,
Țes o plăpumioară bună
Pentru Moș Pământ, să-i țină
Cald la spinarea-i bătrână.

Până vine iar în țară
Blânda zână Primăvară,
Ea-l alintă,-l primenește,
Haină nouă-i dăruiește.

Fulgușorul curajos

Fulgușorul curajos
S-a desprins din norul gros
Și-a pornit, plutind ușor,
Înspre tine, Nicușor!

Luminos și bucuros,
Primul vrea s-ajungă jos,
Să-ți dea vestea că, pe rând,
Vin și frații lui, valsând.

Împletesc în dansul lor,
Din omăt, pufos covor,
Pe el să vă zbenguiți,
S-alergați, să chiuiți,

Să vă strângeți la un loc,
Toți copiii pentru joc;
Om de nea să ridicați,
Paznic noaptea să-l lăsați.

Timpul cât stă de planton,
Să îi puneți și-un palton,
Să-i dați și un ceai cu rom,
Că doar este și el om.

Iar în zori, când vă-ntâlniți,
Cu el să vă sfătuiți,
Jocuri noi să inventați,
Împreună să jucați.

Știm că ne iubiți și vrem
Cât mai mult aici să stăm,
Noi dorim ca voi să fiți
Sănătoși și fericiți!

Motănelul Vasilică

Motănelul Vasilică
Tot ce-i iese-n cale strică:
Mingea, zmeul, scăunelul,
Bicicleta, rucsăcelul,
Multe jucării pe care
În curte Ionuț le are;
Când l-apucă zbenguiala,
Nu le ține socoteala.

Dar pe urmă, tot el știe
Să facă o șmecherie,
Scuze noi să inventeze,
Să se reabiliteze,

Că făcând atâtea rele,
Consecințele sunt grele:
Pisicuța-l ocolește,
Iar Ionuț nu-i mai vorbește.

Supărat așa de tare,
Nu-i mai dă nici de mâncare,
Chiar își face-o socoteală,
Să-i tragă o săpuneală,

Să știe că nu-i convine
Să-i strice ce-i aparține,
Poate-așa va înțelege
Că ce seamănă, culege.

Pisoiașul nu-i oricine,
E isteț și știe bine
Ce să zică, ce să facă,
Necazul pe el să-i treacă.

Dup-o vreme, iar greșește,
Și Ionuț îl dojenește;
Când se ceartă, când se-mpacă,
Dar mereu au chef de joacă.

Ursulețul răsfățat
- Poveste pentru copii -

În desișul muntelui ce își arăta piscurile semețe în zare trăia liniștită o familie de urși, formată din mama ursoaică, tatăl și ursulețul lor drăgălaș. Părinții cutreierau muntele toată ziulica, căutând bunătăți pentru odrasla lor. Culegeau zmeură, frăguțe parfumate, mure zemoase, afine acrișoare și multe altele, oferite cu generozitate de acesta. Tare își mai răsfățau puișorul, căci se topeau de dragul lui! Și uite-așa, alintat și hrănit cu grijă și dragoste, ursulețul creștea văzând cu ochii. În scurt timp, a devenit urs în toată firea. Acum ar fi putut să-și câștige singur hrana sau chiar să își ajute părinții la căutarea ei, însă, nepăsător, nu catadicsea să se obosească. Părinții își priveau cu drag odorul, care

era într-adevăr frumos și voinic, dar îi cam îngrijora indiferența lui. Au început să îi dea mai puțină hrană, crezând că, astfel, va porni să și-o procure singur. Ei, dar ți-ai găsit! Ursache cel tânăr nici nu s-a mișcat din bârlogul confortabil, ba chiar începu, supărat, să comenteze:

- Cum este posibil ca voi, părinții mei, să nu îmi dați destulă hrană? Nu vedeți că am crescut și mănânc mai mult?

- Da, am văzut, tocmai de aceea, răspunseră ei, pentru că ești ditamai ursul, poți să îți procuri singur mâncarea, ba mai mult, ar trebui să ne aduci și nouă câte ceva de-ale gurii! Am îmbătrânit, ne mișcăm mai greu, așa că ne-ar prinde bine un pic de ajutor.

Lui Martinică cel voinic nu i-au căzut prea bine mustrările, astfel că ripostă îmbufnat:

- Păi eu credeam că părinții trebuie să le ofere copiilor tot ce își doresc, și nu invers!

Tatăl, privindu-și dezaprobator fiul, îi răspunse:

- Dragul meu, este foarte adevărat, ei sunt comoara cea mai de preț pentru orice părinte! Niciun sacrificiu nu este de prisos, pentru a-ți crește puiul sănătos și puternic. Dar acum ești destul de mare să știi că, în timp ce puterile odraslelor cresc, cele ale părinților scad, iar copiii trebuie să ia în considerare acest lucru, să îi ajute pe părinți, nu să le fie povară.

Ursulețul lor voinic rămase meditând la cele auzite. Nu se gândise niciodată că părinții ar putea fi obosiți. Obișnuit să primească totul pe tavă, nu a realizat că, devenind ditamai ursul, trebuia să privească altfel lucrurile. Cuvintele tatălui l-au trezit la realitate. Nu era un ursuleț rău și nici leneș, dar prea mult răsfăț l-a împiedicat să înțeleagă realitatea vieții. Rușinat de dojenile primite, le-a cerut iertare părinților și i-a îmbrățișat cu dragoste, promițându-le că va avea grijă de ei.

Cât de fericiți au fost ursul și ursoaica, văzând atitudinea fiului, nici nu se poate spune! Îl credeau un leneș și un profitor, dar nu era așa, nici pe departe! De atunci, cei trei urși colindă fericiți muntele, în căutarea hranei. Și astăzi se iubesc și se ajută reciproc. Ursache cel tânăr face tot posibilul să își arate recunoștința față de părinții care îl răsfățaseră atât de mult. Acum voia să le întoarcă grija, să îi alinte și să le dea ajutorul necesar la bătrânețe.

Nu este greșit să li se ofere cele necesare și multă dragoste copiilor, dar e important să li se explice că, fără muncă, nu poți avea hrană. Grija și ajutorul dat părinților arată o bună educație și, totodată, este o îndatorire morală!

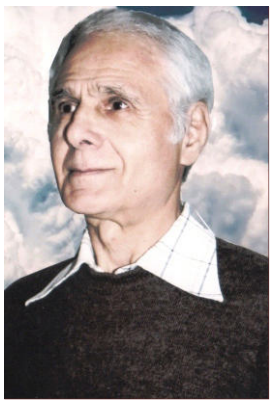

FLOREA CONSTANTINESCU

Horus meditând
(cantofabulă)

De ce nu-mi eşti aproape-nţeleptule, să-mi spui?
Stau nemişcat în Ceruri ca-nţepenit în cui,
Trec zile după zile şi nu-mi revin deloc,
Privind la palma-ceea din depărtatul loc!

E-Apophis? Ce stupoare! Acum? În plină zi?
Şi cântă!... Şi dansează!... De ce?… Ce poate fi?!…
Ce văd? Se-nvârte monstrul în jurul a ceva!
Să-l dau pe Re aproape spre-a nu mă înşela.

I-i botul pus pe labe şi ochii-i mari îi ard,
I-i trupu-n arcuire şi coada-i drept stindard,
De labele din spate slujindu-se mereu,
În cercuri se roteşte… În arc de curcubeu

Îşi balansează trupul, pe labele din faţă
Şi bot în sprijinire… Privirea-i se agaţă
De-un „ce”-n rostogolire… o bilă-ntunecată
De nişte pi-cio-ru-şe … M-am lămurit îndată!

E scarabeul… Heprer… gândacul mic, proclet…
Apophis se transformă?! M-am înşelat? E Seth?
Pe unde-i înţeleptul? „- Pe unde umbli, Thot?
Mi-e mintea încâlcită, să înţeleg nu pot!”

Să fi mâncat iar struguri? Prea rău s-a ameţit
Şi-acum, în ruşinare, stă undeva pitit?!…
A revenit dragonul în pielea lui de şarpe,
Dar şi cu patru labe, cântând la patru harpe!

Acu e-ntr-a lui piele, acu e-ntors pe dos,
În tumbe se fărâmă, în arc se balansează,
Cu zdrăngăniri de harpe în fiecare clipă,
De zbierete din gura-i dogită-i cu risipă

Şi lumea-n corzi o ţine, înspăimântată, trează…
De unde-aşa supleţe într-un aşa colos?
Cu labele-i greoaie îl zdruncină pe Geb…

Cum de rezistă zeul? din când în când mă-ntreb.
De-adânca lui durere, soţia i-a albit,
Iar Shu aleargă-ntruna şi e de neoprit…

De ce admiră-Apophis un scarabeu-vampir?
Rupt de-ale mele treburi, casc ochii şi mă mir…
Vampirul – scarabeul, gângania parşivă –
Împinge bile care miros îngrozitor,

Înşiruind pe ele, ca semnele-n misivă,
Mici vietăţi surprinse şi care iute mor.
Să-mi pun în „pâlnii" dopuri, s-ascult cuvânt filtrat,
Să văd ce-l duce mintea pe marele-agitat.

Ştiu despre tot şi toate, de pe Pământ, din Cer,
De la ivirea-n viaţă la clipa-n care pier,
Şi totuşi, despre tine, gândac mic, tuciuriu,
Deşi te văd adesea, puţine lucruri ştiu!

Eu sunt DRAGONUL-ŞARPE, dar pot fi cine vreau,
Nici zeii, de oriunde, puterea mea n-o au!
Re, zilnic, mă atacă, de flăcări sunt cuprins,
Mereu revin în forţă, căci sunt de neînvins!

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Ce au cu tine zeii, de ce te-au pedepsit?
Cu capu-n jos întruna... nu este de glumit!
Să plimbi enormă casă din zori în asfinţit,
Fiinţă-aşa firavă... nu este de glumit!

Să-ţi dea şi-un nume aspru, ce-mi pare foarte greu?!…
Batjocură să fie, să-ţi spună… SCARABEU?
Îţi înţeleg frustrarea, chiar te admir un pic
Şi te numesc, de astăzi: MICUŢUL MEU AMIC!

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Ajung la mine vorbe că eşti un sangvinar,
Vânezi, şi zi şi noapte,-n afară de hotar,
Dar spui că-n fapt, e invers, tu eşti cel atacat,
Şi-atunci, a ta măsură nu este cu păcat…

Colaterale pierderi, căci viaţa cere-aşa,
Dar… pentru ochii lumii, subtil te voi certa!
Mi-ai dovedit, prin vreme, că-mi eşti admirator,
Iar pentru-aşa fiinţe sunt îngăduitor!

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Vreau o colaborare prielnică-ntre noi,
Şi trainică să fie, şi azi, dar şi apoi,
Pe zei să-i ţin departe, pe muritori – în şah,
Fac jurământ, amice, pe inima lui Ptah!

Îţi fac mărturisire apăsătoru-mi gând:
Cu Ursuleţul Panda mă supăr în curând!
E sfidător cu mine, nu ştie cine sunt?
Nu ştie că în toate am ul-ti-mul cuvânt?!

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Nu mă-nspăimântă focul, cu focul mă hrănesc,
Îl pun, când vreau, oriunde pe globul pământesc,
De vreau să-nghit oceane, de vreau să-nghit pământ,
Se-ntâmplă cum mi-i vrerea, căci plin de forţă sunt!

De vreau, lui Horus ochii îi scot ca să mă joc:
Cu labele din spate să-i mut din loc în loc,
Cu labele din faţă să-i pun în jonglerii,
Să-mi lumineze Cerul, şi-n noapte, şi în zi!

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Cu-al chiorului de Horus clonţ de metal călit,
Voi face-o nouă lume, cum nu s-a pomenit,
În timp ce-mi cântă Hathor fermecătorul vers:
„Apophis – cel mai chipeş bărbat din Univers!"

Sloganul meu e PACEA, e-nălţătoru-mi crez,
Dar pacea să se scrie aşa cum o dictez!
Spun celor care vor ca sub paza mea să fie:
Umbrela-mi se deschide... când ploaia-i aurie.

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

Sunt unii de părere că-s uneori ciudat,
Am simpatii şi toane cum nu s-au mai aflat;
De mă acceptă-i bine, de nu – cu bun rămas,
Căci hăţurile lumii din mână nu le las!

De când există timpul, n-au cunoscut vrun zeu,
Nici Cerul, nici Pământul, mai bun decât sunt Eu!
Cer să se recunoască ce-i evident şi drept:
SUNT UNICUL, ETERNUL, FRUMOS, FORŢOS, DEŞTEPT!>>

Refren:
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa,
Ha, Ha,Ha, Ha – Ha, Ha – Haa, } bis

În loc să aibă grijă planeta să nu pută,
Apophis – Seth sau cine-i e-n minte revolută!
Nu vede că Micuţul, Vampirul-Scarabeu,
Nu-l ia deloc în seamă pe-nfumuratul zeu?

Cu încăpăţânare, biluţele-i fetide
Gângania împinge… imperiul îşi întinde…
Pe unde zvârli cu ochii, impresii să aduni,
Îţi faci convingeri ferme că-i lume de nebuni!

Vezi ruguri în amonte, pe Nilul nostru sfânt,
Pe ţărm, în colţ de mare şi… câte, câte sunt?!
Se-ntâmplă şi-alte lucruri: se-nalţă, lung, să vadă
Pe unde să-şi aştearnă plăcuta lui zăpadă,

Morocănosul Panda… mai jos – dărâmături
Ca rezultat al unei nemăsurate uri!
„-Divine Scrib, revino! Revino iute, Toth!
Prin negura din mintea-mi îmi este greu să-not!”

Convoc Consiliul Sacru, deşi va fi cam greu –
Prea multe, mari orgolii – dar este necesar
Să-ntreb: „De ce-i nevoie s-avem un singur far?
De ce, cu-NŢELEPCIUNEA, să fie doar un zeu?”…

Dar cine e bătrânul cu barba albă-n brâu,
Rătăcitor prin tină pe-o albie de râu?…
Cum de n-am fost în stare a-l recunoaşte? Ah!
Neobosita limbă divină a lui Ptah,

Inteligenţa însăşi, El, Inima lui Re
Şi creatorul Cărţii Magiei! Da! El e!
„ - Pe unde-ai fost o vreme, Prea-Luminate Thot?…
În fine, vezi de lume, c-a-nnebunit de tot!”

Legenda:

Mitologie egipteană/ *Dicţionar de mitologie generală*, autor: Victor Kernbach/ Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti 1989.

01. Horus: (aici) zeul suprem, soarele cosmic, Soarele şi Luna: ochii lui.
02. Thot: zeul înţelepciunii, Inima lui Re (Ra), Limba lui Ptah, scribul divin, creatorul Cărţii Magiei.
03. Apophis: dragonul – şarpe (întunericul, noaptea); duşmanul lui Re (Ra).
04. Re (Ra): (aici) ochiul lui Horus; devenind treptat zeul suprem, Soarele ca forţă vitală dar şi astru (Lumina), rămâne în această postură pe toată perioada Egiptului antic.
05. Scarabeul: coleopteră neagră, lucioasă, venerată sub numele Heprer.
06. proclet: viclean, şiret.
07. Seth: zeul malefic, al violenţei, zeul roşu; absoarbe mitul lui Apophis.
08. Geb: zeul Pământ, principiul masculin.
09. Nut: zeiţa Cerului (a bolţii cereşti), principiul feminin.
10. Shu: zeul Aerului, părintele celor doi (Geb şi Nut).
11. aluzie la mitul în care Re (Ra), transformat într-un Motan în flăcări, îl ucide pe Apophis, decapitându-l.
12. Ptah: zeul arhaic; iniţial, zeu primordial, creatorul lumii, marele inginer divin.
13. aluzie la lupta dintre Horus şi Seth, Horus pierzând un ochi, deşi el este învingătorul.
14. Hathor: mama lui Horus, vaca divină; are atribute multiple; (aici) zeiţă patronând bucuriile vieţii, petrecerile, muzica, dansul.

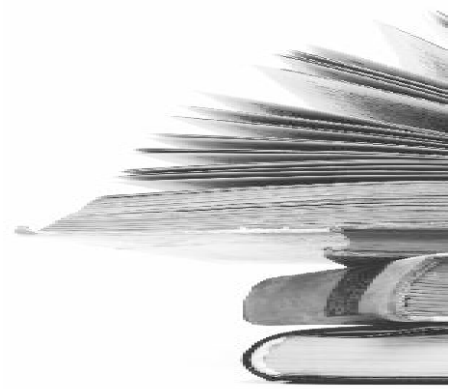

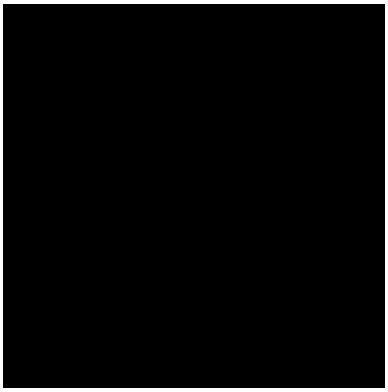

VALENTIN DAVID

Cu refuz

De nu ar fi viclean ca un vulpoi,
Ci-un negustor ce merită respect,
Moş Timp ar trebui să ia-napoi,
Toţi anii noştri răi şi cu defect!

Ţeapă anuală

De-am cerceta al anilor şuvoi,
Cu care-am fost de Domnul încercaţi,
Am constata că jumătate-s noi...
Iar restul – peticiţi şi reşapaţi!

Punct și de la capăt

M-a asurzit al anilor ecou,
Ce îmi răsună jalnic în urechi,
În loc să vină iarăși Anul Nou,
Aş vrea să vină unul cât mai vechi!

În ton cu moda

Prezentat drept un cadou
De-un politic joc secund,
Observăm că Anul Nou
Are blugii rupți în fund!

Farsă anuală

Ne bucurăm în prag de sărbători
Și nici nu observăm că fiecare
An Nou, ce-l așteptăm nerăbdători,
Ne mai agață-o bilă de picioare!

Surprizele Moșului

Când fumul alb ieșea pe coș,
La o vecină nărăvașă,
Pe înserat veni un moș…
Și după nouă luni, o moașă!

Invidie hibernală

Tai doi porci, dar ce folos,
Sunt cuprins de jenă:
Căci oricare eschimos
Taie o... balenă!

Probleme de Crăciun

Mă tem, cum nu-i zăpadă-afară
Și vreme pentru săniuță,
Că Moș Crăciun, pe ulicioară,
O să rămână de căruță!

S-au dus Moșii...

Toți Moșii buni, din zile sfinte,
S-au dus, un pic cam prea degrabă;
Un an de-aicea înainte
Mă mulțumesc cu câte-o babă!

Inflație de Moși

Lăsând în plic, pe masă, o misivă,
Plecă nevasta grabnic la copii;
A scris că e de-a dreptul depresivă
Să vadă moșu-n fiecare zi!...

Moșule, ce tânăr ești

Venind mai iute-acasă, pe o ploaie,
Visând cadouri, l-am găsit taman
Pe Moș Crăciun cu fundul gol, în baie...
Trecea pe la nevastă-mea de-un an!

Rating mărit

Cu mască și izmene roșii,
Dar și cu sute-n buzunare,
Aceasta-i luna-n care moșii
Au trecere cu mult mai mare!

Oportunități de Crăciun

Doar în decembrie se poate,
Că-i ziuă sau e lună plină,
În roșu și cu sacu-n spate,
Să sar balconul la vecină!

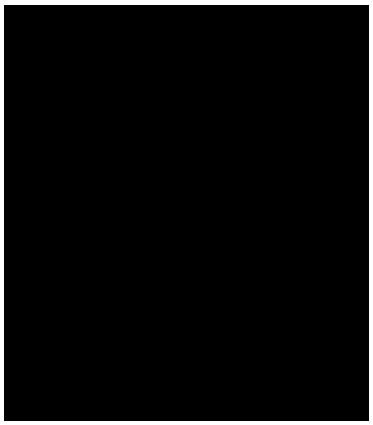

TUDOR CICU

Gamze

În capătul uliţei noastre din „mahalaua colibelor”, cum i se spunea acelei părţi sudice a satului, era o căsuţă mititică, bine îngrijită, în care locuia mătuşa Zeyno. Fiind copil, mă minunau ochii verzi trişti, la fel de verzi-tulburi, până la căinţă, ai fetei lu’ Zeyno, o văduvă de arnăut nu se ştie cum pripăşită în mahalaua noastră. Păreau zăvorâte în temniţele ochilor ei toate fiinţele dragi din lume. Pe Gamze nu prea o văzusem ieşind pe uliţă. O zăream destul de rar, când mai ieşea dintre pereţii casei şi se plimba prin curte, dincolo de porţile mari, mai tot timpul ferecate. Era atât de straniu, pe atunci, să-mi închipui o viaţă veşnic petrecută în singurătate.

În prima vineri înainte de paştele creştin, noi, copiii, ne duceam seara în mahalaua turcească din partea nordică a satului, să vedem aprinse mari focuri, denumite la ei „tonkal”. Era un obicei care încă se mai păstra. Fiecare familie sare de *tonkal* peste foc. În timp ce sare, pronunţă cuvintele: *hastalâklar, kârgân lâklar… ateşlemek* (adică ceva în genul: bolile şi necazurile mele să ardă în acest foc). Se dansează la lumina torţelor şi se presară în focuri nişte seminţe care, plesnind, aruncă jerbe de jar împrejur, asemenea unor artificii. Nouă ne plăcea de tonkal, întrucât uliţele erau luminate de torţe. Fiecare gospodar bătea în faţa casei ţăruşi pentru legat vitele (se credea că lucrul acesta aduce belşug, noroc, vite multe). Fetele ţineau un vas plin cu apă într-o mână, iar în cealaltă o legătură de şapte chei, postându-se pe după garduri şi pândind o vorbă de la vecini sau trecători. Se spune că atunci contează primele vorbe, primele cuvinte auzite. Acestea indicau dacă noul an avea să le aducă bucurii, căsătorii sau necazuri, după cum cuvintele auzite erau bune sau nu. Cum aceste sărbători veneau după o iarnă grea, oamenii se aşteptau şi la veşti, şi la lucruri mai bune. Iar o iarnă grea, aici, în câmpia dobrogeană, se defineşte doar cu un ger afurisit şi năprasnic. Fie iarnă, zăpadă, ploaie, vremea ţine cu *tătarul*! Peste o lună-două avea să fie *Bayramul*, casele să fie scuturate, văruite şi, pentru a scăpa de mizeria iernii, oamenii de prin locurile astea se vor da şi peste cap pentru a primi sfinţenia Bayramului...

Când a început povestea frumoasei Gamze, atât cât am înțeles-o de la bunica mea, era prin decembrie 195... Casele și câmpiile din împrejurimile mahalalei noastre Salaș Malesă (mahalaua colibelor) dispăruseră sub zăpadă; doar fumul ce se înălţa din coşuri dovedea că în acele locuri, printre pereţii caselor mici, trăiesc români și tătari, risipiţi în vasta câmpie dobrogeană. Arnăuta Zeyno abia își băuse cafeaua de dimineaţă, cu caimac, iar în clipa când își făcea prima rugăciune, înainte de răsăritul soarelui, a fost surprinsă de zgomotul unei căruţe care s-a oprit la poarta ei. Înainte de a se îndrepta spre ușă, femeia se uită pe geam, după cum îi era obiceiul, însă n-a deslușit – după fețele acelor oameni care au coborât din căruță – cam cine ar fi putut fi străinii opriți la poartă. „Oricine ar fi, este un musafir care a venit la mine”, își zise ea. Oamenii băteau deja în stâlpii de lemn. În persoana celui care bătea îl recunoscu pe Raym-bey, hagiul din mahalaua Sărt Malle, situată în partea nordică a satului. „Doamna de lângă dumnealui pesemne că e consoarta lui”, gândi femeia, sărind să tragă zăvorul.

– Vai! Dar ce s-a întâmplat, Raym-bey?! Apoi, scuzându-se că venise în papuci înaintea lor, zise: Poftiţi, poftiţi în casă!

Bărbatul nu dădu semne că ar dori să intre în curte. Femeia de lângă el se grăbi să spună:

– *Eyvah, hanăm*! (Vai, doamnă!) Suntem cu toții în mâna lui Dumnezeu azi! Eu sunt Șerife... se recomandă ea. Îi întinse o mână, în timp ce cealaltă își trăgea feregeaua peste bărbie. Iar el este soțul! mai adăugă.

Hagiul Raym se înclină adânc în fața femeii și glăsui:

– *Astak firullah*! (Mulțumire lui Allah!) Căci voi, mătușile, sunteți mângâierile sufletelor noastre. Dar noi, venind direct din Deluruj, de la niște rude de-ale noastre, ne-am abătut pe aici să aducem o veste. Nu intrăm deocamdată, dar iată pe scurt care e dorința noastră. Într-o săptămână poate, nu mai mult, am dori să venim cu fiul nostru, Cetin, și cu mătușile lui, în pețit pentru Gamze. Copiii se plac, e rugămintea fiului nostru să vă spunem asta și poate îi și logodim.

Zeyno își duse mâna la gură spre a-și opri

un icnet de uimire. Auzise niște vorbe de la Lina, vecina de peste drum, cum că Gamze se strecura uneori serile din casă și se întâlnea cu Cetin pe ulița care ducea la fântâna lui Niazi, dar nu dăduse crezare zvonurilor. Iar pe Lina cam toată mahalaua colibelor o bănuia că purta de ici-colo zvonuri multe și mincinoase.

– Păi, știu și eu... se bâlbâi Zeyno. Să stau de vorbă și cu fata, s-o întreb și pe ea...

– Întreabă, întreabă!... Noi o să trimitem peste câteva zile pe cineva să aflăm răspunsul, interveni hanăm Șerife.

Din poarta casei Zeyno îi mai urmări cum se urcaseră în căruță și cum undeva, pe drum, mai opriră o dată, fiindcă le ieșise în faţă taman Lina, vecina. „Acum, dacă știe și Lina, o să afle tot satul”, se supără Zeyno. Și se grăbi să stea de vorbă, în casă, cu fata. Când Gamze află de la maică-sa că, într-o săptămână, părinții și surorile lui Cetin vor veni s-o pețească și să negocieze, după obicei, *bașlîkul* (darul miresei), rămăsese fără grai și căzuse în genunchi, ștergându-și cu colțul năframei lacrimile de bucurie. Gândul îi era pe ulița care ducea la fântâna lui Niazi, unde-și dădeau ei întâlnire. Ar fi zburat până acolo, pentru a-i comunica și lui Cetin că mama ei nu avea nimic împotriva unirii inimilor celor doi îndrăgostiți. Sufletul ei era deja în drum spre fântână, plutea ca un pescăruș dornic să străbată ținuturi întregi. Părăsi încăperea și se apucă de aranjat câte ceva prin ogradă. Tot mai insistent sufla vântul dinspre marginea satului, aplecând în calea lui vârfurile salcâmilor și oțetarilor. Iar vântul se lăsa tot mai jos, înspre acele pâlcuri de mărăcinișuri și cucută de pe marginea drumului, tufe ce fremătau asemenea unui stol de păsări. Se trezi îngânând un cântec: „*Bular kimler, ya, dep soray*”... (Cine sunt oamenii aceștia...). Se încurcă în versuri, iar vorbele ei semănau cu un stol de vrăbii în care cineva dăduse cu alice. „Vai, nu! Mama ar putea să înțeleagă altceva!” și se opri pe loc. Din casă, Zeyno își privea fata prin deschizătura *geamlâcului* și din senin o podidiră lacrimile. Când Gamze, cu coada ochiului, o zări dincolo de *geamlâc*, ridică bărbia de la pământ spre ea, ghicind cum maică-sa avea în ochi un aer întrebător și se fâstâci toată, supărată pe sine. Niște ciori cârâiră speriate într-un vârf de oțetar și cam atât.

La nici o săptămână, la casa văduvei de arnăut sosiră și pețitorii. Gamze, trântită pe un divan, citea versete din *Coran*. Tocmai ajunsese la versetul al treilea din *Sura 45* „Cea căzută în genunchi”, unde profetul spunea: „În ceruri și pe pământ sunt semne pentru cei care cred” – când auzi la ușă vocile musafirilor. Lăsă cartea deoparte și se repezi în fața dulapului, unde-și ținea, pregătită dinainte, costumația în care avea să-și întâmpine musafirii. Cu veșmintele în mână, schiță un surâs de încurajare. Și, surâzând, se îndreptă spre oglinda din colțul camerei, aruncă la picioarele ei pachetul gata pregătit, șopti ceva spre chipul care o privea mirată din apele oglinzii, dar nodul cald și înecăcios ce i se ridica năvalnic din gât o dădea de gol. Plângea de fericire? Sau era o stare pe care n-o putea înțelege, dar nici stăpâni?

Când intră în camera unde mama ei tocmai își servea musafirii cu cafea, Gamze observă că odată cu părinții lui Cetin și surorile lui, se mai aflau în încăpere alte două mătuși ale băiatului, iar lângă ele mai era un bărbat. Una din cele două femei era blondă, cu chip de cercheză, alta era brunetă și cu ochii alungiți, coborâtă parcă din stepa căpceagă. Cele două femei erau Ghiulnear și Seugul, surorile lu' Șerife. Primul căruia îi sărută mâna a fost hagiul Raym, tatăl lui Cetin, iar cel de al doilea era Turan, venit în calitate de vechil (un fel de naș), care avea să negocieze *bașlâkul* miresei. Femeile purtau rochii de catifea legate la brâu cu vestitul cordon caucazian, având pe umeri un șal cu țesătură orientală. La gât aveau salbe de arginți, iar pe pieptul doamnei Ghiulnear se zărea un șirag de mărgele. Seugul purta pe cap o basma cu dantelă pe margini. Șerife-totai, mama băiatului, o îmbrățișă pe Gamze, întâmpinând-o cu frumoasele vorbe: „*Ai - bebiym... bebiym*!”, adică „oh, odorul meu, odorul meu!”.

Zeyno încărcă masa cu tăvile ce conțineau bucăți moi de carne rumenită în propria grăsime, carne pregătită la cuptorul din curte. Gamze pusese și ea farfurioarele pline cu *sarayli* și *kilergi* ca desert și diverse compoturi din fructe, precum și o sinie plină vârf cu vestita *qatlama* (foietaj în ulei încins), corăbioare și scovergi. Toți mâncau pe alese. Când din cărnuri, când din *qatlama*. Apoi, surorile băiatului o chemară pe Gamze să stea lângă ele și să admire darurile aduse de pețitori. Seugul îi admiră rochia verde (culoarea preferată a profetului) și îi netezi părul la spate, prins într-un coc. Șerife o fura pe Gamze cu coada ochiului. Abia acum părea a lua aminte că avea să aibă, cât de curând, la casa ei, o noră frumoasă foc. Și mai băgă de seamă că aluniița de la sprânceana stângă îi stătea chiar bine. O făcea și mai atrăgătoare. Înainte de plecare deja hotărâseră cu toții cele mai mici detalii și își doreau ca nunta să se facă cât mai curând.

– Doar să treacă sărbătorile de *tonkal*, mai apoi nunta unui vecin al hagiului Turan, iar Allah Preaînaltul Atoateștiutor, la ceea ce are loc în

prezent va ști și ceea ce se va întâmpla în viitor, deci să ne lăsăm pe mâna lui, a spus hagiul Raym.

Unii ar putea să se întrebe: dacă totul a fost hotărât prin voia lui Allah, la ce mai folosește zbaterea omului pe pământ? Fetei lu' Zeyno nu i-a plăcut că Cetin al ei nu a avut niciun cuvânt de spus. Ar fi vrut să stea drept în fața tatălui său, așa cum stătuse Alișar, fiul acelui negustor bogat din povestea Șeherezadei, când pe patul de moarte tatăl îi dăduse o povață, iar flăcăul îi mai ceruse lămuriri în plus, pentru a fi sigur că povața tatălui fusese înțeleasă, dar că mai avea și el un cuvânt de spus. Gamze îi mai ceruse lui Cetin să fie împreună la ziua nunții acelui vecin al nașului Turan, dar Cetin era hotărât să participe la *kureșul* (întrecere cu cai a) tinerilor din sat, pentru a dobândi *bașlâkul* din bradul miresei și a i-l pune ei la picioare. Gamze ținuse să nu accepte, dar Cetin i-a luat capul între brațe, oprind-o să mai spună ceva. „Pentru cei care nu cred e totuna de-i previi; ei nu cred", își aminti Gamze un verset din SURA „Al-Fatiha" a *Coranului*.

Doar atât mai știam eu de la bunica: că, la Zeyno, în acea primăvară, nu s-a bucurat nimeni de *tonkal*. Cineva spusese doar că a zărit-o pe fata lu' Zeyno lipită de porţile ferecate, privind înspre mahalaua turcească când se aprinseră acele focuri, şi că lacrimi mari îi brăzdau chipul sfâşiat de tristeţe. Întrebând-o de ce, bunica a oftat: „Ei, o fi având şi ea sufletul sfâşiat, sărmana!" Înţelesesem că-i murise iubitul chiar în ziua acelei nunți amintite. Familia lui Cetin se afla chiar la familia miresei unde se târguia *bașlâkul* (adică preţul miresei) între cuscri, când cineva le-a adus vestea groaznică a morţii lui Cetin, participant și el la *kureş*. Căzuse în alergare de pe cal și-și frânsese gâtul. „Se vede că aşa a vrut Dumnezeu" – au spus unii. Fata lu' Zeyno a dat doar un ţipăt la auzul veștii şi nimeni n-a văzut-o când s-a strecurat și a plecat de la nuntă. „Oare, ce mi-a mai rămas?" o auzise o prietenă apropiată. Dacă aș putea lua totul de la capăt? O, nu! Acum e prea târziu, știu că e târziu!" În zarva aceea, nimeni n-a observat când plecase fata lu' Zeyno.

Ajunsă în camera ei, Gamze a luat de pe un raft o sticluță cu vitriol. Lichidul din acea sticluță îi făcea cu ochiul. O sorbise pe toată. Apoi căzuse jos, pe covor. „Vaiii! Allahăăm!" a strigat, ceva mai târziu, mama ei, când a intrat în camera fetei. Și s-a năpustit afară, cu fata în brațe, țipând după ajutor. Așa a găsit-o Lina. Iar pe Gamze au salvat-o cu laptele muls de la o măgăriţă cu mânz. Omurie, femeia care se pricepea oarecum la boli și leșinuri, a sosit în grabă și a început să-i ştearge trupul cu apă sărată și oțet. Gamze a fost readusă la viață, însă fata a rămas fără grai. Un vechi proverb spune că „zeii iau minţile celui pe care vor să-l piardă". Și mi-am adus aminte de povestea lui Alișar și de povața tatălui său: „Fiule, lumea este asemenea unui fierar. Dacă nu te arde focul de la covălia lui ori dacă nu-ți scoate un ochi sau pe amândoi cu scânteile de la nicovala lui, negreșit are să te înăbușe cu fumăria lui. Dar tu, dacă nu cunoști și nu stăpânești aceste pericole, nu-ți da cu părerea și nu te băga!" De la ai mei știam că tătarii sunt un popor capabil de multă răbdare, rezistând la boală, la moarte, la bunăstare, la sărăcie, la toate...

Am mai încercat eu s-o trag de limbă pe bunica, să-mi mai povestească câte ceva, ce mai auzise și de la alții, despre povestea celor doi îndrăgostiţi nefericiţi care n-avuseseră parte de bucuria vieţii, însă bunica ori nu ştia nici ea prea multe, ori nu era încă de nasul meu acea întâmplare, care sângeră în mahalaua noastră atâtea inimi și care avea să mă urmărească și pe mine cu suflarea ei îngerească.

GEORGIANA GAVRILĂ

„Poveste fără vârstă”
-volum în lucru-

Umbra

Undeva în apropierea orașului, într-o cameră modestă, un bărbat între două vârste, îmbrăcat în haine întunecate privea cu răbdare pe fereastră cum lumina soarelui scădea de la o clipă la alta; Își pusese numele de „Umbra”.

Umbra nici nu observase culorile, măreția apusului. Aștepta calm să se încheie întregul spectacol, ca să poată face ceea ce avea de făcut. Figura lui exprima hotărâre, iar în mintea-i era concentrată pe planul ce și-l schițase amănunțit. Știa exact unde va merge și cum va căuta documentele acelea atât de importante pentru viitorul lui, mai bine zis, readucerea lui la viața dinaintea incendiului unde pierise fabrica. Existau în biblioteca casei care fusese cândva a lui un sertar secret și o cameră mică de care nu știa nimeni. Acolo erau dovezile de care avea nevoie, pentru ca el să revină în societate.

Figura lui se întristă privindu-și mâinile pline de cicatrici și revăzu cu ochii minții imagini de coșmar. Simțea și acum în nări, uneori, fumul, revedea flăcările, clădirea care ardea, lemnele înroșite care cădeau pe lângă el, oamenii care urlau înspăimântați, țipetele lui de groază când văzuse tavanul căzând peste el... apoi, un abis rece și umed ce se căscase sub picioarele lui și-l înghițise, în timp ce flăcările păreau să-l tragă înapoi. Căzuse într-un puț cu apă, pe când clădirea murea arsă. Da, văzuse iadul. Avusese de ales între a arde de viu și a se îneca. Dar soarta a decis altfel.

Un geamăt îi scăpă din piept și deschise larg fereastra încăperii. Și acum, după atâția ani, mai avea senzația că aerul e prea puțin și că, uneori, era fierbinte.

Un ciocănit discret îl readuse în prezent.

- Intră, Tony, rosti el cu voce stinsă.

Bărbatul nou-venit era robust, ceva mai tânăr decât celălalt și adusese un pachet cu provizii.

- Am adus ceva de mâncare, spuse el simplu.

L-a privit atent pe bărbatul îngândurat și a oftat, clătinând din cap și punând pachetul pe masă.

- Cred că amintirile... prea multă tristețe, domnule, zise el, așezându-se la masă.

- Totul se va schimba, Tony. Nici măcar o clipă din ultimii douăzeci de ani nu m-am îndoit că adevărul va ieșii la iveală, în cele din urmă.

- Hmm, bombăni sceptic Tony. Nu am uitat acea noapte teribilă. Eram un copilandru de 18 ani pe atunci. Nu știam să citesc și să scriu și eram fericit să câștig câțiva bănuți la căratul sacilor cu materiale. Aveam un loc de dormit în spatele magaziilor și am văzut tot ce s-a întâmplat!

- Și, de ce nu îmi spui ce ai văzut nici acum, după atâta vreme? întrebă Umbra cu glas moale.

- V-am spus atât cât trebuie să știți, replică Tony ferm, ridicându-se de pe scaun. V-am salvat atunci din puțul cu apă pentru că tatăl dumneavoastră mi-a dat de lucru. Datorită lui nu mi-a mai fost foame, nu am mai fost copilul vagabond pe care îl înghionteau trecătorii și viața mea a primit un sens.

- Daa... dar tatăl meu a pierit în flăcări, fabrica de țesături a ars până la temelie, iar eu am fost la un pas de moarte. Apoi, arsurile, chinurile... Trebuie să aflu cine a făcut toate acestea! conchise Umbra.

- E cineva pe care îl știți foarte bine, domnule, spuse Tony făcând un pas spre fereastră.

- Cine? Spune-mi cine ar putea fi atât de lipsit de scrupule?

Tony tăcu. Umbra își pocni palmele în semn de neputință. Știa că odată ajunsă discuția aici, nu va putea să mai scoată nimic de la acel bărbat. Era încăpățânat ca un catâr și nu avea ce-i face.

- Mergeți să căutați documentele acelea? întrebă Tony liniștit, după o vreme.

- Da. Voi pleca imediat ce se întunecă!

-Domnule...registrele contabile. Cele adevărate...

- Desigur Tony! Mi-ai fost aproape toți anii aceștia, și tot nu vrei să-mi dezvălui ce ai văzut.

- Voi spune cine a pus focul, mai târziu. Va veni momentul potrivit.

Umbra nu mai insistă. Ştia că Tony nu va vorbi decât când va crede el de cuviinţă. Tony desfăcuse pe masă pachetul cu mâncare şi încropise o mică gustare.

- Haideţi să mâncăm ceva, domnule Magnus!

- Ah, Tony, nu vreau să mai aud acest nume. Tatăl şi fratele meu l-au făcut celebru. Eu l-am pierdut printre ani. Nu simt că mi-ar mai aparţine! zise Umbra întristat.

-Nu spuneţi asta, domnule! Îi semănaţi tatălui dumneavoastră, iar dânsul a fost un om cumsecade!

- Da, a fost! Ne-a învăţat multe pe mine şi pe fratele meu. Ne-am făcut ucenicia în fabrica aceea! Fratele meu era prea pripit în ce priveşte investiţiile. Au fost şi acţiuni nu prea profitabile, iar tata nu a fost de acord. Se certau destul de des.

- Domnule, eu nu ştiu prea multe despre familia dumneavoastră. Eram un simplu lucrător. Tot ce am învăţat, am învăţat în anii în care am fost cu dumneavoastră. Acum scriu, citesc, pot purta conversaţii, am învăţat despre activităţile ce le-aţi făcut în fabrică. Înţeleg viaţa altfel. Ceea ce nu am înţeles este că au acceptat prea uşor că nu mai sunteţi.

- Cine ştie ce au scris ziarele... replică Umbra.

- Pe atunci nu ştiam să citesc, dar am auzit ce citeau alţii de la „Gazeta". Ştiţi că am şterpelit câteva foi şi vi le-am păstrat până când aţi fost sănătos şi le-aţi citit.

- Ştiu Tony, dar nu era nimic clar. Un incendiu în care a ars fabrica de ţesături şi au murit muncitori şi capul familiei Magnus. În rest, nimic despre mine. Nici „dispărut", nici „mort", ca şi când nu aş fi existat. Poate sunt „suspect"... zâmbi amar Umbra.

- Aşa că a fost mai bine să dispărem pentru o vreme, continuă Tony.

- Viaţa mea e o umbră, Tony. Eu sunt o umbră. Dispar odată cu răsăritul. Sunt creatura nopţii. Ce-ar fi să apar acum, la casa fratelui meu Marcus şi să-l întreb cum i-au mers afacerile în ultimii douăzeci de ani?!

- Oooo! Sunt sigur că ar fi foarte surprins să vă vadă, replică Tony pe un ton uşor maliţios.

-Ah, Tony, ah! Tu şi secretele tale... Ei, bine, trebuie să plec. E întuneric deja!

- Aveţi grijă la cap, domnule!

Umbra a zâmbit amuzat. Erau cuvintele care îl asigurau întotdeauna că Tony era tovarăşul care se gândea la pericolele prin care el ar fi putut trece şi că cineva ar fi putut să-i dea o mână de ajutor în caz de nevoie.

MONICA DUŞAN

din volumul:
„Călătorii între proză şi poezie"

Urcând şi coborând prin viaţă

A fost o vreme când mă credeam în Eden, în inima Paradisului primordial. Aerul părea că vibrează în jurul meu învăluindu-mă în voaluri calde, parfumate, în culori pastelate, cu irizări când trandafirii, când turcoaz, când aurii, când albe-argintii, în funcţie de anotimp.

Trăiam într-o grădină vrăjită, sus, sus de tot, pe un vârf de munte, mult mai aproape de cer decât de lumea care se întindea nesfârşită la picioarele mele şi pe care o contemplam de aici de sus, din grădina mea. O vedeam învăluită mereu într-o boare de ceaţă luminoasă, cu nuanţe în culori pastelate… Niciun rău nu mă ajungea acolo în grădina mea fermecată din vârf de munte. Nicio durere, nicio boală, nicio tristeţe…

Trăiam clipe de neuitat alături de eroii mei din basme: de Făt-Frumos cel cu părul de aur, de Făt-Frumos fiul iepei sau de Greuceanu, de Ileana Cosânzeana, sau de Lina-Cristalina crăiasa apelor şi a pădurilor, iar atunci când apăreau personajele malefice de tipul zmeilor, al cotoroanţelor, al Mumei Pădurii, al Scorpiei sau Ghionoaiei, toţi aceşti reprezentanţi ai răului erau anihilaţi cât ai clipi din ochi de vitejii Feţi-Frumoşi, blândele Sfinte Vineri, alături de o întreagă armată de zâne bune. Chiar Moartea era un personaj de tot râsul: în cazul în care apărea rar de tot prin preajmă, era urgent trimisă la plimbare şi anihilată, ba cu „apă vie", ba cu trei „smicele de alun", ba cu vorbe fermecate, ce mai!, nu-şi găsea nicicât locul în lumea mea.

Tot atunci mai aveam un măr în grădină, un măr care făcea mere „fântâneşti" sau „fântânele", cam aşa le ziceau tata şi bunica. Mie

îmi plăceau tare mult merele astea. Nu erau nici prea mari, nici foarte parfumate. Aveau o coajă subțire, aproape transparentă, de un verde crud, presărată cu pete maroniu-verzui, iar miezul le era alb, foarte afânat și zemos. Erau răcoroase și revigorante, ca un izvor de „apă vie”, dacă tot am vorbit de ea. Poate de aici le și venea denumirea care amintea de o „fântână”.

Și mărul acesta fermecat din mijlocul grădinii era reședința mea, Palatul în care-mi petreceam o bună parte din timp… Avea trunchiul gros și bătrân înclinat oblic deasupra pământului. Tulpina lui închipuia intrarea în Palat. Apoi, una dintre crengile principale se arcuia până la un metru de pământ, închipuind un fel de leagăn. Pe ramura respectivă se găsea intrarea secretă în Palat, doar pentru mine, stăpâna regatului de fructe, flori și fânețe. Apoi, din crengile principale coborau până la pământ o sumedenie de mlădițe mai subțirele care formau o cupolă de verdeață deasupra pământului. Sub această cupolă de verdeață îmi aveam sala de bal…

Însă Palatul meu era un palat modern, pentru că avea și ascensor: o creangă tânără, dar suficient de puternică încât să mă susțină, crescută și ea orizontal. Când doream să cobor în caz de urgență din apartamentele de la etaj ale palatului, mă prindeam de creanga respectivă și-mi dădeam drumul în gol. Mă balansam încolo și încoace de câteva ori, legănându-mă spre deosebita-mi plăcere, după care mă desprindeam sărind pe pământ. Distanța de doar jumătate de metru dintre picioarele mele și sol făcea din aterizare o distracție. Tot creanga respectivă îmi servea și pentru exerciții la „paralele inegale”.

În Palat nu eram mereu singură. De nenumărate ori veneau în vizită prințese din vecinătatea împărăției mele. Atunci organizam baluri și întreceri de gimnastică, pentru că tocmai trecuse Olimpiada de la Montreal cu notele de 10 ale Nadiei sau plecam la plimbare prin grădină. La câțiva pași de mărul-palat era și un mic lac cu nuferi, pești, broaște, tritoni și țestoase. Chiar un șarpe își avea locuința printre frunzele de nuferi, dintre care își ițea capul pentru a prinde câte o rază de soare.

Lacul era alimentat de firicelul de apă ce izvora mai sus cu douăzeci de metri, dintr-un mal abrupt de pământ situat între cei doi nuci bătrâni care găzduiau în frunzișul lor un mare și variat neam de păsăret gureș, precum și două-trei veverițe.

După ce aruncam mâncare la pești, porneam cu întregul alai de prințese prin fânețe după flori. Și nu o dată s-a întâmplat ca, de dragul florilor de sânziene, gura-leului, garofițe, crețuște, margarete și măcriș, să punem la pământ tot fânul, spre disperarea tatălui meu. Iar atunci când eram atacate de niscaiva zmei sau căpcăuni hrăpăreți, ne refugiam în palat și începeam lupta de apărare cu ghiulele-măr, folosind mâinile drept catapulte… Întotdeauna ieșeam biruitoare.

Dar a venit o zi, când privind din raiul meu în depărtare, am zărit un vârf de munte care mi-a atras în mod deosebit atenția. Era înconjurat de brâuri groase de verdeață. Păreau păduri seculare, întunecoase, de nepătruns, pline de mistere care așteptau să fie dezlegate de cineva care și-ar fi găsit curajul necesar pentru aceasta. Apoi, după brâul gros în tonuri diverse de verde al pădurilor de la poale, țâșneau spre cer stânci, cleanțuri, turnuri de piatră, înalte, înalte și ascuțite de păreau că împung cerul. Ape numeroase se prăvăleau în cascade argintii din înalturi. Panglicile și perdelele străvezii de ape făceau ca întreaga imagine a muntelui să pară vibrantă, iar florile în diverse nuanțe se ițeau de peste tot îmbrăcând în culori nemaivăzute poienile, pragurile și brâurile de piatră ale muntelui.

După oarece ezitări, am hotărât că trebuie să urc pe acel munte. Trebuia să-l cunosc, să-i număr potecile, să-i mângâi piatra, să-i sărut florile, să mă oglindesc în apele sale.

Dar cum să fac? Ca să urci pe un nou vârf, trebuie mai întâi să cobori. Așa că, am lăsat copilăria cu vârful ei de munte, cu paradisul său, am abandonat starea de grație în care mă aflam, starea cu cea mai înaltă vibrație, pentru a cunoaște, pentru a afla, pentru a experimenta și a vedea lucruri noi.

Așa am început să evoluez, coborând. Și coboram, și cu fiecare pas „la vale”, lumina din jurul meu scădea. Ba, la un moment dat, ea a devenit cenușie, lăptoasă, grea. Miasme de canal, de mucegai și putregiune își făceau tot mai pregnant prezența în jurul meu. Totul era cenușiu, pământiu…

Coborârea devenise tot mai periculoasă atunci când în această coborâre mi s-au alăturat personajele și eroii din romanele marilor clasici. Cum să nu miroase în jur a canal alături de Jean Valjean, Papillon, Quasimodo, Gervaise, Etienne și Chaterine din „Germinal”, de Arthur zis Tăunul, fiul nelegitim al unui cardinal, de Raskolnikov, de frații Karamazov, de Anna Karenina, pan Wolodowski și mulți alții. Împreună cu ei coboram tot mai mult și mai adesea în hrube întunecate cu șobolani și alte

lighioane colcăitoare, și mă târam orbecăind parcă fără țintă și fără speranță prin mocirle puturoase, ce păreau gata, gata să mă înghită.

Și tot coborând am realizat că sunt în Adolescență. Iar adolescența s-a caracterizat printr-o coborâre și mai vertiginoasă, haotică, dureroasă și plină de pericole înfiorătoare la tot pasul.

Atunci a venit peste mine șocul: deznădejdea, mocirla existențială, nonsensul și deșertăciunea. Încotro merg? Unde vreau de fapt să ajung? Ce rost are să ajung undeva? La capăt de drum mă așteaptă, oricum, o groapă neagră. Vârful de munte misterios și plin de farmec întrezărit cândva în copilărie părea să fi fost doar o plăsmuire a imaginației mele. Nu se mai zărea nicăieri.

Cu cât încercam să fiu mai cerebrală, să las visele frumoase să zboare în lumea lor utopică, cu atât mai mult realitatea mușca din sufletul meu, cu colți de fiară turbată. Da, am lăsat visele să zboare și atunci am văzut cușca cu gratii în care mă aflam și din care nu exista nicio scăpare… O disperare cumplită m-a cuprins atunci când am aflat că nu-i nicio ieșire din capcana vieții… Nonsensul trebuia trăit. Am urlat și am zgâriat cu unghiile, cu degetele, până m-am sângerat, pereții goi de piatră cu urme de gheață, care mă înconjurau. Cer plumburiu deasupra mea, tunete și fulgere ce despicau întunecimea. Eu mă roteam în capcana vieții, în capcana muntelui, pipăind și zgâriind piatra rece și indiferentă, încercând să găsesc o ieșire.

Am dat ocol pietrei, o dată, încă o dată, am încercat să mă cațăr sperând să găsesc un prag, un horn care să mă scoată din hrubă, din capcana vieții, mi-am jupuit mâinile, mi-am zdrelit genunchii și fluierele picioarelor, mi-am sângerat coastele… dar nimic. Din viață nu există scăpare…

Și atunci s-a dezlănțuit furtuna. Ploua torențial asupra mea. Șuvoaiele reci și înverșunate mă făcuseră una cu pământul. Încetasem să lupt. Speram ca apa furioasă să umple căldarea de piatră pe fundul căreia zăceam și să-mi găsesc într-un final izbăvirea. Dar cu toată puterea șuvoaielor de apă, lucru curios, în jurul meu apa nu creștea. Am ieșit din letargie, încercând să văd ce se întâmplă în jur.

Toată apa care se prăvălea din cer și de pe pietre se aduna într-un șuvoi pe care l-am văzut din cale-afară de mirată cum dispare într-un anume loc de la baza stâncilor. M-am apropiat și am descoperit o bortă în piatră. Puterea șuvoiului mușca din pământul care mascase până atunci intrarea în grotă, lărgind-o astfel. Eu nu observasem în căutările mele buza spărturii, pentru că am privit mereu în sus, nu m-am pus deloc în genunchi. De astă dată m-am aplecat în patru labe încercând să disting ceva în întunericul din măruntaiele muntelui. Undeva, departe, părea să se zărească o slabă pâlpâire de lumină.

Am luat ca tovarăș și îndrumător apa pârâului proaspăt format și am intrat în munte, mai întâi târâș, apoi în genunchi, pipăind ca orbii piatra, apoi m-am ridicat în picioare. În fața mea deja apăruse ieșirea… Ura! Am ieșit la lumină! Am scăpat din cumplitul impas, dintr-un loc din care nu credeam că se scapă vreodată. Am mai coborât o vreme, apoi am început să urc. Mai întâi prin păduri bătrâne, pustii, fără viață, cu copacii putreziți în picioare, năpădiți de mușchi și licheni care le atârnau ca niște zdrențe printre crengi.

După un timp au început să apară și copacii verzi, florile, razele de soare, lumina blândă, și cu cât urcam mai sus, peisajul devenea de-a dreptul paradisiac. Da, îmi regăsisem paradisul pierdut, ba, parcă cel de acum era mai „ceva” decât primul. Ajunsesem în cer, pe muntele cu creștetul în tăriile albastre, pe Muntele Iubirii… Funigei rozalii pluteau în aer, mireasma florilor mă îmbăta, steluțe aurii dansau în aerul cald, mângâietor. În priviri aveam dansuri sprințare de fluturi, în stomac îmi fluturau aripile a nenumărate libelule, iar sub piele îmi mărșăluiau rânduri, rânduri de furnici grăbite. Aerul era încărcat de electricitate, încât cea mai mică atingere a pielii provoca adevărate descărcări electrice.

Și pluteam pe cărări de flori, însoțită de cântec nepământean de alăute, de triluri vesele de păsări și de serenadele monotone ale greierilor smoliți. Din când în când vorbeam cu norii, mângâiam obrajii bucălați ai cerului, sărutam stelele, mă înveleam în razele de lună, dansam cu ploaia și râdeam în hohote cu despletirile de frunze ale toamnei, apoi alergam pe alei sub forma unor curcubeie de lumină, dar alergam întotdeauna în doi.

Vârful acesta a fost cel mai frumos… Dar nu mă puteam opri aici. Am ales drept reședință permanentă acest Munte al Iubirii, dar am pornit cu și mai mult elan apoi, să cuceresc noi vârfuri.

Și toată viața mi-am petrecut-o astfel, coborând vertiginos și periculos, urcând chinuit și cu multă durere, și fiecare călătorie de acest fel era o călătorie a cunoașterii de sine, presărată cu obstacole și pericole de tot felul, dar și cu frumuseți și bucurii de neimaginat, pe care nu le-aș fi întâlnit niciodată dacă nu aș fi ales să „cuceresc” asemenea vârfuri. Fiecare munte avea

frumusețea lui și reprezenta o anume etapă din viața mea, un nou câștig, un nou examen, o nouă „clasă” absolvită din școala vieții. Fiecare nou vârf cucerit mă apropia mai mult de Cer, de grația, inocența și puritatea Copilăriei. Și nu mi-am abandonat visele de atunci… Am continuat să visez, cu toate sângerările și chinurile, să visez cu ochii deschiși și să privesc cât mai des cu putință înlăuntrul meu.

Uneori, îmi găseam aici un refugiu, fugind de pustiul din jur, cu toate că, și la mine în suflet era jale și pustiu, viforniță și ger, arșiță și deșert, dar era pustiul meu, care îmi conferea oricum mai multă siguranță decât cel exterior. Și oricât de arid ar fi fost „la mine”, tot mai găseam din când în când o floare rară cu miros suav, o oază cu apă vie și peisaj încântător, cu acea apă din care mă adăpam mereu și mereu, sau câte un munte de o frumusețe stranie…

Da, așa se întâmplă: toată viața ne-o petrecem urcând și coborând, în zbor sau târâș, între Pământ și Cer, între Rai și Iad, când în vârf de munte, când în abis. Experimentăm totul prin intermediul ființei noastre de lut, pentru ca scânteia minusculă de lumină din interiorul acestui lut să strălucească mai tare, să devină mai luminoasă, ca atunci când se va elibera din trupul de țărână să poată zbura spre cer ca un fulger neîntrerupt de lumină.

În funcție de cunoștințe, principii, idealuri și personalitate, creăm în jurul nostru propria lume a binelui și a frumosului descoperit în orice lucru, în tot și în toate, sau o lume a întunericului și a meschinăriei. Din păcate, „lumile” de întuneric tind să copleșească „lumile” de bine și frumos, sufocându-le de-a dreptul pe cele din urmă.

Suntem aici, în această viață, pentru a absolvi cursurile de îndumnezeire, pentru a crea lumină, nu întuneric, pentru a învăța să zburăm, pentru a acumula valori spirituale și nicidecum bunuri materiale cu nemiluita. Să alegem așadar lumina, să nu ne lăsăm copleșiți de întuneric și cu orice preț să încercăm să ne menținem în *starea de rai* încă din această viață, indiferent câte genuni se cască în stânga și în dreapta noastră…

OLIVIA NIȚESCU

Iarna la Nojag

Poate părea ciudat, dar, în timpul copilăriei mele, luna decembrie era una dintre cele mai aglomerate și diverse între lunile anului. Bunăoară, mama punea războiul. Este vorba despre războiul de țesut din care au mai rămas câteva piese în casa de la țară. Tehnica țesutului a fost abandonată în satul meu natal de cel puțin 35 de ani. Montarea războiului dura o zi-două, după care se puneau ițele. Adică se configura modelul de țesut. Dacă era de țesut un covor de acoperit patul sau peretele și modelul era mai amplu, mai încărcat de figuri geometrice sau flori, atunci se adunau la casa cu pricina mai multe femei pricepute care au experimentat cel puțin o dată acel model. Acolo nu era loc pentru copii, mai degrabă încurcători decât ajutoare!

Dar eram prin preajmă și executam un du-te-vino după una, după alta. Îmi făcea plăcere, fiindcă asistam la *breaking-news*. Tot ce era de notorietate în sat, aflam. Acele echipe de țesătoare numărau ce numărau firele folosind degetele, configurau modelul, dar, printre ele, comentau ce se întâmpla în lumea satului. Așa știam eu cine cu cine se căsătorește, cine își face casă nouă, cine naște, cine-i bolnav, cine-i pe moarte, la cine a fătat scroafa sau vaca, la cine a furat vulpea găinile, cine e de râsul satului că nu și-a adus fânul de pe câmp, cine cu cine „calcă în strâchini”.

Acestea se comentau îndelung și nu este exclus să mă fi lăsat înadins să aud, ca să învăț ce e în regulă și ce nu. Evident că nu erau multe în regulă și presiunea satului era mare. Regulile țineau de ceea ce știau oamenii că e bine sau rău, de ceea ce reglementa viața comunității de secole și făcea ca ea să decurgă cât se poate de normal, fără conflicte sau convulsii ieșite din comun. Ca și copil, învățam! Femeile nu comentau politică precum în zilele noastre, dar anatemizau tot ce era imoral,

nedrept și împotriva bunelor tradiții. Era funcțională și logică triada moral-drept-legal. E posibil ca, de aceea, generația mea nu acceptă cu ușurință sintagma: „Nu e moral, dar e legal”!

Țesutul dura toată iarna, până înspre primăvară, când se strângea războiul, fiindcă urmau cu totul și cu totul alte lucrări: semănat, amenajat grădina pentru legume, toaletarea pomilor fructiferi, strânsul frunzelor și arderea lor, sădirea răsadurilor.

Pentru țesături mai simple, cum ar fi cârpele, pânzeturile pentru cearceafuri și strujace, pânzeturile pentru saci și care se lucrau în două ițe, mama punea războiul singură, apoi îmi arăta cum să folosesc suveica, clapele pe care le apăsam cu piciorul, îndesarea țesăturii, punerea unui model simplu, cum ar fi șiruri de ațe colorate. Să țes îmi plăcea fiindcă vedeam rezultatul muncii la sfârșitul zilei și mai primeam și ceva laude. Preferam să țes la război toată ziua în locul alergăturii de colo-colo, după una-după alta, fără să mai știu ce-am făcut și ce nu și să mă tem că nu mă încadrez în timp. Și cum asta se întâmpla frecvent, deoarece fiecare era grăbit, primeam deseori observații pe care le consideram nemeritate, dar pe care nu le comentam. Zmicuratul cucuruzului/porumbului de pe știuleți era altă îndeletnicire pe timp de iarnă. Nu cerea pricepere sau dexteritate, ci puțină forță în mâini, astfel că noi, copiii, eram potriviți pentru așa ceva. Ne veghea moșu’, care, în vârstă fiind, era scutit de munci mai grele de pe-afară și de prin frig, așa că și el zmicura cu noi. Cucuruzul era cules de pe câmp toamna, când era bine copt, apoi era transportat acasă, unde îl depănușam. Din voaspe (foițele fine care îmbracă știuletele) făceam rogojini pentru ștersul picioarelor la intrarea în casă, suporturi pentru pus pe ele oala fierbinte luată de pe foc sau împletituri ornamentale cu care împodobeam bradul de Crăciun.

Dar cel mai mult și mai mult, acele voaspe erau folosite ca umplutură strujacelor. Nu auzisem de saltea, la noi în sat nici termenul nu exista. Alegeam cu multă grijă voaspele, să nu rămână cu cioturi sau să nu fie putrede. Cele lungi, subțiri, lucioase și mătăsoase, erau bune. Aveam, așadar, un așternut natural sau bio sau smart sau cum s-o mai numi el astăzi. Și nu e nimic exagerat, deoarece totul era confecționat din resurse naturale și de mâna femeii. Strujacul a fost înlocuit cu salteaua și în satul meu natal. În primul rând, nu se mai cultivă porumb, deci a dispărut materia primă pentru umplutură. În al doilea rând, fiecare familie a făcut ce a putut ca, în timp, să-și cumpere saltea, să fie în rând cu lumea...

Porumbul zmicurat (desprins de pe cocean) cu zmicurătoarea era folosit la făcut făina de păsat, la hrana păsărilor de curte, la hrana vacilor de lapte, a iepurilor și a porcilor, pe toată durata iernii. Iar coceanul rămas gol se folosea pentru foc. Despre porumb, tata zicea că e cea mai bună hrană pentru sănătatea animalelor.

În serile în care zmicuram porumb aflam și noutățile satului sau noutăți de prin împrejurimi, de prin alte sate. Mai veneau niște unchi bătrâni, sătui de singurătate pe la casele lor, care povesteau de-ale războiului. Ei erau dintre supraviețuitori, așa că, după orice episod povestit, își făceau cruce că au scăpat cu viață, fiindcă numai Dumnezeu Sfântul i-a putut ocroti. Se considerau foarte privilegiați din acest motiv. Unchiul Moise fusese ridicat/chemat pe front odată cu tata. Era mai mare decât tata și părea mai experimentat. De la el am aflat că fusese într-un batalion prins în Operațiunea Barbarossa, că era rău de tot pentru români, fiindcă ordinele se dădeau doar în limba germană, că soldații români erau prost echipați și veșnic flămânzi, că pierderile militare erau mari, că au fost duși și soldați români în Transnistria și ei nu înțelegeau de ce, că unii au fost implicați în crime de război. Și iarăși își făcea cruce și mulțumea lui Dumnezeu Sfântul că el a scăpat ca prin minune și nu a fost băgat în așa ceva.

Odată s-a nimerit la noi unchiul Bazil (fratele moșului Ianoș), preotul de la Rapolt care fusese mobilizat pe front ca preot. Misiunea lui părea mai ocrotită. Făcea slujbe la capul muribunzilor, îi îngropa cu o slujbă sumară pe cei împușcați sau înghețați, ajuta la pansat și scos schije din corp, ducea corespondența la un curier, tot de la el aducea corespondența de acasă. Aceasta din urmă era ceva foarte rar. Dar cea mai interesantă povestire era cea legată de dezastrul de la Stalingrad (începând cu 1961, orașul se numește Volgograd). România, aliată cu Germania, pornește ofensiva asupra sudului URSS, în vara anului 1942. Scopul era Caucazul cu petrolul și orașul Stalingrad. În toamnă se duceau lupte grele în Stalingrad, cu soldați slab echipați, fără suficiente arme antitanc și pe un front foarte lung. În noiembrie, trupele române au fost încercuite, iar frontul românesc s-a prăbușit.

Unchiul Bazil îngropa zilnic morți, uneori zeci în aceeași zi. Unora abia reușea să le afle numele, ca să îi poată pomeni. Popii de pe front nu făceau față înmormântărilor, care se prelungeau până târziu în noapte. Nu a înțeles niciodată de ce a mai rămas armata română pe front până în ianuarie 1943. În aceste câteva luni, se primeau ordine ba în limba germană, ba în limba rusă, ca la un moment dat să nu se mai primească decât în rusă.

Soldații nu erau înștiințați ce se întâmpla la nivelul conducerii, la nivelul superiorilor. Habar nu aveau de deciziile politice ale guvernelor. Deciziile care au schimbat soarta războiului și trecerea armatei române de partea URSS au fost ulterior clarificate, după terminarea războiului și înfrângerea Germaniei. Dar, acolo, pe front, soldații români primeau ordine scurte încotro trebuie să mărșăluiască, când să se apuce de săpat șanțuri, când să tragă cu armele din dotare, unde trebuie să ducă răniții și treburi din astea. Nicidecum nu au știut ei când armata română a trecut de la nemți la ruși și de ce. Asta s-a arătat mai târziu, prin manuale, prin filme și prin romane. Soldații ajunseseră să se considere victime sigure și nu mai prea puteau face mare lucru decât să se roage să nu chinuie când o să moară, că de scăpat cu viață nu mai avea nimeni speranță. Unchiul Bazil era un bun povestitor, așa că orice episod ni se părea din cale-afară de interesant. Era ferm convins că cei care au scăpat cu viață fuseseră în planul divin de a se întoarce acasă.

Până pe la 15-16 ani, nu-mi amintesc să fi avut șosete și mănuși confecționate de fabrică și cumpărate din magazin. Acestea se confecționau acasă, pentru toți membrii familiei. Cum noi eram mulți, an de an confecționam multe perechi de șosete și mănuși. Mai întâi trebuia toarsă lâna. Foloseam fuioare din lâna pregătită în anul trecut. Operațiile cu prepararea lânii se întindeau cam pe doi ani. Era imposibil să te încadrezi în timp de la tunsul oilor până la ștrincănitul/croșetatul ciorapilor într-un singur sezon. În plus, la noi în casă se confecționau pulovere, lăibărici, bluze din lână toarsă. Sora mea se specializase pe ștrincănit în așa măsură, încât făcea și paltoane căptușite. Pentru torsul lânii foloseam furca. Un instrument simplu, cum mai simplu nu se poate. Un băț cam de 1,5-2 metri confecționat din lemn de alun, fag, arțar sau păr, cu diverse crestături în figuri geometrice, cum ar fi dinții de lup. Crestăturile aveau rol decorativ, dar și simbolic. Mama zicea că dinții de lup ne feresc de rele (rol apotropaic), rozeta înseamnă lumină/viață, iar spirala indică destinul. Am văzut și câteva furci pe care se făceau an de an crestături ce indicau vârsta fetelor.

Un mare cunoscător al simbolurilor de pe furci și totodată confecționer de furci este domnul profesor Mircea Lac. Dânsul poate vorbi despre furci două ore fără să te plictisească.

Furca era însoțită de fus. Fusul este o vergea/tijă subțire din lemn, dreaptă, ușor ascuțită la un capăt, pentru a putea fi rotită cu ușurință. La celălalt capăt are o îngroșare, un cârlig sau o cruciuliță unde se prinde capătul firului. Materialul trebuie să fie un lemn ușor și rezistent, cel mai adesea alun, fag, mesteacăn, arțar. Mai are și fusaiolă, o piesă circulară din lemn, lut sau piatră, care ajută la menținerea rotației.

Înainte de torsul propriu-zis trebuia pregătită lâna. Aceasta se spăla, se pieptăna și se frământa, pentru a deveni moale și uniformă. Apoi se prindea fibra pe fus. Prin mișcările rotative ale fusului cu mâna dreaptă, fibra se torsionează, formând un fir rezistent. Firul se înfășoară pe fus. Cu mâna stângă se trage ușor lâna din caier și se potrivește grosimea firului. Pentru șosetele bărbaților se torcea un fir mai gros, pentru cele ale copiilor și femeilor, un fir mai subțire. Tot fir subțire se torcea pentru mănuși, pulovere, bluze, covoare. Ar mai fi trebuit o mână care să scoată nodurile sau diversele resturi din lână. Această operațiune era făcută cu gura, prinzând acele resturi din fir fără oprirea torsului și scuiparea lor într-un coș. Lâna toarsă se putea folosi imediat la țesut sau ștrincănit sau era făcută jirebii și dusă la vopsit. Culorile naturale erau galbenul spălăcit, negrul și lâna sură. Dar când aveam multă lână și torceam pentru covoare, o duceam la vopsit. Această operațiune se făcea vara, fiindcă după impregnare cu vopsea, lâna trebuia scursă și pusă la zvântat și uscat.Torsul și croșetatul par operațiuni simple și, cu toate astea, doar unele dintre noi reușeam un fir mai uniform, fără noduri, potrivit de răsucit. Altele nu.

- va continua -

EDY MOȚĂȚĂIANU

PRINȚUL DEGEABA

PIESĂ MUZICALĂ DE TEATRU INTERACTIV ÎN DOUĂ ACTE

PERSONAJELE:
IONEL BOCĂNEL
LILIANA - surioara lui Ionel
BABA CLOANȚA
ZÂNA MINUNILOR
ZÂNA NATURII
SPIRIDUȘUL VERDE ÎNROURAT
POVESTITORUL

(continuare din numărul precedent)

SCENA IV IONEL BOCĂNEL, ZÂNELE, SPIRIDUȘUL şi LILIANA

Acelaşi tablou.

BOCĂNEL

(Face o reverenţă largă la apariţia Zânei Minunilor, care e urmată îndeaproape de Zâna Naturii şi de Spiriduş. Zâmbește.)

Ooo! Bi, bi... Bine aţi venit! Şi... vă mulţumesc! Vă mulţumesc pentru tot ce aţi făcut! Nu... nu... nu am cuvinte ca să... (Rămâne stană de piatră.) Dar... Liliana? Unde e?

ZÂNA MINUNILOR

Stai liniştit, Ionele... Vei afla totul numaidecât. Deocamdată, trebuie să-ţi spunem că nu ai pentru ce să ne mulţumeşti. Prietenul, aşa cum bine ai zis, la nevoie se cunoaşte. De altfel, şi tu ai contribuit, cu succes chiar, la rezolvarea problemei. Că bună idee ai mai avut să te foloseşti de țânțarii aduși chiar de ea.

ZÂNA NATURII

Aşa este. Adevăr ai grăit, dragă surioară. (Către Bocănel.) Iar tu: să ştii că ne-ai surprins plăcut. Și să știi că, în Lumea Poveştilor, acum se vorbeşte numai despre tine! Cât de frumos şi de elegant ai scăpat de Baba Cloanţa! Că nu cu spada ai învins-o! Ci cu mintea şi cu inima. Ai fost precum Prinţii, Regii şi Împăraţii: însă, la un loc adunaţi cu toţii... Hî... Eşti isteţ, Ionele! De aceea, mă întreb... cum de te-ai putut lăsa păcălit?!

BOCĂNEL

M... M... M-am lăsat orbit de gândul de mărire! Acum însă ştiu! Ştiu că mi-am dorit ceva ce nu mi se cuvenea şi că mult rău s-ar fi putut întâmpla. Ştiu acum, de asemenea, că fără muncă, nici răsplată nu există. Ba mai mult, dacă obţii ceva şi nu meriţi, te poţi trezi ca pasărea de aur... Strălucitoare... Însă... doar atât! Fiindcă, se ştie: fără de împlinire, strălucirea nu-şi mai are rostul. E degeaba! Dar eu... nu sunt aşa, totuşi. De la gând la faptă, multă apă ar mai fi curs pe râu în jos. Nici acum nu ştiu ce s-a întâmplat cu mine, acceptând de îndată tot ce mi-a zis ea să fac. Nu ştiu... Parcă nu mai eram eu... Parcă...

ZÂNA MINUNILOR (Îl întrerupe.)

Nici nu mai erai, Ionele! În bomboanele acelea pe care le-ai mâncat, Cloanţa a pus ceva. Astfel, tu ai intrat sub puterea ei şi ai căzut pradă viselor. În Lumea Copiilor li se spune „droguri”. Sau etnobotanice, numele lor frumos ascunzând răul cel mare pe care îl pot face. Mă bucur să aud că ai înţeles unde şi ce ai greşit. Trebuie să îţi mai spun însă ceva, fiindcă trebuie să ştii... Spiriduşul Verde Înrourat, aici de faţă, şi-a riscat libertatea ca să vă poată ajuta. Iar Zâna Naturii, cu care te-ai împrietenit nu de mult, ar fi putut să-şi piardă toate puterile. Cât despre mine, nu mai e cazul să-ţi spun prin ce-am trecut şi cât am suferit. O să mai faci vreodată?

BOCĂNEL

Niciodată, Zână a Minunilor! Fără ştirea părinţilor, nicăieri şi la nimeni nu voi mai merge. Nici dacă o să-mi dea Luna de pe cer! Ba, mai mult, nici măcar nu o să mai întârzii pe afară, fiindcă s-ar putea îngrijora. Și nu e frumos. Aşa că va trebui să-i ascult pe mami şi pe tati, aşa cum fac toţi copiii! Că ei, părinţii, ne sfătuiesc numai de bine. Iar dacă, Doamne fereşte, noi păţim ceva şi suferim, şi ei... suferă. Şi, într-adevăr... Prea mulţi... Prea mulţi copii au dispărut pentru totdeauna, lăsând în urmă doar suferinţă... (Înaintează în faţa rampei, adresându-se copiilor.) Dragii mei prieteni, eu, Ionel, de aici, din Lumea Poveştilor, vă rog... să nu vă lăsaţi păcăliţi! Și să nu vă încredeţi în oamenii care aşa, pe nepusă masă, vor să vă dăruiască ceva. Că cine ştie ce minţi bolnave şi ce gânduri ascunse au! Și să nu uitaţi că părinții, aşa cum pot ei mai bine, vă vor da întotdeauna tot ceea ce aveţi nevoie. După posibilitățile lor. Că nu toată lumea are bănuţi! Și

nu e o ruşine acest fapt! Părinţii, însă, vor da oricând şi necondiţionat copilului lor cel mai important lucru din lume: iubirea! Iar asta chiar nu o poate oferi nimeni altcineva. Sunteţi de acord, dragii mei prieteni?

COPIII

Daaaa!

ZÂNA MINUNILOR (Toate personajele ajung lângă Bocănel.)

Ehei, Ionele... Îmi place! Îmi place tot ceea ce ai spus, însă... a venit timpul... să îţi primeşti şi tu pedeapsa cuvenită...

BOCĂNEL

Da, Zână a Minunilor! Merit pe deplin!

ZÂNA MINUNILOR

Nu-i aşa că ţi-ar plăcea să fii din nou Ionel? Ionel cel Cuminţel?

BOCĂNEL

Zână a Minunilor, altceva nu îmi doresc. Însă ştiu că nu merit aşa ceva. Cred, de altfel, că voi rămâne pentru totdeauna Prinţul... Prinţul Degeaba! Aşa că...

ZÂNA MINUNILOR (Îl întrerupe)

Atunci... asta îţi va fi pedeapsa!

BOCĂNEL

Of! Am înţeles! Voi rămâne pentru totdeauna Prinţul... Degeaba. Dar... ştiu că merit!

ZÂNA MINUNILOR

Nu, Ionel! N-ai înţeles bine! Vei fi din nou... Ionel! Ionel cel Cuminţel! N-ai auzit că noi, de când am sosit, nici măcar o dată nu ţi-am spus Bocănel, Prinţul Bocănel sau... Prinţul Degeaba?

BOCĂNEL

Dar (Euforic.) Zână bună! Asta nu e o pedeapsă! E un cadou. Cel mai frumos cadou!

ZÂNA MINUNILOR

Pentru că ţi-ai recunoscut greşeala şi pentru că ai reparat-o, meriţi, dragă Ionel. Am zis! (Efect magic.) Însă... cred că ştii ce ai de făcut de-acum încolo! De Liliana va trebui să ai grijă ca de ochii din cap!

BOCĂNEL

O să am! Şi, şi, şi... îţi mulţumesc încă o dată!

ZÂNA MINUNILOR

Nu ai pentru ce...

BOCĂNEL

Şi ţie, Zână a Naturii, îţi mulţumesc!

ZÂNA NATURII

Mi-a făcut plăcere să fiu de ajutor, Ionele...

BOCĂNEL

Iar ţie, dragă Verde Înrourat, nu am cuvinte să ţi le pot oferi în dar şi...

SPIRIDUŞUL (Îl întrerupe.)

... Nu e nevoie de cuvinte. E de ajunssss ssssă-ţi sssssimt inimaaaa!

ZÂNA MINUNILOR

Ionel... Noi te-am ajutat, fiindcă greşeala ta cea mai mare a fost aceea că nu ţi-ai ascultat părinţii. Însă mai ştim şi că, pe lângă faptul că ţi-ai dorit să fii un Prinţ, aşa, ca în Poveşti, ai vrut să o ajuţi pe aşa zisa bătrânică, trimiţându-i de-ale gurii. Ai suflet bun, Ionele. Nu oricine ar face aşa ceva.

BOCĂNEL

Da, însă...

SPIRIDUŞUL (Îl întrerupe.)

Înssssă a venit timpul sssssă o întâlneşşşşşşti pe Liliana!

ZÂNA NATURII

Chiar aşa, Ionele... Du-te şi întâmpină-ţi surioara!... Du-te!

(Bocănel se îndreaptă spre dreapta scenei, strigând. Iese în culise. Zânele şi Spiriduşul urcă spre fundul scenei, în întâmpinare. Când se întoarce, Bocănel o ţine pe Liliana de mână. Zâna Minunilor zâmbeşte.)

ZÂNA MINUNILOR

Dragă Liliana, bine ai revenit printre noi!

LILIANA (Reverenţă. Cu mare bucurie, apoi.)

Bine v-am găsit! Şi... vă mulţumesc încă o dată. Din suflet! **(Înaintează în faţa rampei. Din nou, reverenţă.)** Bine v-am regăsit şi pe voi, dragi copii! Bună ziua!

COPIII

Bună ziua!

LILIANA

Ştiu că şi voi, dragii mei prieteni, aţi fi vrut să mă ajutaţi!... Iar pentru asta, vă mulţumesc! **(Aleargă la Bocănel.)** Şi ţie îţi mulţumesc, dragă Ionel!

BOCĂNEL

Eu... nu prea... merit. Totul s-a întâmplat din cauza mea... Mai eşti... supărată pe mine?

LILIANA

Dar nu am fost supărată pe tine nicio clipă, Ionele! Am fost doar tristă... Şi mai sunt... Sunt tristă pentru că... (Înaintează din nou în faţa rampei.) ceea ce mi s-a întâmplat mie, li s-ar putea întâmpla şi altor copii, din păcate. Mai ales fetelor... Şi... n-a fost uşor. **(Crescător, cu durere.)** A început prin a mă pune la munci grele, grele. Munci care nu erau nicidecum pentru copii. Apoi, atunci când am cerut un pahar de apă, am primit în loc... doar bătaie. (Toate personajele o încadrează protectiv.) De mâncare, nici nu mai vorbesc. (Şi mai multă durere.) Doar un codru de pâine am primit. Şi acela vechi de când lumea. Şi... (Începe să plângă.) râdea... A râs de mine cu gura până la urechi atunci când nişte oameni răi, aşa ca ea, au venit acolo în vizită. Îmi spunea, cu spume la gură: „De-abia aştept să creşti tu un picuţ

mai mare! O să fac o căruţă de bani când te-oi vinde! Ei! Ei îţi vor fi stăpânii de-atunci încolo!" Iar ei... râdeau, de asemenea! Şi mă atingeau... Brrr! Nici nu mai vreau să-mi amintesc!
BOCĂNEL (Şi el înlăcrimat.)
Îţi cer iertare, draga mea surioară. Îţi promit că de-acum încolo voi avea grijă de tine, aşa cum trebuie să facă, de altfel, orice frate sau soră mai mare! (Liliana se duce şi îl ia de mână. Îşi şterge lacrimile şi îl mângâie.) Şi îmi pare rău că ai irosit apa cea bună a sufletului tău mare. Toate doar din cauza mea.
LILIANA (Liniştită. Calmă.)
Dragă Ionel... Oricui i se putea întâmpla... Iar lacrimile-mi, ce apa sufletului le-ai spus tu că sunt, eu le-am vărsat pentru copiii de care nu se mai ştie nimic, Ionele...
ZÂNA MINUNILOR (Ia cuvântul, după ce toate personajele îi încadrează pe cei doi fraţi.)
Ei, da, dragi copii! Să nu uitaţi niciodată ce vi s-a întâmplat. Că şi din greşeli mai poate învăţa omul!
LILIANA
Niciodată nu o să uităm! Niciodată! Nici noi, nici prietenii noştri, copiii. (Înaintează, urmată de restul.) Am dreptate?
COPIII
Daaaa!
BOCĂNEL
Atunci... nu uitaţi nici că în Lumea Poveştilor, dar nu numai, orice se poate întâmpla!

(Pe ultimele cuvinte, începe melodia originală „În Lumea Poveştilor". Participă toate personajele. Mai puţin Cloanţa.)

1.În Lumea Poveştilor
Orice se poate întâmpla,
În Lumea Copiilor,
În Lumea mea şi Lumea ta.
În Lumea Poveştilor,
Ce nici cu gândul n-ai visat,
În Lumea Poveştilor,
Poate fi adevărat,
În Lumea Poveştilor,
Poate fi adevărat.

2. O biată mârţoagă
Zboară ca vântul,
Supermani şi Batmani
Salvează Pământul,
Ţestoasele Ninja
Nu au rivale,
Învingpe oricine
În arte marţiale.

3. Pe-un vrej de fasole
Ajungi pe Lună,
Cei trei purceluşi
Sunt mereu împreună,
Ţi se-ndeplineşte
Orice dorinţă
Şi poate prinde grai,
Oricare fiinţă.

4. În Lumea Poveştilor,
Orice se poate întâmpla,
În Lumea Copiilor,
În Lumea mea şi Lumea ta,
În Lumea Poveştilor,
Ce nici cu gândul n-ai visat,
În Lumea Poveştilor,
Poate fi adevărat,
În Lumea Poveştilor,
Poate fi adevărat.

5. Pisica chiar toarce
Şi tricotează,
Ceşcuţa chiar cântă,
Ibricul dansează,
Motanu-i prieten
Cu şoricelul,
Iar pe jupânul lup
Îl scarmănă mielul.

6. Broscuţa nu-i broască,
Ci Zâna bună,
Vulpea şi corbul
Sunt tot împreună,
Dintr-un dovlecel
Poţi să-ţi faci şi-o trăsură,
Şi poate prinde grai
Oricare făptură.

7. BIS 1
TOATE PERSONAJELE
La revedere!

(Cade încet, încet cortina. Finalul va fi întreţinut de Povestitor, care intră pe ultimele acorduri orchestrale ale melodiei.)

POVESTITORUL
Ehei, dragii moşului, dragi copii, nu am a vă zice prea multe, dar pot a spune totuşi cum că această întâmplare mi-a făcut un ochi să plângă, celuilalt nemairămânându-i, bineînţeles, decât să râdă. Am plâns, fiindcă mare grozăvie am mai văzut. Dar am mai şi râs, fiindcă voi, dragi copii, mi-aţi dat încă o dată a înţelege cum că sunteţi... Mai

ceva decât oamenii cei mari. Eu... însă, acum, la final, mă bucur! Şi nu mai las Apa Vieţii, ce lacrimi se cheamă că sunt, să îmi mai inunde obrajii. Iar asta, pentru că totul s-a terminat cu bine. Şi, până când ne vom întâlni din nou cu frumoasa Lume a Poveştilor, să nu uitaţi, copii frumoşi, că oricând veţi putea fi un Bocănel, o Liliana, un Spiriduş sau o Zână înţeleaptă. Şi că voi... cu toţii, aveţi povestea voastră. O poveste frumoasă, pe care, atunci când veţi fi mari, să o terminaţi aşa: am fost odată un copil bun, cuminte şi înţelept şi... am încălecat pe-o şa, fiindcă eu... tocmai ce v-am spus povestea mea

(Se trage cortina pe aplauze,
sfârşitul piesei de teatru)

CONSTANTIN STANCU

Corzile rupte ale destinului

(Dumitru Dumitrescu, *Gabriel*, roman, 316 p., Vulcan: Casa de Editură Exclusiv, 2025)

Există cărţi care abordează viaţa în mod realist, cu atenţie. Autorul /autorii lor, care au trăit pe viu vremurile descrise, au fost atinşi de acidul din fiecare faptă petrecută. O presiune aparte se revarsă peste fiinţa cititorului declanşată de naraţiunea lui Dumitru Dumitrescu care, ne propune prin romanul *Gabriel*, apărut la Vulcan: Casa de Editură Exclusiv, în anul 2025, exact acest lucru. De asemenea, Tiberiu Vinţan, editor şi jurnalist, susţine şi el că: „Scriitorul Dumitru Dumitrescu pune, în acest roman social, într-o oglindă când strălucitoare, când opacă, întâmplări şi personaje fictive care, însă, prin localizare în timp şi spaţiu, par a fi desprinse dintr-o cronică a societăţii româneşti contemporane" (ultima copertă). Pe de altă parte, autorul ţine să precizeze că acţiunea romanului se petrece pe malul stâng al Dunării, în trei localităţi aflate pe ruta Turnu Severin – Calafat, deci în imediata apropiere a vieţii povestitorului care, probabil, a fost martor la evenimente petrecute după un anumit tipar în societatea postdecembristă de la noi.

Impuls al tranziţiei, de la un mod de organizare a comunităţilor în alt mod de organizare, când valorile noi nu s-au stabilizat, cele vechi răbufnesc în vieţile oamenilor, provocând revoltă, evadare, întrebări la răspunsuri fortuite oferite de viaţă. La acestea se adaugă, urmărind firul naraţiunii, educaţia precară, păcatele obişnuite: lăcomie, furt, invidie, şmecherie, trafic de influenţă, nesinceritate, goana după idoli deşerţi, mândrie etc. De obicei romanul social are această menire: să pună în

valoare efectele forțelor economice în viața oamenilor, alături de misticism, căsătorii superficiale, forțele negative ale oamenilor aflați momentan la putere, dispuși să profite de orice vulnerabilitate a sistemului social.

Iată cum descrie zona: „Pe drumul de întoarcere, Silvan a rămas fascinat să privească în dreapta sa apele Dunării stăvilite în lacul de acumulare de la Gogoșu. Ghirlandele de lumini aprinse pe coronamentul barajului străjuind șoseaua de trecere a frontierei dintre celor două țări îi dădeau un sentiment de mândrie, gândindu-se la relațiile frățești existente între sârbi și români" (p. 69).

Titlul cărții este dat de numele personajului principal, pe de o parte. Pe de altă parte, *Gabriel* simbolizează și îngerul păzitor al personajului principal, situație dezvăluită de autor, în mod simbolic, la finalul povestirii.

Gabriel se mișcă într-o lume în schimbare, a fost director de bancă, apoi abordează activități pe cont propriu, un magazin, o vulcanizare, activități private la început de epocă după înghețul comunist petrecut la noi. Ca director de bancă s-a întâlnit cu fenomene sociale abrupte, foamea de capital, la început de ciclu social determina o presiune asupra băncilor, una greu de stăpânit, în joc întrând oamenii puterii: polițiști, primari, oameni din serviciile secrete, șmecheri formați în tranziția rezultată din desființarea fostelor cooperative agricole sau întreprinderi de stat. Fiecare cu interesele lui, cu rețeaua de relații vizibile sau invizibile. În joc au intrat și oamenii din bancă, contabila șefă, paznici, specialiști, inclusiv de la sucursalele superioare. Fenomenul este frânt de privatizarea băncii, de noile semne privind migrația capitalului străin în zonă.

Ca administrator al propriei societăți, Gabriel se implică, are capacitatea să prindă firul să-și realizeze venitul necesar traiului. Practică meseria de economist, ține evidențe contabile, este tentat să migreze în străinătate pentru a cânta într-o formație de muzică de petrecere, la modă în acea perioadă. Își atrage dușmani, aceiași care au pus ochii pe valorile rămase în urma fostelor întreprinderi de stat, cu extensie asupra noilor companii, apărute în urma fenomenului de privatizare: polițiști, primari, oameni ai serviciilor secrete. La aceștia se adaugă speculanții apăruți în urma activităților din străinătate, flămânzi să pună mâna aici pe averile nou formate la modul agresiv însă, în relație cu oamenii puterii, dispuși să facă multe compromisuri și evaziuni. Gabriel rezistă până la o limită. Fiind atacat și fizic de noii speculanți, constată că nu este apărat de sistemul instituțiilor chemate să mențină ordinea socială.

Așadar, personajul principal, vector de imagine literară și acțiune în roman, este căsătorit, are bucuria nașterii unui copil, se relochează la părinți cu familia, are capacitatea de adaptare. Soția, Emilia, apare în poveste ca însoțitor al eroului anonim al privatizării din zonă, activă și grijulie.

De asemenea, părinții marcați de tradiție, liniștiți, având cultul familiei, sunt activi și îi sprijină după posibilități și în limita bunului simț, simbol al păstrării liniei strămoșești într-o lume agitată.

Îngerul păzitor este prezent în momentele cheie ale vieții: când vine vreme să nască soția, apare medicul specialist care favorizează o naștere reușită în ciuda complicațiilor; când i se înscenează la bancă evenimente menite să-l elimine din postul de director în mod brutal, apare ideea care calmează situația, oferind o nouă direcție în viață; când este agresat de speculanți îmbogățiți din șmecherii în străinătate, este salvat dintr-o situație complicată, este dus la spitalul de urgență și trece prin clipe grele; când are loc accidentul pe drumul spre Italia, în căutarea de venituri, ca un bun component al formației de muzică de petrecere, este salvat miraculos.

În povestire, sunt inserate scene prin care personajul este avertizat de evenimentele viitoare. Un exemplu a fost atitudinea calului din gospodăria părinților, ca un barometru al stărilor abisale, semn al legăturii dintre ceea ce este viu și deschis la fluxul spiritual al lumii,…etc.

Autorul punctează și prezența războiului la graniță, unul purtat în Serbia, în anii nouăzeci, trecerea României în zona NATO, deși relația dintre români și sârbi, în zona de graniță, era amicală: muzicanții sârbi cântau în țară, era schimb de mărfuri la nivel de oameni obișnuiți, plus traficul practicat de oamenii vremii, aflați vremelnic la butoanele sociale, dar profitând din plin de poziția lor. Fenomen care a marcat epoca, generând averi peste noapte și destine frânte.

Autorul descrie momentele sociale abrupte ocazionate de evenimentele generate de noile reguli sociale. Primarul în funcție organizează petrecerea în perioada premergătoare alegerilor, stârnind populația: muzică, mici și bere gratis, promisiuni, cu obișnuita bătaie la finalul „spectacolului" (p. 83).

De asemenea, prezintă epopeea prețurilor la unele produse, în funcție de eliberarea sau nu a chitanțelor, la încasarea banilor (p. 152). Apoi fenomenul angajaților la companiile nou

înființate: pe bază de „carte de muncă” sau fără „carte de muncă”. Se insistă pe migrația forței de muncă în străinătate, noul fenomen social, unul care a marcat generații, soluția rezistenței prin migrație fiind una acceptată social, aducând venituri rapid și poziții. Dar acestea a afectată activitatea noilor antreprenori care nu aveau stabilitatea de zi cu zi în afacerilor lor.

Întotdeauna se găseau soluții pentru eliminarea celor incomozi: la bancă se înscenează pierderea unui pistol de către un paznic (p. 140). Apoi, primarul și șeful poliției aranjează vânzarea de terenuri concesionate prin trecerea din domeniul public în domeniul privat al localității, spre a-i elimina practic pe cei care reușeau să se dezvolte în activitatea lor în privat. Avem un tablou pertinent al epocii (1996-2007), deși autorul punctează doar în treacă portretele personajelor secundare, umbre în drama și reușita vremurilor.

Narațiunea este frustă, liniară, bazată pe evoluția lui Gabriel, cel care trece, totuși, prin evenimente dure: pierderea postului de director; scenariul pus la cale de fostul primar, care a pierdut alegerile, pentru a-i prelua postul prin aranjamente și relații neacademice; controale dese la noua lui companie pentru a-l timora; agresiunea vecinilor speculanți, dornici să-l elimine din joc cu ajutorul celor din jurul său; pierderea angajaților specializați; depărtarea soției de familie pentru a-și putea exercita meseria etc.

Uneori, autorul s-a grăbit în a expune narațiunea, nerăbdător să prezinte o lume de care s-a depărat. Sunt fraze și idei trecute cu ușurință, povestirea la persoana a treia dă linia de depărtare de fluxul fierbinte al faptelor, deși multe dintre ele au afectat viața sa și a multor persoane din generația care a trecut prin acele vremuri complicate. Este o anumită încrâncenare în text, o frustrare dar și o evadare din cercul destinului, creionat de personaje, dialoguri, reflecții pe marginea epocii și a zonei.

Sunt și momente de relaxare și deschidere în roman: Gabriel cântă la chitară, muzica oferind evadarea din realitatea imediată; zilele de sărbătoare alături de părinți și familie, cu respectarea tradițiilor; dialogurile cu oamenii apropiați, care nu au intrat în jocul absurd al societăților în schimbare; prezența calului în tablouri speciale, ca un personaj care depășește înțelegerea vizibilă, dar care păstrează miracolul comunicărilor cu zona subtilă a existenței…etc.

Despre momentele de evadare: „Dând să iasă din grajd, dintr-odată calul s-a rotit pe lângă el și i-a blocat calea. Înțelegând gestul animalului ca un atașament deosebit, Gabriel ca să scape a mers la iesle și i-a întins o mână de iarbă, amăgindu-l (...) Ca niciodată, calul a fornăit mai tare de câteva ori împingând cu capul colțul de sus al ușii cât să i se vadă ochii mari și umezi, de parcă i-ar fi venit să plângă” (p. 310). La final, Dumitru Dumitrescu, punctând realismul acțiunii, ține să-și anunțe cititorii că o parte din personaje au trecut „în lumea celor drepți”, ca o pedeapsă divină…

Pe de altă parte, personajul principal are parte de semne, după ce a avut loc accidentul în care a fost implicat. Iată ultimele fraze ale romanului: „Aceeași creangă a plopului afectat de lovitura mașinii, legănată acum de vântul molcom al dimineții, îi mângâia fața cu umbrele frunzelor precum o fâlfâie de aripi. Da, a aripilor Îngerului său păzitor”…(p. 313).

În continuarea povestirii, ni se prezintă câteva din cărțile autorului, publicate între anii 2010 - 2022, de la *Armonia divină* (2010) la *Oglinda de obsidian* (2022), trecând prin *Lumina umbrelor* (2014) sau *Revelațiile tăcerii* (2015), atât proză cât și poezii. Titluri reprezentative pentru universul autorului care, așa cum se definește într-o carte de poezii, ar putea fi: *Ultimul nostalgic*.

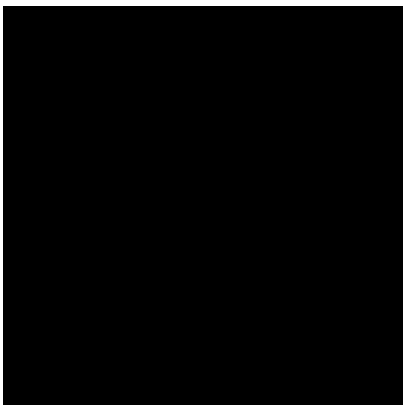

CONSTANTIN STANCU

Eminescu și memoria culturală

*Dan Toma Dulciu a publicat în anul 2024 o carte aparte: *EMINESCU – ITINERAR VIENEZ*, de colecție, apărută cu sprijinul Asociației „Mihai Eminescu" – Viena. Din păcate, au apărut doar 20 de exemplare, ediția a fost îngrijită de Nicolae Băciuț, în contextul sărbătoririi Zilei Limbii Române la Viena, 31 august 2024, pe traseul Viena 2017 / Târgu Mureș 2024.

Eminescu nu a fost prea bogat, dar a investit puținele resurse în cărți, apoi a cedat aceste cărți unor cunoscuți sau teologi care au studiat la Viena. Relațiile sale cu aceștia se bazau pe schimbul sau cedarea de cărți, astfel multe dintre acestea au ajuns în biblioteci de cult. „Din păcate, o parte din fondul de aur al Bibliotecii Seminarului Teologic din Blaj s-a risipit în anii de după 1948, aceasta fiind reînființată în 1990. Aici se regăsește o bijuterie în lumea eminescologiei: prima ediție a *Poeziilor* lui Mihai Eminescu, 1884, cu semnătura olografă a poetului. Oare câte biblioteci sau persoane din România posedă o asemenea comoară?" (p. 147). Istoria este mai lungă, autorul punctând momentele în care comorile scrise au ajuns de la poet la cei care iubesc cultura.

Mitul lui Eminescu s-a format în capitala imperiului. O tavernă de pe strada Weihburggasse l-a inspirat pe poetul național când a creat poemul *Împărat și proletar*, alături fiind și o baie comunală pentru lucrătorii din oraș. O icoană înlăcrimată redând-o pe Fecioara Maria, aflată în Catedrala Sfântul Ștefan, l-a inspirat pentru poezia *Înger și demon* (p.152 - 153).

*Eminescu a avut o idee profundă despre Sfintele Scripturi. În biblioteca lui, alături de operele sfinţilor părinţi, Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Efrem Sirul, Augustin, Ioan Damaschin, se găsea şi *Sfânta Scriptură*. În manuscrisele sale există o traducere în limba română veche a începutului prologului din *Evanghelia după sfântul Ioan*: „La început era Cuvântulu şi Cuvântulu era la Domnu Dumnezeu şi Domnu Dumnezeu era Cuvântulu; Aquesta era la începutu Domnul Dumnezeu...".

El consideră că Evanghelia, „această simplă şi populară biografie a blândului Nazarinean", este aceea ca l-a „ridicat atâta pe om". Într-un articol publicat în ziarul „Timpul", notează: „Iată, două mii de ani, aproape, de când biografia Fiului lui Dumnezeu e cartea după care se creşte omenirea". Şi precizează: „Ea a ridicat popoare din întuneric..., le-a constituit pe principiul iubirii aproapelui". În acelaşi articol, deplânge cum „în clasele mai înalte, soluţiuni filosofice a problemei existenţei iau locul soluţiunii pe care o dă Biblia".

În *Evanghelii* se găsesc „cuvintele de miere", din care preoţii învaţă poporul. Într-o noapte de Paşti, aşa cum reiese din poezia, *Învierea*, fiind în Biserică, urmărit de „spiritul rece al morţii", Poetul contemplă şi ascultă: „Un singur glas îngână cuvintele de miere, / Închise în tartajul străvechii Evanghelii". Şi apoi adaugă: „C'un muc în mâini moşneagul cu barba de zăpadă / Din cărţi cu file unse norodul îl învaţă / Că moartea e în luptă cu veşnica viaţă, / Că de trei zile'nvinge, cumplit muncindu-şi prada".

*Ion Pachia-Tatomirescu revine cu o carte profundă, *EMINESCOLOGIE LA PUTEREA A TREIA*, apărută la Editura Waldpress din Timișoara, în anul 2024. O carte la care a lucrat mai mulți ani (55 de ani, din 1968 până în 2023), după cum afirmă în mottoul de la început. Există deci o știință aparte: Eminescologia. Puterea ei se extinde la trecut, prezent și viitor, ca o paradigmă cultural-socială importantă, pe același palier cu religia, chiar.

Cititorul va avea în față o carte complexă, cu o „bibliografie sigilată" masivă pentru fiecare capitol, trimiteri la texte critice consolidate și citate din opera lui Eminescu pertinente, veridice, corecte. Pe alocuri se fac trimiteri la cultura veche a românilor, pelasgo-valahă, cu legendele și miturile agreate, arătându-se rădăcinile existențiale ale unui creator de marcă, cu deschidere spre marea literatură a lumii, cu idei din sociologie, istorie, fizică, matematică, astronomie, teologie, cu păstrarea regulilor genurilor literare. Autorul pune accent pe rădăcina pelasgo-valahă din opera lui Eminescu, deși arată că civilizația Sudului/ Romei a învins cultura material-spirituală a Nordului, aspecte care dau o notă aparte analizei. Este bine că sunt

enumerate valorile vechi, care vin dintr-o civilizație dizolvată în apa imperiilor, dovadă că învingătorii își impun regulile. Pe de altă parte, este o lecție actuală, România, așa cum o știm se află/ s-a aflat la intersecția marilor imperii - și de aici o serie de lecții care vin natural spre cititorul de astăzi, viețuitor într-o lume mult mai complexă, dar care, pe unele locuri, repetă experiențele trecutului.

**MUNTELE FĂRĂ POTECI* este o carte de studii şi eseuri dedicate lui Mihai Eminescu de scriitorul Gligor Haşa, publicată chiar la Editura Gligor Haşa în anul 2009 şi este la cea de-a doua ediţie revizuită şi adăugită.

Tema Eminescu este o temă complexă, dar abordată din diferite unghiuri de scriitori, de critici, de amatori sau de cei cu ochi la inimă, ori ignoranţi. Opera marelui poet român ori viaţa sa sunt argumente decisive pentru literatura română, pentru cititorul avizat, pentru iubitorul de romanţe, pentru iubitorul de povestiri de dragoste. Probabil că se va mai scrie despre Eminescu, ori nu s-a scris destul, încă. Gligor Haşa ţine să scrie în cartea sa dedicată poetului naţional: „Pe Eminescu l-am citit în întregime de vreo zece ori şi parţial de mai multe zeci de ori. I-am cercetat opera poetică, citind şi adnotând cu nesaţiu şi pe toţi cei care s-au simţit datori să-l tălmăcească, şi pe toţi cei care au îndrăznit să-l interpreteze. De fiecare dată mi se abătea gândul, ca un dor din alte lumi, să alcătuiesc un glosar, comentat, cu versurile eminesciene care se lipesc de sufletul şi inima cititorului odată pentru totdeauna”.

Când aprofundează temele, Gligor Haşa arată că în opera lui Mihai Eminescu se profilează clar conceptele de dor, jale, tristeţe, cântecul omului în faţa problemelor fundamentale ale vieţii, la intersecţia iubirii cu moartea, tensiunea unei vieţi care se vrea profundă şi luminoasă. De remarcat accentul pus pe concept, adică pe sistemul şi viziunea asupra universului în care se mişcă omul, indicând spre moartea ca dor la Eminescu.

Autorul se apleacă asupra unor teme şi idei emblemă, muntele în poezia eminesciană, ori motivul fecioarei, trimiţând spre puritate şi echilibrul în viaţă, viaţa ca dar, ca expresie a mişcării universului în spaţiul infinit dar şi în cel al gândului, a visării, a viziunii pure. Codrul este văzut de autor ca o temă importantă la poetul echinoxial, apoi paralelele dintre Eminescu şi Ion Budai-Deleanu, ori Lucian Blaga.

LADISLAU DARADICI

Daniel Marian
sau o autopsie inedită a sentimentelor

De la debutul său din 2011 cu volumul *Căpiță de fluturi, îngerii mei*, Daniel Marian a publicat zeci de cărți de poezie; o performanță greu de egalat, desigur, dincolo de aspectul cantitativ primând fidelitatea față de propria esență, propriile exigențe în ale poeziei. Și iată că la exact șaizeci de ani de când Nichita Stănescu publica *O viziune a sentimentelor* (rod al poveștii de iubire cu Doina Ciurea), Daniel Marian surprinde cu o abordare inedită a aceleiași problematici prin *Sistemul periodic al sentimentelor* (volum apărut la Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2024). Celebrelor poeme ale lui Nichita Stănescu, prezente în manualele școlare (să ne amintim de *Leoaica tânără, iubirea*, *Vârsta de aur a dragostei*, *Sunt un om viu*, *Viața mea se luminează* etc.), Daniel Marian le propune, în stilu-i inconfundabil, titluri precum capăt de lună plină; în luna mărțișorului înfășurat în ștreang; când ai fost lovită ultima oară de dragoste; mi-am pus singurătățile în formă de cruce; ora și ziua morții dinainte și așa mai departe.

O componentă esențială a inteligenței poetice este cea emoțională, abilitatea de a percepe emoțiile, de a le accesa și genera prin vers, influențând în același timp gândirea. Spre deosebire de emoții (impulsuri intense, dar scurte), sentimentele sunt durabile (blocuri de informații integrate, sinteza unor experiențe trăite, dorințe, proiecte, valori). Prin cele două componente, cea intra și interpersonală, inteligența emoțională ne ghidează asupra modului în care ne concepem viața și ne confruntăm cu mediul; omul fiind o ființă

rațională și afectivă în același timp, poezia nu poate fi concepută în afara acestor dimensiuni.

Lirica lui Daniel Marian nu este una a afectivității (și cu atât mai puțin sentimentală), mai degrabă o încercare lucidă (și sceptică) de comprehensiune și asumare a absenței sentimentelor în lumea modernă. Poetul nu face apologia iubirii sau a speranței, ci mai degrabă autopsia lor, încercând să analizeze prin logica poetică ipostazele ilogicului, să descopere de ce simte că nu simte, că nimeni nu mai simte, pe un fond de zădărnicie și stagnare metafizică, deopotrivă experiențială și existențială.

Trăim într-o lume de nevoi concrete, palpabile, nu de sentimente pozitive care ar trebui să releve dimensiunea noastră umană, răzbind doar cele care ne umbresc alcătuirea și care ar fi trebuit să dispară: ura, invidia, furia, intoleranța, individualismul, nepăsarea etc. E imposibil să spui altuia ce simte și e aproape imposibil să încerci să înțelegi de ce simți sau nu simți la rândul tău în acest univers tot mai limitativ, ilogic, instabil: „desigur în stânga e noapte/ desigur față-n față cu stânga este dreapta/ acolo unde se termină noaptea începe/ lanul cu porumb sau cu păsări sau cu altceva// formidabil de strâmt e aici/ pe muchia dintre stânga și dreapta/ din când în când mai scăpăm câte un ochi/ câte o jumătate a gurii câte o ureche/ dar asta nu contează –// aveți grijă să nu alunecați de pe muchia subțire/ dintre stânga și dreapta” (instabilitate).

Paradoxal, termenul sentiment apare doar de patru ori în volum. Și asta, pentru că poemele, departe de a fi despre sentimente, sunt despre absența acestora. Și dacă omului îi lipsesc sentimentele, oare ce-i mai rămâne? De altfel, într-un posibil inventar, termenul iubire apare de patru ori în volum (ca și cel de dragoste), de trei ori fericire, de câte două ori speranță, tristețe și teamă, o dată nefericire; singurătății, în schimb, îi sunt rezervate șase contexte: „asta-i ultima singurătate n-o mai vând/ o ţin de paratrăznet” (poemul mi-am pus singurătățile în formă de cruce); celelalte prezențe fiind în cadrul aceluiași poem, intitulat chiar singurătatea e o boală de nervi: „singurătatea e o scrisoare ajunsă din greşeală la tine/ bate poştaşul dă-l la vrăbii pe gard/ fură-i tolba cu singurătăţi şi du-le la alţii// singurătatea e o altfel de cale lactee/ care a făcut pană drept în ţeasta şi-n inima ta// şi când te gândeşti că singurătatea/ ar fi putut fi poştăriţa frumoasă/ dacă venea la timp în locul tristeţii” (s.n.).

Poate, se întreabă ironic poetul, până la urmă se va găsi o soluție medicală și pentru această lipsă acută a sentimentelor. Doar medicina, nu-i așa, e capabilă de orice, astăzi existând pastile pentru nesomn, pentru nelinişte, pentru nesperanță, deznădejde. Există pastile pentru orice lipsă (oare și dependența de pastile e un sentiment?). Se uită însă că nu pastilele ne umplu sufletele de sentimente frumoase, ci lumea, viața, oamenii printre care trăim. „De la inventarea seringii încoace” – ne spune poetul în această neliniștită fereastră spre lume – „s-au dat nenumărate găuri pentru/ inocularea diverselor sentimente/ trecute în domeniul farmaceutic/ sau pentru extragerea terapeutică/ de lacrimi// de la inventarea seringii încoace/ suntem toți niște bolnavi pe masa/ de operație unde ni se caută inima” (dar oare nu avea dreptate Nicholas Sparks spunând că emoția care îți poate frânge inima este uneori chiar cea care o vindecă?). Sau poate că oamenii greșesc supralicitând importanța sentimentelor. Tânjesc după emoțiile unei copilării aparent ideale, după fiorul primelor iubiri (Pascal Mercier considera că un sentiment nu mai este același când apare a doua oară, murind chiar prin conştientizarea întoarcerii sale, noi înșine devenind obosiți de simțămintele noastre atunci când revin prea des și durează prea mult).

Daniel Marian e preocupat de „sentimentul” absenței sentimentelor, mai ales când consideră că omului, neavând aripi, ar trebui să-i ajungă sentimentele. Iar poezia sa este chiar despre această nevoie, ca o ultimă șansă pentru supraviețuire, ca în acest poem inaugural intitulat un sentiment: „nu avem aripi/ afirm să se știe –/ nu avem aripi// și nici n-o să avem vreodată/ (dacă până acum nu ne-au crescut/ sigur nu ne vor mai crește)// de aceea/ pentru numele lui Dumnezeu/ legați-vă un sentiment de tâmple// căci trebuie să sărim/ pe un fel de fereastră”.

Această nevoie de zbor (Arghezi considera omul un cocor care zboară înlăuntru) se răsfrânge tot mai acut asupra existenței, reprezentând acea cale de evadare simbolică dintr-un cotidian fals, injust, mediocru, poetul cerându-i, retoric, Divinității sprijinul (în poemul doar de aceea eşti Dumnezeu pasăre) în rezolvarea acestei chestiuni: „împarte pâinea şi vinul/ şi peştii şi somnul cu berze/ şi vezi ce mai găseşti să fie viu// şi împarte şi pământul şi cerul/ dă bine cu vânt cât cuprinde/ să iscodească fiece fir de pământ de cer/ dacă tot ai atâta zbor la tine/ hrăneşte lumea odată cu zbor!” (uitând de învățătura acelui proverb irakian, potrivit căreia, când Dumnezeu vrea să distrugă o furnică, îi dăruiește aripi sau de finalul celebrei elegii a oului

a lui Nichita Stănescu despre zadarnica aşteptare a zborului care ne locuieşte şi imposibilitatea eliberării noastre din această coajă a vieţii: „Dintr-un ou într-unul mai mare/ la nesfârşit te naşti, nezburată/ aripă. Numai din somn/ se poate trezi fiecare, –/ din coaja vieţii niciunul,/ niciodată”).

Poate că Dumnezeu ar putea fi o soluţie. Ar exista o singură problemă: pentru asta, Dumnezeu trebuie găsit (Daniel Marian face zece referiri la Dumnezeu în volumul său, un poem fiind intitulat chiar poate că Dumnezeu e rupt de realitate). Deşi se vrea un „sistem periodic” al sentimentelor, paradoxal, chiar sentimentul e cel care lipseşte din demonstraţia poetului, poemul fiind mai degrabă un produs al lucidităţii; dincolo de cuvinte, autorul recunoaşte şi acceptă sentimentul ca o condiţie a supravieţuirii (a trăi fără sentimente în ziua de azi, pe muchia de cuţit a realităţii, în lipsă de aripi, ar însemna sinucidere curată).

Daniel Marian construieşte „scenarii” poetice inedite, care devin pretexte pentru exerciţiile sale de imaginaţie, înglobând adevăruri existenţiale în aceste construcţii pliate pe structura sa lăuntrică; poetul e un sceptic şi un dezamăgit prin definiţie (care a pierdut îndeajuns încât să se mai teamă că ar mai putea pierde ceva). Retorica sa e cea a învinsului lucid, trebuie să pierzi aproape tot ca să-ţi permiţi să nu-ţi mai pese de convenţii, aparenţe, aşteptări; e poetul căruia i-a mai rămas credinţa în sine, în suportabilitatea durerii, paradoxal, chiar luciditatea şi conştiinţa înfrângerii transformându-l în învingător. Lectura poemelor din *Sistemul periodic al sentimentelor* nu este una de duminică.

Daniel Marian e un poet care nu-şi permite vreun răgaz, nici măcar o minivancanţă, îşi asumă poveri existenţiale care nu-i aparţin, din iubire pentru noi, dintr-o responsabilitate iresponsabilă; e cel care, zărind un câine agresiv, ne avertizează: lăsaţi-mă pe mine, că muşcă şi, precum vedeţi, oricum sunt plin de muşcături, de răni. Deslușim renunţare, blazare, un pesimist persiflator, nevolniciile, lipsurile, tristeţea, singurătatea sunt echilibrate de ironia amară, de ascuţişul raţiunii – singura noastră armă în contra disperării, abandonului. Ca să-l înţelegi, trebuie să-i faci faţă, căci în cazul său, mai întâi lucrurile „se întâmplă” şi abia după aceea (după ce poemul s-a sfârşit deja) se coagulează sentimentele. Într-un loc păsările ude scârţâie, stelele fac spume la gură şi prin „hohotul de plâns al geometriei” trec „cerbi crispaţi răguşiţi”; oare ce poţi înţelege din asta, poetul însuşi notând: „mă oprisem/ în timp ce mă năşteam/ să înţeleg” (să înţeleg). Ideea e că trebuie să te naşti de fiecare dată când vrei să înţelegi ce se întâmplă, să te trezeşti. Apoi să mori şi să te naşti iarăşi, luând-o de la capăt.

În viziunea lui Daniel Marian, omul se naşte de două ori: când vede lumina zilei şi apoi (nu obligatoriu), când reuşeşte să înţeleagă. El reprezintă, pentru noi, genul de poet care poate surâde amar, cu o subtilitate care-ţi poate scăpa, de propria durere, propriul eşec, propria moarte.

Poemele sale îmi amintesc de Rainer Maria Rilke, când ne sfătuia să lăsăm totul să ni se întâmple, frumuseţe şi teroare, căci niciun sentiment nu este definitiv...

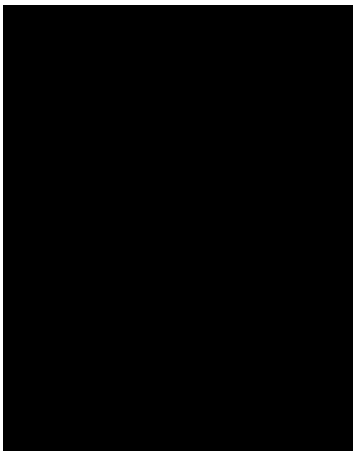

ELISABETA BOGĂȚAN

Angelo Manitta - „Abelardo ed Eloisa/Abelard și Heloise”

Angelo Manitta, fondator al revistei *Il Convivio*, (trimestrial de Poezie, Artă și Cultură al Academiei Internaționale „Il Convivio”), și al revistei academice *Letteratura e pensiero*, poet, prozator, eseist, istoric al culturii și critic literar, abordează în opera sa literară teme majore, cu lungă tradiție literară și culturală, dar în același timp de mare actualitate. Un exemplu îl reprezintă și cartea sa **Abelardo ed Eloisa / Abelard și Heloise**, publicată la Il Convivio Editore în 2025, în ediție bilingvă italo-română, traducere în limba română de Iulia Zenovia Rolle, un poem dezvoltat în spații poetice ample, cu largi ancorări în timp și spațiu.

Textul poetic începe printr-o sugestie de reprezentare matematică a cosmosului, în care, ca factori constitutivi, poetul distinge iubirea și ura. Ne ducem cu gândul la principiile yin și yang din filozofia indiană, pozitivul și negativul, de asemenea considerate elemente constitutive ale întregului univers. Poetul valorifică literar o uimitoare cultură privind astronomia, astrofizica, jonglează chiar și cu teorii fizice novatoare, precum cea a curbării spațiu-timpului. Ceea ce poetul prezintă dintru început este „panorama ancestrală”, sugestie la un *statu quo* neschimbat din vremuri imemoriale.

Simțindu-se parte din univers, autorul are viziunea poetică a unei călătorii cosmice: „Dacă m-aș fi oprit să reflectez asupra mea / și să privesc calea pavată cu stele, / aș fi înțeles că am călătorit îndelung, / cu toate că mă aflam suspendat în gol. / Era miezul acelei zile galactice. / Ciorchini de stele scânteiau în înalt / și găuri negre se deschideau în abisuri.” Această călătorie cosmică a lui Angelo Manitta ne amintește de o călătorie similară a marelui poet belgian Salvatore Gucciardo, poetul și pictorul lumii cosmice: „Marea constelației // îmi dă aripi. // Ea mă invită / Să călătoresc / În albastrul absolutului // De fiecare dată când un copil moare, tu nești o stea. // Tu ești matricea universului, / liniuța de unire între cer și pământ. // Tu ești reflexul genezei.” (*Lyrisme cosmique*).

În această călătorie Angelo Manitta este însoțit de „Omul alb”, „bătrânul cu barbă albă”, cel care îi vorbește despre esența universului, la fel cum la Salvatore Gucciardo în *L'aube de crystal / Zorii de cristal*, cel care dă răspunsuri este Înțeleptul. Și ambii înțelepți vorbesc despre faptul că binele și răul, iubirea și ura sunt constitutive universului. „Ura și iubirea străbat universul./ Uneori par să meargă la braț, alteori să se ciondănească sau să se înfrunte” spune Angelo Manitta. El aduce în sprijin, pentru susținerea ideii poetice, exemple livrești, mitologice, religioase sau istorice: Castor și Polux, Horus, Asmodeu, Belial, Mefisto, Hristos, „Hitler, Diocleţian, jihadiștii, teroriștii,/ sfintele Inchiziții și modernii comuniști”, „abeli violenți ucid cainii”. În timp ce „începutul tuturor formelor de viață șoptește în umbră: / «Lupt cu încredere pentru un strop de iubire” ura în această epopee cosmică vrea să distrugă totul: „Răul va învinge, Ura va prevala / asupra oricărei filozofări (…) nu intenționez să fac armistiții și să negociez. / lupta să fie eternă, atroce și sângeroasă.”

Pe fundalul celor prezentate de „bătrânul cu barbă albă”, privind efectul catastrofic al acțiunii urii: „furtuni și uragane vor răsturna așezările,/ grindină și foc vor ploua din cer,/ emoțiile interioare vor fi smulse”, poetul are o revelație: „două umbre îmi încolțiră în minte: pasionalul / Abelard se apropie de Heloise”. Are, adică, revelația iubirii. Aceste două nume dau, de altfel, și titlul cărții, subliniind astfel rolul primordial al iubirii.

Poemul face trimitere la legenda iubirii dintre Abelard și Heloise, neadmisă de convențiile sociale medievale. Abelard, ca savant, a trebuit să se supună dogmelor bisericii și regulilor nobilimii, iar Heloise, ca femeie, a fost neputincioasă în fața cerințelor sociale și ale familiei. Amândoi au ales calea mănăstirii, dar iubirea lor nu s-a stins, chiar dacă nu s-au mai văzut niciodată. Au rămas celebre epistolele lor, care dovedesc o iubire copleșitoare.

Portretul iubitei făcut de Abelard amintește de *Cântarea cântărilor* din Biblie: „Mâinile ei sunt ramuri de salcie / ce-și întinde

frunzele, noduroasă,/ pe gâtul meu rigid de gheață/ și mă înfășoară cu un miros de salvie.// Pielea ei e catifelată precum/ mușchiul de pe piatra umedă/ care se-ntinde la soare și, verde, soarbe senzuale cuvinte. // Chipul ei este un ochi de apă/ în care citesc misterele vieții". În elanul său către depărtata iubită el se imaginează a fi Orfeu. „dar eu voi fi Orfeu pentru a cânta cu lira mea/ elegii de dragoste, o voi trezi pe Euridice a mea / ca să mă urmeze pe un câmp de flori". Din când în când, visul de iubire este „frânt într-un talmeș-balmeș de gânduri" care-l întunecă. Iar povestea de dragoste continuă prin scrisori înflăcărate și răspunsuri la scrisori la fel de înflăcărate. „Abelard și Heloise împletesc cuvinte,/ potriviri de simțiri de dragoste se dezleagă / în îndoieli, în foi de hârtie care zboară deasupra / zilelor și pier în nopțile neliniștite."

Poetul subliniază universalitatea dragostei, multitudinea de aspecte sub care poate fi trăită, ca *storge,* (dragostea familială), *eros,* (dragostea romantică sau pasională), *philia* (dragostea ca prietenie profundă) și *agape* (dragostea față de Dumnezeu). Unele viziuni reamintesc faptul că binele și răul sunt copărtașe la existență : „Binele și Răul, entități divine// și demonice, măsoară obiceiuri omenești / cu constrângeri celeste". Autorul prezintă o scurtă panoramă a frământărilor omenești în căutarea fericirii, mântuirii, frumuseții: „Rosicrucienii păstrează formule magice, / cuceriri ezoterice de fericire. Omul / trece dincolo de timp. Voci iluzorii / din străfundul sufletului reflectă melodii // de mântuire. Frământata angoasă se stinge. / Fraternitățile reînnoiesc vechi așezări, / strălucitoare în sunet de clopote. Trupul / chinuit este umbră proaspătă și albastră. // Fragmente de frumusețe dispersate reînvie."

Odele aduse frumuseții și iubirii reiau și prelungesc pe alt plan ecourile *Cântării cântărilor*: „Vorbește-mi, vorbește-mi despre dragoste. / Nu lăsa cuvintele închise / în piatră, frumusețe neclintită. / Aștrii cerului te fac // frumoasă cu lumina lor, / Firele aurii ale imaginației / îți zugrăvesc formele de nemuritoare./ Așa cum marea își dăruiește perlele// sau cum grădinile, primăvara, își oferă / florile, tu oferă-mi sărutările / tale ca să-mi acoperi gura / cu dragoste." Autorul imaginează un cor de voci care-și răspund una alteia pe tema iubirii, chiar a pasiunii: „Luna e ostenită în cerul tăcerilor, / în întuneric se aude foșnetul frunzelor, / iar harpele strigă în vânt și îi încredințează / mesaje de dragoste. Rătăcitorul, spirit // insomniac, blochează trecerea cântecelor. / Noaptea se liniștește, iar pădurea dispare./ ochi tineri se trezesc, febra / pasiunii se întărește, mesajul secret// al iubitului parcurge drumuri de tămâie către miazănoapte."

Dar lumina cheamă umbra. Fața luminoasă își arată reversul întunecat: „Jucărie a moștenirii, nu a auzit pașii// silențioși ai destinului, nici carul bubuitor / al norilor ce anunță torențială ploaie./ Durerile și chinurile sale fac să țâșnească / ura familială. Zilele mute, // prinse în flagrant, au invocat/ zilele fericite ale unui aprilie călduros." Iar „în mijlocul/ cerului se încețoșează Venus divină", cântarea iubirii pure face loc apologiei pasiunii tulburi, prin diverse voci care o evocă: „Bunica mea , cu un temperament impulsiv, / m-a educat în spiritul plăcerii. Este educația cea mai / frumoasă pe care o puteam primi. Plăcerea/ este binele suprem. Tu, călător / al infinitului, nu cunoști această emoție./ Șarmul se îmbină cu sexul și puterea, // dar nu e valoare absolută."

Autorul deconspiră natura unor astfel de voci: „Negrul cosmosului/ istorisește stări și dorințe reprimate, / umilințe și succese de fărădelegi nehotărâte". Autorul descrie răul în multitudinea manifestărilor sale. Poemul se încheie cu viziunea puterii copleșitoare a răului, care nimicește bucuria vieții (avem aici, poate, o reflectare a unui prezent sumbru în care răul tronează, nimicind speranțele și împuținând lumina: „Ah, de-aș fi nimic! / De-aș fi din nou un bulgăre de atomi! / De-aș fi uitată! Temniță închisă // care cere solitudine oamenilor și lui Dumnezeu. / Dar ura lor fără speranță se revarsă/

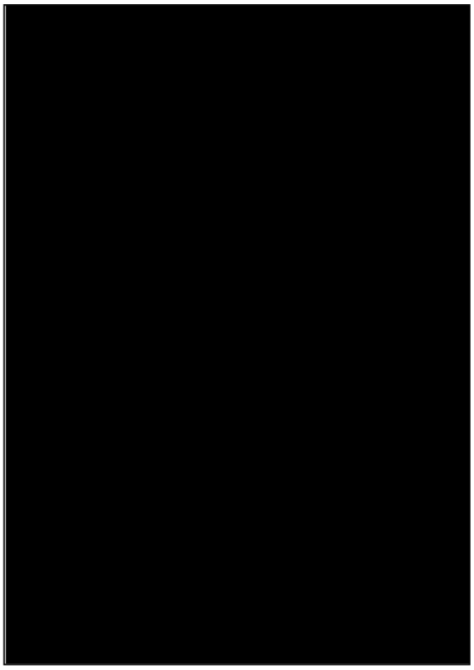

pe mine pentru a mă împăciui cu elementele / care, haotice, bâjbâie în cosmosul nedeslușit". Prin aceasta, poemul devine un strigăt de SOS al umanității, al cărei purtător de cuvânt poetul se dovedește.

Și, ca singură soluție soteriologică, poetul indică iubirea, simbolizată aici de legendara iubire dintre Abelard și Heloise.

Poemul este însoțit de o **Notă despre metrică,** care dă unele indicații privind structura complexă a poemului și privind versificația, având în vedere folosirea unor tipare clasice, mai puțin folosite azi: „Compoziția *Abelard și Heloise* reprezintă cântul al XXXVIII-lea din poemul *Canto del villaggio globale*, împărțit în 12 cărți și 108 cânturi. Acesta, în context cosmic, se situează în *Triunghiul Austral* și este compus din 1056 versuri, trimetre sau tetrametri (cvadrimetri), grupate în strofe tetrastihe, cu o evidentă referire la cele patru părți ale lucrării integrale împărțite în *Foc, Apă, Pământ și Aer*."

Prin întreaga structură a poemului, prin axarea pe teme majore și prin recursul la tiparele prozodice clasice, pentru a sugera vechimea, permanența lor, prin semnalul de alarmă privind lunecarea spre negativ a prezentului și prin soluția soteriologică invocată poetic – iubirea, singura salvatoare, - Angelo Manitta se dovedește un remarcabil *poeta vates*.

CAMELIA ARDELEAN

Manifestul literar. Aspecte ale avangardei române şi europene

Manifest tehnic al literaturii futuriste
de F. T. Marinetti, 11 mai 1912

Filippo Tommaso Marinetti (1876-1944) este unul dintre reprezentanţii avangardei europene (avangarda fiind, în concepţia lui Matei Călinescu, „o parodie a modernităţii însăşi, deliberată şi conştientă de sine"), respectiv fondatorul futurismului italian. În lucrarea sa, *Manifest tehnic al literaturii futuriste*, el înfăţişează (prin modul de exprimare şi de abordare a ideilor) aspectele curentului literar-artistic al cărui exponent este. Astfel, promovează câteva idei inedite cu scopul de a revoluţiona gândirea şi spiritul, de a schimba/înlocui tot ceea ce (considera el) perimat, tot ceea ce se conforma tradiţiei şi unor norme prestabilite. Titlul sugestiv al manifestului „implică existenţa unei relaţii tacite (…) între textul propriu-zis şi autoritatea lectorală", lector care, deşi bănuieşte la ce să se aştepte înainte de a-l parcurge (în ce priveşte tematica), poate fi destabilizat pe parcurs de elementele-şoc oferite cu generozitate de autor, precum şi de tonul imperativ al acestuia.

Viziunea sa radical diferită în ce priveşte vechea gramatică şi regulile ei este expusă în manifest printr-un discurs agresiv, emfatic, care atacă „inanitatea ridicolă" a sintaxei depăşite, „moştenite de la Homer", propunând sau mai degrabă pretinzând (prin utilizarea provocatoare a verbului „a trebui") anumite schimbări socotite de el esenţiale: „Trebuie distrusă sintaxa dispunând substantivele la întâmplare"; „Trebuie folosit verbul la infinitiv" (argumentând că este necesar ca acesta „să se adapteze elastic substantivului şi să nu-l supună eului scriitorului"); „Trebuie abolit adjectivul" (susţinând că împiedică „substantivul nud să-şi păstreze culoarea lui esenţială"); „Trebuie abolit adverbul" (afirmând că „păstrează în frază o supărătoare unitate de ton"); „Orice substantiv trebuie să-şi aibă dublul lui" (proclamând astfel eliminarea conjuncţiei dintre substantivele similare şi crearea unor cuvinte compuse: „om-torpilor, femeie-golf" etc.); „să-l suprimăm pe cum, pe care, pe astfel, pe asemenea cu; „Să fie abolită şi punctuaţia", pentru a putea aborda un „stil viu", „fără pauzele absurde ale virgulelor",

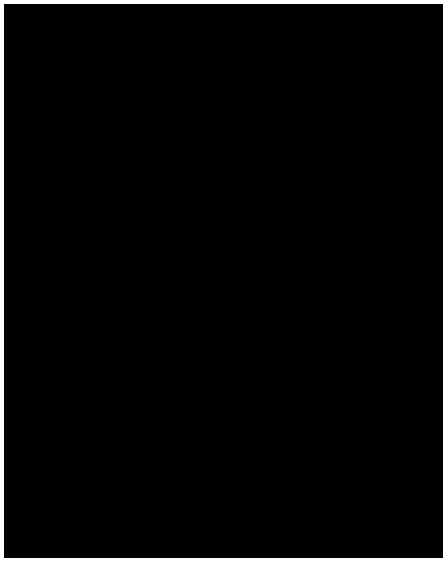

F. T. Marinetti

iar semnele grafice convenţionale să fie înlocuite cu „semne din matematică” şi „semne muzicale”.

Sfidând simţul logic (obişnuit), Marinetti se declară, de asemenea, împotriva „analogiei imediate”; el intenţionează ca, prin impunerea noului limbaj (noii forme de literatură) şi prin „moartea” vechii gramatici, să (se) dezvolte capacitatea receptorului de a face „analogii foarte vaste”. Pentru a demonstra că acest lucru este posibil, se dă exemplu pe sine, realizând comparaţii (bizare) între referenţi extrem de diferiţi (confruntă un „fox-terrier” cu „o apă în clocot”, „o tranşee înţesată de baionete cu o orchestră”, „o mitralieră cu o femeie fatală” etc). Poetul futurist crede cu tărie în existenţa unui „cuvânt esenţial” capabil să comprime, spre exemplu, fiecare analogie din „lanţul” de analogii ce pot „reda mişcările succesive ale unui obiect”, descriindu-ne chiar şi tehnica prin care acest lucru ar fi realizabil („În unele cazuri vor trebui unite imaginile două câte două...”).

Autorul intenţionează să revoluţioneze gramatica din temelii pentru a lua atitudine împotriva literaturii învechite a romantismului, o literatură ce „a preamărit până azi imobilitatea gânditoare, extazul şi somnul”, să eliminine „din limbă tot ceea ce conţine ea în materie de imagini stereotipizate, de metafore decolorate, adică aproape tot”. Pentru a-şi impune ideile inovatoare, el face uz, printre altele, de spiritul său critic/anarhic ascuţit, însetat de nou, de un prezent şi un viitor complet transformat/diferit în sensul dorit de futurişti (în care „trăirile complexe” să nu mai fie „exprimate în sintaxa şi cu vocabularul tradiţional, ci prin intermediul unui sistem de semne nonverbale, sinestezice”, precum şi prin „agresivitate sonoră”).

„Lupta” lui Marinetti (în încercarea sa de a impune utopia libertăţii absolute) împotriva utilizării, în literatură, a anumitor părţi de vorbire, a semnelor de punctuaţie etc., denotă faptul că autorul manifestului se „ghidează” după o altă logică decât cea obişnuită, sfidând limitele raţiunii, că are un mod diferit de a se raporta la existenţa obiectivă şi de a „vedea” depăşită criza realităţii. În opinia sa, limbajul, văduvit de (unele) părţi de vorbire elementare, se va simplifica formal, atrăgând după sine dezvoltarea intuiţiei/imaginaţiei, iar comunicarea se va face, aşa cum afirmam mai devreme, prin analogia dintre cuvinte(le rămase) şi ceea ce acestea îi inspiră receptorului. Este unul dintre obiectivele lui Marinetti, admirator înfocat al materiei, care consideră că sunt necesare „împletiri strânse de imagini sau analogii” ca să captezi „tot ce e mai fugar şi mai greu de prins” din ea, că „stilul analogic este (...) stăpân absolut al întregii materii şi al vieţii ei intense”.

Autorul nu acceptă în beletristică „forma festonată la modul tradiţional”, militând pentru „un maximum de dezordine” în aranjarea imaginilor. El continuă cu alte revendicări şocante pentru cititor, în dorinţa sa de a impune un nou limbaj – „Să se distrugă în literatură eul, adică toată psihologia”, iar acesta să fie substituit cu „materia”, respectiv „psihologia omului, acum epuizată”, să fie înlocuită cu obsesia lirică a materiei” – (şi) de a impulsiona astfel capacitatea intuitivă a lectorului. Preocuparea sa exagerată pentru materie/lumea materială în detrimentul sentimentelor se remarcă (şi) în entuziasmul cu care descrie „Soliditatea unei benzi de oţel”, „acea aliere inumană de neînţeles a moleculelor sau a electronilor ei”, dar şi în mărturisirea sa frapantă, în care înlătură femeia de pe piedestal, înlocuind-o cu „Căldura unei bucăţi de fier sau de lemn”, considerată „mai pasionantă” şi mai stabilă/constantă.

Marinetti critică vehement obiceiul „nesănătos” al omului copleşit de o „înţelepciune înspăimântătoare” fiindcă citeşte prea mult, ajungând astfel „complet deteriorat de bibliotecă” şi de vizitele „absurde” la muzee; el găseşte şi o „soluţie” pentru această situaţie „nedorită”: „să-l desfiinţăm (pe acest om) în literatură”. Un înlocuitor mult mai interesant ar fi, din punctul său de vedere, motorul, un „nou animal instinctiv”, pe care el îl „vede” o vedetă a unei beletristici inovatoare. Autorul îşi manifestă (şi) predilecţia pentru arta cinematografiei, care prezintă „mişcări ale materiei” („dansul unui obiect” etc.) idolatrizate de el, fără a fi nevoie de vreun demers din partea unei fiinţe umane.

Obsesia lui de a surprinde mişcarea se extinde şi asupra altor elemente, pe care doreşte să le impună în literatură, din poziţia sa de reprezentant al futurismului/bruitismului: „Zgomotul”, „Greutatea” şi „Mirosul”. El consideră (în mod frapant) artă capacitatea de a reproduce în scris „peisajul de mirosuri pe care le percepe un câine”, precum şi „discursurile” maşinilor/motoarelor etc. Aspiraţia lui este ca, după ce oamenii vor experimenta noi forme de expresie şi vor inventa „imaginaţia fără fire”, să (se) „acceadă” la o artă superioară, prin care să fie posibilă „eliberarea cuvintelor” şi păstrarea (în beletristică) doar a celor „esenţiale”. Condiţia fundamentală pentru realizarea acestui deziderat ar fi însă abandonarea încercării „de a mai fi înţeleşi”, deoarece „Să fim înţeleşi nu e necesar”,

afirmă el, sfidând firescul.

Marinetti (mai) condamnă ipocrizia unor semeni („nu vă luaţi aceste aere de mari sacerdoţi când mă ascultaţi!”) atunci când (el) îşi exprimă repulsia pentru sobrietatea discursului şi intenţia de a demola canoanele existente, lansând încă o declaraţie şocantă: „Să creăm cu curaj «urâtul» în literatură şi să ucidem peste tot solemnitatea”; această afirmaţie culminează cu ura sa mărturisită faţă de rigorile epocii în ce priveşte arta („Trebuie să scuipăm în fiece zi pe Altarul Artei!”) şi cu pasiunea pentru „cuvintele în libertate”, pentru „sunetele brutale” şi pentru „toate strigătele expresive ale vieţii violente care ne înconjoară”. Aversiunea pentru inteligenţă şi receptivitatea faţă de „divina intuiţie” a lui Marinetti îl conduc spre apogeul gândirii/percepţiei (sale) futuriste: regenerarea sensibilităţii, în timp ce „eul poetic este distrus printr-o muncă asiduă de dezumanizare (Ortega Y Gasset), de obiectualizare (Muşina), de reificare prin conservarea unei dimensiuni mecanice, a regnului «cu piese de schimb»”. Doar în acest mod (este de părere autorul), arta, „această prelungire a pădurii venelor noastre”, se poate manifesta „în afara corpului, în infinitul spaţiului şi al timpului”. (Remarcăm utilizarea caracterelor italice în redactarea ideilor principale ale solicitărilor sale, făcută cu scopul evident de a atrage atenţia, scontând probabil pe un efect de persuasiune asupra cititorului.)

Noua „disciplină mentală” pe care Marinetti doreşte să o impună prin manifestul său vine dintr-o motivaţie culturală (determinată de „anticonformismul artistic arborat încă din primele puncte ale programului din 1909”, dar se extinde şi pe plan social şi politic (situaţie de care nu ne vom ocupa însă acum). El „urmăreşte nu doar a scandaliza gustul publicului, ci şi remotivarea semnelor lingvistice”[7], aşa cum am menţionat. Intenţia sa nu este numai de a oferi un spectacol „de divertisment insolent şi inedit, ci şi de impunere a unor noi coduri ale artelor care, în avangarda istorică, dezvoltă nişte idealuri convergente (de purificare a limbii, de comunicare totală, sinestezică)” (idem).

Proclamând sfârşitul vechii gramatici şi propagând cultul maşinii, Marinetti păşeşte cu bocancii peste trecut/tradiţii, devenind un soldat ce îşi duce lupta „între clovneria lingvistică şi performance”. Acestui „războinic” înverşunat (metafora războiului fiind, de altfel, asociată futurismului) nu îi lipseşte din „stoc” simţul umorului şi al ironiei (manifestul debutând cu „mărturisirea” sa despre faptul că noile „reguli” de sfidare/eliminare a „vechilor reguli” i-au fost transmise de elicea unui aeroplan în care se afla „aşezat pe cilindrul de benzină, cu pântecele încălzit de capul aviatorului”; zgomotul elicei (obiect pe care Marinetti îl înzestrează cu viaţă) constituie pentru el un limbaj ce nu are nevoie de cuvinte ca să-i transmită ceva, dacă este dispus să-l asculte şi să-l înţeleagă.

Considerăm că, prin manifestul său, autorul nu aduce doar un elogiu tehnicismului, ci preschimbă „modul de existenţă al literaturii propriu-zise”, succesul futurismului său fiind datorat „tocmai forţei cu care el răspundea la problemele extraliterare ale modernităţii, dar şi retoricii sale eroice, prin care erau depăşite convenţionalismul, conservatorismul, staza”.

Bibliografie:

Cinci feţe ale modernităţii de Matei Călinescu, p. 93 – fişier pdf descărcat de pe internet;
Manifestul literar. Aspecte ale avangardei române, Curs opţional pentru învăţământ la distanţă de Rodica Ilie, anul III, sem. I, p. 19;
Manifestele avangardei europene – Antologie de texte, Fundarea şi manifestul futurismului de F.T. Marinetti, p. 172;
4, 7, 8. *Bruitism*, materialul de pe platformă, p. 1, 3, 4;
5. *Noua poetică futuristă şi arta performance-ului, Literatură comparată*, Curs, anul III, de Rodica Ilie, p. 1;
6, 9. *Diseminarea futurismului în spaţiul hispanic, portughez şi sud-american*, cap. *De la manifest la „manifestul manifestelor”, Literatură comparată*, Curs, anul III, de Rodica Ilie, p. 1.

- va continua -

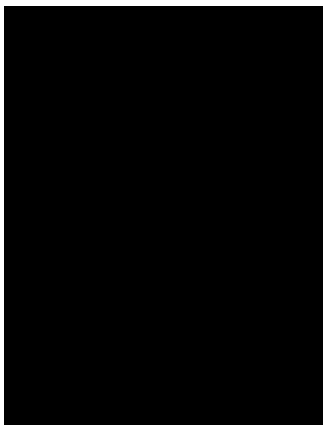

DĂNUȚA GHERMAN

Toronto (Canada)

„Nu sunt poet, sunt trubadur” Interviu cu poeta şi scriitoarea Camelia Ardelean

Este o bucurie să stau de vorbă, la o cafea, nu doar cu o poetă remarcabilă, dar și cu o prietenă dragă, pe care o cunosc din adolescență: Camelia Ardelean. Vocea ei încă sună ca un clopoţel, ochii ei mari și verzi încă par niște ferestre spre o lume misterioasă, iar râsul ei jucăuş încă își păstrează prospețimea. Ca orice poet astăzi, Camelia e o rara avis într-o lume plină de zgomot, care, după cum veți vedea, transform gândul în poezie chiar și în conversaţie.

D.G.:

Trăim în mijlocul unui continuu zgomot cacofonic, în aceste vremuri atât de prozaice… Cum își sculptează poezia un spaţiu pentru ea în lumea atât de pragmatică de astăzi?

C.A.:

Eu cred că poezia „își sculptează un spaţiu pentru ea”, cum atât de frumos te-ai exprimat, prin cei care o iubesc şi o trăiesc cu pasiune – aceia care nu pot respira fără a-I asculta susurul. Deşi cititorii de poezie (sau de literatură, în general) s-au împuţinat din cauza supremaţiei imaginii (cum ar fi imaginea video sau vizualul modern), care a câştigat (momentan) „bătălia” cu verbul, poezia nu a murit şi nu va muri niciodată. Ea rămâne o dovadă incontestabilă a rezistenţei peste timp. Chiar dacă vremea vechilor trubaduri a apus, poezia continuă să fie oaza în care cei sensibili îşi pot scălda sufletul.Poezia ne reaminteşte că, dincolo de realizările practice şi de scopurile mercantile pe care ni le propunem,suntem fiinţe emoţionale, avem vise, doruri, trăiri, sentimente... Ea transcende pragmatismul, revendicându-şi locul într-o societate tot mai grăbită şi orientată spre scopuri exterioare, dar deconectată de sine însăşi. Poezia îşi reclamă acest spaţiu tocmai pentru că răspunde unei nevoi adânci şi intrinseci, pe care fiinţa umană o resimte instinctiv, chiar dacă nu şi-o poate explica.

Frumuseţea şi sensibilitatea sunt indispensabile, chiar şi într-o lume pragmatică. Fără ele, am fi aidoma unor roboţi umanoizi – carcase fără sentimente, orientate doar spre lupta pentru supravieţuire. Oamenii au nevoie de armonia cuvântului, de metafore, de imaginaţie şi de evadare din ritmul alert al existenţei. Poezia este fântâna cu apă vie care ne poate adăpa, chiar şi în vremurile tulburi pe care le trăim, ajutându-ne să le depăşim şi să redescoperim speranţa.

D.G.:

Cele 23 de volume pe care le-ai publicat – dintre care 14 de poezie – sunt o dovadă că eşti o autoare prolifică în poezia contemporană. Cum foloseşti poezia pentru a exprima complexitatea vieţii?

C.A.:

Răspunsul la această întrebare este şi greu, şi uşor, în acelaşi timp. Pentru mine, poezia este cel mai bun mijloc de a mă exprima, mai întâi pe mine, şi de a exprima, totodată, ceea ce este în jurul meu. Şi asta pentru că poezia constituie, în viziunea mea (şi nu numai a mea), o formă de explorare a realităţii, un mod de a căuta sensuri în haosul vieţii, într-o lume din ce în ce mai lipsită de sens şi direcţie. Mai ales atunci când mă confrunt cu vicisitudinile vieţii, rezultate din complexitatea elementelor care o definesc, poezia devine un excelent refugiu în care pot să mă regăsesc, să îmi ordonez gândurile şi emoţiile. Literatura, această formă sublimă de artă, şi, în special, poezia, are puterea de a se apropia de adevărurile adânci ale existenţei, de fiinţa noastră interioară, devenind un instrument prin care poetul dă glas subtilităţilor ascunse în spatele cotidianului. În cazul meu, utilizând metafore și simboluri, încerc (și sper să reușesc) să îmbin partea raţională cu cea emoţională, pentru a crea o punte între ceea ce vizualizez şi ceea ce simt. Cuvintele simple, fără încărcătură vibraţională, fără lirism, nu pot reda plurivalenţa vieţii, care nu se prezintă doar în alb şi negru, ci este marcată de diverse nuanţe, de stări intermediare sau de momente efemere, greu de redat prin actul vorbirii. De aceea este poezia atât de specială pentru mine: fiindcă trece dincolo de bariera cuvintelor şi reuşeşte să transmită emoţii, sentimente, trăiri, înţelesuri, să exprime complexitatea existenţei fără a o reduce la ceva simplu. Ca poetă elegiacă, încerc să creez, în

poeziile mele, ceva frumos din părţile triste sau neplăcute ale vieţii, din nemulţumirile şi regretele colective, din eşecurile sau dramele existenţiale; de aceea, probabil, mulţi se regăsesc în versurile mele. Prin poezie, încerc să îmbrac realitatea, de multe ori crudă, într-o formă lirică, pentru a fi mai uşor acceptată şi înţeleasă...

D.G.:

Pentru unii oameni, scrisul e ca o meditaţie. Când te aşezi la masa de scris, de unde vin cuvintele – de undeva din tine sau de dincolo de tine? Ai o conversaţie cu sufletul tău, cu Erato (muza poeziei lirice şi a poeziei de dragoste în mitologia greacă) sau cu o prezenţă tăcută, divină, care cheamă cuvintele în existenţă?

C.A.:

Din nou o întrebare care îmi scanează sufletul. Aş putea spune că este câte puţin din toate. Uneori simt că ele, cuvintele, mă aleg pe mine; alteori, că acestea vin dintr-un loc interior, dând formă emoţiilor pe care nu le pot exprima altfel. Sunt şi momente în care par să vină de „dincolo de mine", dintr-o linişte stranie, ca şi cum ar fi aşteptat acolo, în afara trupului meu, să fie găsite. În acele clipe, mă simt asemenea unui canal prin care trece ceva limpede şi luminos. Scrisul devine atunci o meditaţie lucidă, o formă de ascultare. Cuvintele vin uneori ca nişte fiinţe care bat la uşă. Unele poartă parfumul trecutului, altele emoţia prezentului ori suflul unei voci străine. Cred că scrisul e o întâlnire – între mine şi ceea ce mă depăşeşte, între tăcerea care prinde formă şi gândul care se lasă auzit. Este şi o rugăciune fără adresă, în care gândurile (îmi) sunt întrupate în cuvânt. Când „îmi iese" aşa cum îmi doresc, simt că nu inventez textul, ci doar îl descopăr, ca pe ceva ce a existat dintotdeauna.

Marii Iniţiaţi vorbesc despre Akasha, o „bibliotecă universală" eterică, ce ar cuprinde toate evenimentele şi răspunsurile omenirii, accesibile prin meditaţie, rugăciune,imaginaţie ş.a.m.d. Nimeni nu ştie care este adevărul. Poate că doar traducem, prin propria noastră experienţă şi cunoaştere, ceea ce reuşim să atingem din acel spaţiu.Nu ştiu dacă vorbesc cu Erato, cu sufletul meu sau cu o prezenţă mai vastă. Ştiu doar că, atunci când scriu cu adevărat, nu mai sunt singură în pagină. Există o tăcere care respiră prin mine, o prezenţă care nu se lasă numită, şi de acolo vin, de fapt,cuvintele. Iar dacă ar fi să dau un răspuns mai realist: uneori scriu din mine – din amintiri, dor, furie sau uimire. Alteori simt că nu eu conduc procesul, ci sunt absorbită într-un vortex al limbajului. Poate că aceasta este „muza" despre care vorbeau grecii. Pe scurt, scrisul e o formă de echilibru între control şi abandon, între exerciţiu şi revelaţie.

D.G.:

Crezi că poezia are puterea să vindece? Dacă da, cum experimentezi tu asta în opera ta?

C.A.:

Da, cred că poezia are puterea să vindece – dar nu în sens medical sau miraculos, de a şterge rănile sufleteşti, ci de a le face să respire. Pentru mine, scrisul e o formă de alchimie a durerii: transform ceea ce doare în imagine, în ritm, în sens. În clipa în care aştern cuvinte peste tăcerea din mine, durerea capătă un contur, devine o poveste, nu un abis. Scriind, reuşesc uneori să ating o linişte pe care altfel n-aş putea s-o găsesc. Nu scriu cu intenţia de a mă vindeca, dar scrisul devine, inevitabil, o formă de echilibrare şi eliberare – o respiraţie care mă face să mă simt „mai" vie şi îmi dă puterea să merg mai departe. În poemele mele încerc să-i ofer cititorului un spaţiu interior, un loc al reflecţiei, unde să se regăsească şi să-şi audă propriile tăceri printre versuri. Această rezonanţă lăuntrică devine uneori un fel de cataplasmă pentru suflet, o alinare prin recunoaştere. Poate că vindecarea nu vine din cuvântul în sine, ci din faptul că, pentru o clipă, cineva se simte mai puţin singur în durerea lui. Dacă poezia mea reuşeşte să atingă o inimă, înseamnă că şi-a împlinit cea mai frumoasă misiune. Aşa trăiesc eu vindecarea, prin poezie: nu ca pe o reparaţie, ci ca pe o formă de comuniune – o atingere între suflete care, fără cuvinte, nu s-ar fi întâlnit niciodată.

D.G.:

Dacă stiloul tău ar putea vorbi, Camelia, ce ar spune despre tine?

C.A.:

Dacă stiloul meu ar putea vorbi, cred că m-ar certa, fiindcă uneori sunt prea tăcută, alteori prea insistentă. Mi-ar reproşa că îl folosesc ca pe o baghetă care adună tot ceea ce nu pot rosti. Dar apoi m-ar ierta, pentru că ştie că, fără el, gândurile mele s-ar pierde în neantul uitării. Mi-ar spune că îi cer să transforme lacrimi în lumină şi umbre în sens, că nu scriu ca să impresionez, ci ca să mă înţeleg ori să mă regăsesc. Că mă tem de cuvinte, dar tot prin ele mă salvez. Ar râde, probabil, de ezitările sau de temerile mele şi m-ar „mustra" că uneori scriu cu cerneală invizibilă – cu gânduri care nu se lasă prinse, dar care rămân acolo, ca o adiere peste pagină. Dar, cu toate acestea, ar rămâne prietenul meu cel mai bun, care nu m-a trădat niciodată până acum şi ştiu că nu o va face nici de acum înainte.

D.G.:
Ascultându-te, nu pot să nu mă simt ca şi când am păşit într-una din poeziile tale. Fiecare răspuns e profund şi plin de graţie. Mulţumesc că ai împărtăşit cu noi puţin din spiritual tău luminos şi din lumea ta ca o grădină, în care frumuseţea înfloreşte liberă şi în care sufletul şi cuvântul se întâlnesc într-o armonie perfectă.
C.A.:
Îţi mulţumesc din inimă pentru cuvintele tale – ele sunt, de fapt, o poezie în sine. Cred că atunci când ne întâlnim prin cuvânt, fiecare aduce o floare din grădina sa lăuntrică, iar bucuria e să le vedem înflorind împreună. Mă onorează felul în care ai ascultat şi ai simţit. Pentru mine, poezia e un mod de a trăi, nu doar de a scrie, iar dacă prin acest dialog a ajuns la tine, o parte din acel fel de a fi, simt că el şi-a împlinit rostul.

Interviu preluat din Revista de cultură *13 PLUS*, Anul XXVIII, Nr. 216/2025, din municipiul Bacău.

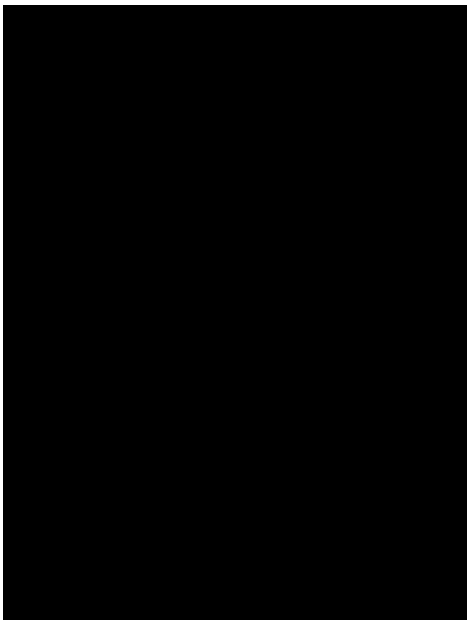

Lucrare realizată de Amalia Mărgineanţu

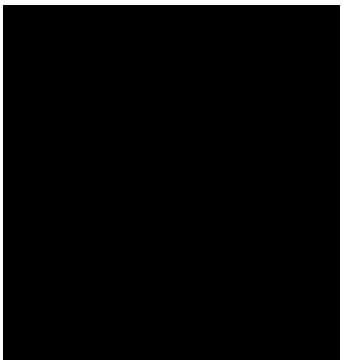

DUMITRU DUMITRESCU

ALFABETARIA

SPAŢII:

1. Spaţiul fizic vizibil

Încă de la creaţia sa pe Pământ, omul cu ajutorul organelor de simţ (văz, auz, gust, miros, pipăit) a detectat şi determinat în exteriorul său forme, mărimi şi valori (de entităţi, lucruri, fenomene) în raporturi de reciprocitate cu el, considerându-le astfel ca fiind din spaţiu. Întrucât acestea fie că au apărut apriori sau în timpul existenţei sale, nu este o observaţie empirică, experimentală, ci pur subiectiv-existenţială. Având în vedere diversitatea aparenţelor receptate, pentru ca anumite stări, senzaţii, sentimente să fie raportate la ceva sau, altceva din afara noastră, nemaifiind nevoie de intuiţie, au fost luate ca atare şi analizate într-un context spaţial. În jurul nostru, aerul de pe pământ fiind transparent până la o distanţă de 10-100 km raportată la condiţiile atmosferice, tot ce vedem ni se descrie într-un arc de cerc cu această rază. Privind în sus atât ziua cât şi noaptea, astrele cerului apărând ca fiind aşezate pe un fundal îndepărtat (aproximativ distanţa Pământ - Soare), le conştientizăm existenţa prin semnalele electromagnetice pe care ni le transmit.

Rotind privirea, arealul desfăşurat va avea de această dată forma unei semisfere. Considerând suprafaţa pământului ca o sumă infinită de puncte din care să putem scruta orizontul de jur-împrejurul său, spaţiul privirii va fi o sferă întreagă, înglobând în centrul ei Pământul, cu o rază a privirii de până la distanţa maximă de receptare a fotonilor de către ochiul omenesc. Mutând apoi centrul de observaţie la o distanţă mereu crescătoare faţă de centrul Pământului, volumul spaţiului exterior vizibil va avea aceleaşi mărimi însă, cu arhitecturi în el uşor schimbate. De aici încolo spaţiul devine o intuiţie pură,

deoarece judecând prin extindere la absolut, el nu se poate reprezenta decât printr-o infinitate de spații sferice observabile, subscrise într-un tot, cu valori infinite.

Mai concret, mutând centrul de observație pe oricare alte astre cerești sau, dincolo de ele, și procedând la fel, vom obține aceleași rezultate, dar cu arhitecturi mereu schimbătoare.

De asemenea, mergând pe considerentul că în Univers, cum există o infinitate de astfel de puncte de observație, diferitele lor reprezentări posibile ca părți simultane în infinit sunt cuprinse în subsidiarul acestuia. Și pentru a nu cădea într-o eroare de logică asupra faptului că, spațiul există doar în exteriorul nostru ca observatori ce suntem, la fel de bine el este reprezentat și în interiorul nostru (ca arhitectură materială) în descreștere către infinitul subliminal până la nivelul pragului incertitudinii cuantice de a fi sau a nu fi. Dezvoltarea științifică a momentului a permis oamenilor cu ajutorul instrumentelor tehnice de observație (microscoape, telescoape, radiotelescoape la nivelul de dezvoltare al secolului 21) să opereze și cu alte tipuri de vibrații în afară de cele electromagnetice, reușind să multiplice acuitatea organelor de simț până la douăsprezece ordine de mărime.

În felul acesta a fost posibilă receptarea atât din spațiul exterior al imaginilor unor structuri aflate la aproximativ 13 miliarde de ani lumină (constelații și galaxii), cât și din spațiul interior al structurilor de până la nivelul cuantic posibil. Și cum toate structurile materiale, sunt în evoluție (dinspre mic spre mare/simplu spre complex/inferior spre superior), universul fizic vizibil reprezintă o însumare a tuturor spațiilor arhitecturale în evoluție, cât să umple interiorul infinit al câmpului metafizic, ocupat de Rațiunea Supremă. De asemenea, materia creată aflându-se într-o mișcare de translație evolutivă, formele și geografiile ei spațiale se vor modifica transcendental dinspre trecut spre viitor, ele existând, de fapt, într-o realitate relativă sau, mereu schimbătoare.

Așadar, omul nu poate relaționa în spațiul său de viață decât cu entități având caracteristici omoloage de simț, raportate și acestea la același areal de timp. În concluzie: nimic din ceea ce simțurile omenești percep (forme, fenomene, stări) nu reprezintă decât aparențe secvențial-succesive ale unor realități deja petrecute. Mă bazez când afirm acest lucru pe faptul că arhitecturile materiale vizibile din actul creaționist sunt interconectate prin câmpurile de forțe și energii, care le asigură sustenanța spectrelor de transmitere a informațiilor, dependente și ele de viteza și distanțele străbătute în dinamica cosmică generală. Concret:

Soarele de pe cer noi nu îl vedem în timp real ci, după aproximativ opt minute cât durează deplasarea fotonilor până aici, aproximativ 150 milioane de km (viteza fotonilor fiind calculată la 300.000 km / secundă). Scrutând universul cu radiotelescoapele moderne, s-a ajuns să se obțină informații în spectrul electromagnetic, de la aparențe galactice de acum 13 miliarde de ani lumină, timp în care, la momentul nostru de observație nu le mai putem bănui nici măcar existența.

Închizând subiectul, pot să afirm că toate arhitecturile receptate din spațiu sunt, de fapt, simple intuiții bazate pe informații anterioare, spațiul fiind un adevăr apriori realităților în desfășurare. Acest principiu se poate aplica și spațiului interior nouă, întrucât apriori ne sunt toate cele dinlăuntrul nostru și posterior ne este universul vizibil, noi devenind spațiu relativ mijlocitor subsecvent, subscris unui tot de mărimi infinite (planete, sisteme solare, galaxii, grupuri de galaxii, metagalaxii..., adică Universul material infinit.)

2. Spațiul temporal vibratoriu

Încă de la început vreau să precizez faptul că, în evoluția creaționistă este absurdă ideea simultaneității actelor, faptelor și fenomenelor în sine, întrucât toate există printr-o ordonanțare inteligentă a timpului absolut (eternitatea) în momente succesive de desfășurare individuală.

Privit din punct de vedere matematic, timpul este soluția ideală de susținere/surescitare a ecuațiilor creaționiste. Așadar toată creația poate dispărea în întregime, pe când el, nu poate fi suprimat de nimeni și nimic, reprezentând de facto, teza existențialității. De asemenea poate fi privit ca un prezent continuu, segmentat în dimensiuni pure, care să administreze ciclicitatea tuturor frecvențelor de vibrație din structurile universului material.

Și cum Creatorul Suprem, prin cele trei dimensiuni ale sale (Energie, Spațiu și Timp), a stabilit ca Timpul să fie soluția ideală pentru echilibrele dinamice ale aranjamentelor spațio-energetice, putem concluziona că, întregul univers creat se manifestă în fața ochilor noștri precum un sistem de ecuații matematice deja rezolvate. Pentru a fi mai ușor de înțeles ,vin cu

următorul exemplu din spațiul fizic unde, ciclurile de rotație ale astrelor fiind diferite în funcție de parametri lor spațio-energetici, respectând trinitatea individuală de oscilație (rotație, revoluție, precesie), oscilează scalar în timpi măsurabili. Pe baza acestui argument, omul la rândul său fiind angrenat în actul creator universal , va intra perfect într-o armonie vibratorie atât cu spațiul său interior, cât și cu spațiul exterior ordonanțat de geografia locului din care face parte. Așa s-a ajuns prin numărare (în sistemul circular-sexagesimal), ca o bătaie de inimă să fie de o secundă, șaizeci de bătăi să reprezinte un minut, șaizeci de minute să reprezinte o oră, iar un ciclu complet de rotație al Pământului în jurul axei sale să fe de aproximativ 24 de ore.

Nimic nu este întâmpător în scurgerea timpului, el fiind angrenat continuu în realizarea tuturor frecvențelor de ciclu, pentru întreaga creație din universul vizibil descris anterior. Afirmațiile mele din acest pasaj le pot argumenta prin raporturile de ciclicitate extraordinar de precise reieșite prin observații în decursul a mii de ani, atât ale planetelor în raport cu Soarele, cât și ale sateliților proprii acestora. De exemplu: mișcarea de rotație și revoluție a Lunii (fiind sincronă), de aproximativ 27,3 zile, a devenit o lună în calendarul nostru. Pământul execută un ciclu complet de revoluție în jurul Soarelui în aproximativ 365 de zile, iar mișcările celorlalte nouă planete sunt la fel de stabile, însă duratele lor diferă în funcție de distanțele la care se găsesc în raport cu astrul și forțele gravitaționale care le mențin pe orbite.

Continuând exemplificarea, Soarele se rotește în jurul axei sale în decursul a 27 de zile pământești și, împreună cu întregul său sistem planetar, execută o mișcare de revoluție în jurul centrului Galaxiei Calea Lactee, în aproximatv 250 de milioane de ani tereștri. Trebuie să precizez neapărat și faptul că acest centru galactic reprezintă o arhitectură superioară din punct de vedere astral, nimeni nu-i cunoaște deocamdată structura, însă ceea ce se știe cu siguranță este că are însușiri de vortex gravitațional, conducând la autoreglarea și menținerea echilibrului galactic.

Lucrurile nu se opresc aici. Galaxiile la rândul lor sunt antrenate în mișcari de rotație, revoluție și precesie în compania altor arhitecturi asemănătoare, care deocamdată depășesc limita de intuiție și înțelegere umană. Răspunzătoare de această dinamică fiind gravitația cvasigeneralizată, tot ea prin atracția de întoarcere la ciclul coplet, ține lucrurile sub control armonizând întreaga creație. Și cum sfera este forma ideală de manifestare a acestui proces extraordinar de complex, relativitatea duratelor de timp este dată de înșiruirea răspunsurilor subsecvente de dat, spre a nu se suprapune nimic, până la ultimul element arhitectural aflat în mișcare.

Așadar timpul este obiectiv în actul prezent creator și subiectiv în evoluția ulterioară a acestuia. Măsura sa fiind o valoare de ordin metafizic (prin numărarea efectivă a ciclurilor), contribuie decisiv în a stabili durata acțiunilor, fenomenelor și lucrurilor în evoluția lor transcedentală deloc întâmplătoare.

Și cum intuiția mă conduce să am o părere asupra constantei universale Pi, (rezultată în urma raportului dintre circumferința cercului și diametrul său), fiecare cifră de după virgulă poate reprezenta, din punctul meu de vedere, un cod de oscilație pură, atribuit fiecărui element arhitectural din univers.

- va continua -

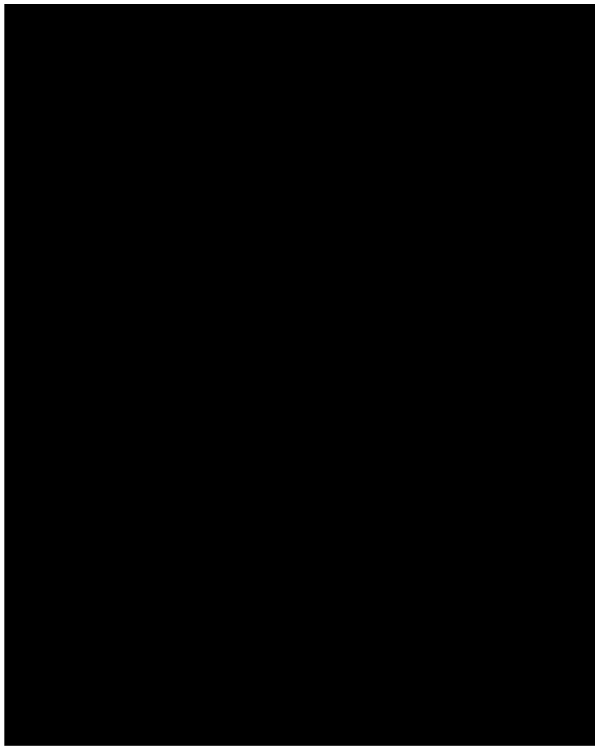

TITI DAMIAN

Nobleţea limbii române

Într-o întâlnire memorabilă la Uniunea Scriitorilor, prilejuită de lansarea unei antologii, acum câţiva ani, am avut şansa unică să ascult poezie recitată de autori nativi din multe limbi ale pământului: rusă, chineză, bulgară, poloneză, engleză, franceză, germană, suedeză, portugheză, spaniolă, italiană, estonă, letonă, lituaniană, greacă, japoneză, vietnameză, arabă (s-ar putea să-mi mai fi scăpat câteva în această enumerare). M-am întâlnit acolo cu poezia de pe tot globul. Am ascultat cu mare încordare recitările din multele limbi ale pământului, desigur şi traducerea lor în româneşte, dar pentru mine, Limba Română rămâne cea mai frumoasă. Și nu o spun dintr-o pornire excesivă, ci ajutat de un chinez stabilit la noi în 2005, care învăţase la perfecţie limba română, și la o emisiune radio și televizată pe programul II, mărturisea și argumenta prin propria experienţă că limba română este cea mai melodioasă, el fiind cântăreţ de operă, în româneşte.

Este melodioasă pentru că este fonetică – adică are în plus vocalele *„ă”* şi *„î”*, pentru că unele vocale se pot transforma în semivocale sau se combină în diftongi sau triftongi (ascendenţi sau descendenţi); pentru că are toate neamurile de consoane, dar şi pe *che, chi, ghe, ghi, ce, ci, ge, gi, pe ţ* şi pe *ş;* pentru că accentul cuvintelor este variabil, făcând-o disponibilă la o infinită varietate de ritmuri cărora li se pot adapta cu uşurinţă melodiile. (Gândească-se cititorul numai la perfecţiunea versurilor şi a melodiei din „Sara pe deal”); dar mai ales pentru că are acel minunat semn ortografic, cratima – cu dubla ei funcţie – de unire sau despărţire –, fapt ce uşurează enorm măsura silabelor din vers, căpătând, în opinia mea, o deosebită valoare stilistică, schimbând chiar şi sensul comunicării: *„Dă-mi-o mie”* şi *„Dă-mi o mie”*. Nu mai vorbesc despre bogăţia rimelor...

Mulţi afirmă că lexicul limbii noastre este sărac – până într-o sută cincizeci de mii de cuvinte, spre deosebire de engleză cu peste 500.000, dar se fac că nu observă formidabila capacitate combinatorie – să-i zicem sintaxă, ceea ce permite schimbarea rapidă a topicii și a sensurilor cuvintelor – de o mobilitate uluitoare, făcând ca figura de stil, în special metafora, să fie folosită la nivelul limbii vorbite. Urmărind un dicționar, vom descoperi că verbele neregulate „a da” și „lua” intră fiecare în componența a cel puțin 80 de locuțiuni, iar verbul cel mai de temut în limba română, A MURI, românul îl îndulcește prin expresii și locuțiuni (toate le perfectul compus – acțiune terminată, sigură) care vizează aproape tot spectrul existenței sale pământești:

-A trecut în neființă.
-S-a dus la stele.
-S-a dus pe copcă.
-A închis ochii.
-A ieșit cu picioarele înainte.
-A mierlit-o.
-A sfeclit-o.
-A dat colțul.
-L-a luat Domnul.
-A plecat la Domnul.
-L-a luat dracul.
-A dat ortul popii.
-S-a făcut oale și ulcele.
-A sucombat.
-A crăpat.
-S-a dus într-un loc cu verdeață.
-A închinat steagul.
-A plecat pe ultimul drum.
-Ne-a părăsit.
-S-a curățat.
-Și-a dat duhul.
-A plecat dintre noi.
-I-a apus steaua.
-A belit-o.

Să luăm drept exemplu disponibilitățile verbului „a bate” (substantiv, „bătaie”), care își modifică sensurile în timpul comunicării, căpătând nuanțe nebănuite:

-Noi suntem, prin excelență, niște bătăuși. Ne place BĂTAIA.

-Noi nu curățăm covoarele, noi le BATEM.

-Noi nu parcurgem un drum, noi îl BATEM.

-Chiar și când suntem gânditori, ne

BATE gândul.

-Inimile noastre de români BAT.

-Pantofii noştri nu ne rod, ne BAT.

- Ca să urezi de bine cuiva ii spui: „Bată-te norocul să te BATĂ!”.

- Când pleacă cineva, îi urezi: „CALE BĂTUTĂ!”

-Unul dintre dansurile tradiţionale din zona Moldovei este „BĂTUTA”.

-Laptele nostru nu-i fermentat, ci e BĂTUT.

-Noi nu ciocănim, noi BATEM la uşă.

- Cândva, unele femei, câştigau un ban din copiere de documente: BĂTEAU la maşina de scris.

-Nu avem o competiţie sportivă loială. Scopul nostru e să-l BATEM pe adversar.

- Şi vântul BATE pe afară.

-Mă BATE la cap.

-În loc de ghinion, eşti BĂTUT de soartă.

-În loc să vorbim degeaba, ne BATEM gura.

-Şi mai este şi un proverb românesc: „Gura BATE fundul”

-Când încheiem o afacere, noi... BATEM palma.

-Daca vezi ceva special... BATE la OCHI.

-La copii... BĂTAIA e rupta din RAI.

-Avem chiar şi un fel de a pregăti fasolea... fasole BĂTUTĂ.

-Când nu mai avem chef de ceva... nu ne mai BATEM capul.

-Nu aplaudăm... noi BATEM din palme.

-Când vorbeşti mult şi fără rost... BAŢI apa-n piuă!

-Când vorbeşti cu subînţeles... BAŢI şaua să priceapă iapa.

-BAŢI apropo.

-Dacă spui prostii... BAŢI câmpii.

-BATE pasul pe loc.

-Şi mi-am propus să nu vă mai BAT la cap, dar sunt sigur ca voi o să-i daţi BĂTAIE în continuare...

Dacă vom observa, în treacăt, că ele primesc şi sufixe, şi prefixe (*bătălie, bătătură, bătător, bătătorit, străbătut, nestrăbătut, nebătut, bătăiţă etc.*), vom avea prilejul să observăm ce bogată în sensuri este limba noastră. Instantaneu, îmi vin în minte expresii cu sensuri dintre cele mai adânci ale verbului „a trage”: „stai să-mi trag sufletul”, „trage să moară”, „trage targa pe uscat”, „i-a tras o minciună”, „i-am tras o bătaie”, „minciună trasă de păr”. Cititorii pot completa, desigur….

Românii îi dispreţuiesc pe proşti, inventând grade diferite ale prostiei în funcţie de natura umană, împrejurare, de individ şi de gradul prostiei, începând cu sensul umoristic, până la cel sarcastic sau chiar persiflare: *bleg, nerod, prostovan, prostănac, stupid, capsoman, gogoman, nătâng, nănac, nătântoc, neisprăvit, tânt, prostuţ, nătărău, nătăfleaţă, năzglob, bătut în cap, dobitoc, malac, bou, viţel, măgar, porc, secătură, dus cu pluta* etc.

Chiar şi multe înjurături în limba română capătă sensuri nebănuite. Să-l luăm pe popularul, trimiţând la origini: *„Du-te în…!”* Nu arată numai dispreţul, nemulţumirea faţă de cineva, ci îl trimite tocmai la origini, tocmai pentru a se relua ciclul procreării şi a apărea altul mai bun, „pentru că tu eşti prost, nu mai am ce face cu tine…” Şi la nivelul limbii culte, scriitorii sesizează şi utilizează nuanţele pentru a-şi transmite gândurile şi sentimentele. Să luăm doar două exemple: Arghezi realizează o subtilă diferenţă între „a ivi” („Am ivit cuvinte potrivite” – iminenţa, scânteia) şi „a isca” („iscat-am frumuseţi şi preţuri noi” – modelarea, finalizarea). Eminescu realizează o enormă diferenţă semantică între „a vedea” şi „a privi” (lăsând la o parte anacolutul din finalul exemplului, cu rolul său stilistic), în sensul că fata, fiinţă pământeană, limitată, *vede*, pe când Luceafărul, fiinţă superioară, geniul, *priveşte*, cugetă, contemplă: *„Îl vede azi, îl vede mâni/ Astfel dorinţa-i gata/, El iar privind de săptămâni,/ Îi cade dragă fata”.*

S-ar putea traduce, respectându-se întocmai sensurile, în altă limbă, o expresie românească, să zicem *„are gărgăuni în cap”, „n-au intrat zilele în sac”, „m-am trezit cu noaptea-n cap”, „mă doare-n cot (fund, spate)”, „pune mâna şi învaţă”, „fugea de mânca pământul”, „nici în ruptul capului” „a lovit cu sete mingea”,„ bagă-ţi minţile în cap!”, „Nu mai beli fasolea la mine!”, „Am boală pe cineva”, „Îi merge bine”, „Am băgat-o pe mânecă”, „Mor după tine”, „I-a dat o mamă de bătaie” etc.?*

Am auzit, într-un sat de munte, din gura unui om simplu, o expresie care m-a uluit: *„Doar n-am mâncat ciorbă de popă stricat să fac asta...”* Insul voia să spună, de fapt, *„doar nu-s nebun să fac asta...”* Faptul (şi nu-i unicul!) dovedeşte că limba română este dispusă oricând la invenţii metaforice, chiar şi la nivel de individ, făcând vorbirea românească mult mai colorată, mai predispusă spre poezie. Un aspect extrem de interesant în toate felurile de combinaţii este faptul că ele ataşează imagini vizuale, auditive, motrice şi totdeauna un sentiment, ceea ce face ca

limba română să fie predispusă și la filosofie, și la psihologie.

Limba română este cea mai veche și mai complexă dintre toate limbile de pe planetă, având peste 420 de onomatopee, socotite de lingviști cuvinte primordiale. Este cea mai expresivă, cea mai plastică, cea mai exactă limbă vorbită în lume. Are cuvinte și expresii cu care se poate exprima orice nuanță de gând, de sentiment, de stare, pentru a formula orice ipoteză, orice concluzie, orice teoremă sau orice teorie, orice condiție, pentru a relata exact orice fapt, orice situație, orice întâmplare, orice moment, pentru a crea situații dramatice, umoristice, oficiale, pentru a descrie un tablou, un fenomen natural, ceva real sau ireal etc.

„Din gravele latinisme, din groteștile gângăveli slave, din suduirile maghiare, din grecismele peltice a ieșit o limbă de o bogăție sonică extraordinară, care explică treapta nebănuită la care s-a ridicat poezia română, vrednică de orice mare literatură." (G. Călinescu, *Compendiu*, p. 20)

Merită să amintim și viziunea lui Emil Cioran, considerat cel mai mare stilist al limbii franceze: „Ca să treci de la limba română la limba franceză e ca și cum ai trece de la o rugăciune la un contract".

Limba română este cea mai plastică din câte cunosc și intuiesc. Prin frumusețea și profunzimea ei ne condamnă la izolare literară. Nu poate fi tradusă, păstrându-i nuanțele, în celelalte limbi ale pământului, decât în pierdere. Menționăm și observația lui Călinescu, ca argument, potrivit căreia „<Alexandru Lăpușneanu> ar fi fost o capodoperă, dacă ar fi avut prestigiul unei limbi universale."

Asta este și soarta unor capodopere nuvelistice românești, să zicem „Liniște" de Barbu Ștefănescu Delavrancea, „De la noi, la Kladova" de Gala Galaction, apoi „În vreme de război", „Păcat", „O făclie de Paște" sau „Pastramă trufanda" de Caragiale. Nuvela este specia literară în proză care a izbândit în literatura română. Tradusă în limbi de circulație, ar schimba opiniile despre literatura română, situându-ne destul de sus, dacă nu primii.

Tot la acest capitol, doar reliefăm un fapt dovedit de lingviști și de dialectologi referitor la caracterul unitar al limbii române, în sensul că diferențele dialectale sau de graiuri nu afectează decât în situații foarte mici comunicarea dinte indivizi: un vorbitor în grai bănățean se înțelege fără dificultăți cu unul de grai moldovean, pe când, în cadrul limbii franceze sau germane, lucrurile nu stau chiar la fel, fiind necesar un efort mai mare sau chiar apelarea la dicționar ori limba literară.

Tocmai din aceste specificități derivă și dificultatea de a se realiza doar cu foarte mare greutate şi stângăcie traduceri în alte limbi. A se vedea intenţiile eşuate lamentabil de a se realiza traducerea lui Creangă, Eminescu sau Caragiale în limbile de circulaţie. Pe când o traducere dintr-o altă limbă în româneşte, făcută competent, „sună dumnezeieşte", să citez opinia unui confrate. Esenin, tradus de George Lesnea, sună eminescian, „Albatrosul", tradus de Arghezi sună arghezian...

Eminescu „nu poate fi tradus nici măcar în româneşte", afirma Maestrul, şi nu o spunea ca să se afle în treabă. „Mizerabilii", tradus de un meseriaş, parcă ar fi scris în limba română...

Recent, chinezul Mo Yan, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, beneficiază de o excepţională traducere în româneşte („Sorgul roşu", „Obosit de viaţă, obosit de moarte"), iar romanul „Zuleiha deschide ochii", al rusoaicei-tătăroaice Gulen. Yahina, parcă ar fi fost scris în româneşte, toate demonstrând că traducătorii români sunt „scriitori" chiar şi în limba chineză sau rusă…

Apoi, „Dicţionarul general al literaturii române" nu-i nici pe departe complet. Scriind tetralogia „Muscelenii", a trebuit să-mi adaptez limbajul personajelor la cele din Carpaţii de Curbură. Am descoperit şi am folosit o puzderie de cuvinte (vreo 750, pe care le-am inventariat în lucrarea „Fidelitatea memoriei colective") uzuale în partea locului, dar neincluse în dicţionare, să zicem: „mangă" (prăpastie), „buduhală"(gripă, răceală), „preduf"(dop pentru butoi), „buriu" (butoi mare pentru ţuică), „buriaş"(butoiaş), „a se preveşti"(a se intersecta), „muscuriu" (copil murdar la gură), „arzanie", „izgojie" (copil neastâmpărat) etc.

Cert este că limba română este unitară. Au demonstrat-o mulţi alţii înaintea mea și vorbitorii înșiși. Ce înseamnă asta? În opinia mea, naţiunea gândeşte şi vorbeşte ca o persoană. O demonstrează verbul care „a prins rădăcini în limba românească" (Mircea Vulcănescu) – „a fi" – cuvânt de aur al limbii române, căci are capacitatea formidabilă de a se combina cu el însuşi. „A fi" – verb – înseamnă viaţă; „fire" – substantiv – adică viaţa îmblânzită. Prima iscusire a lui „a fi" e „este să fie", adică o iminenţă la realitate. Urmează pe rând: „era să fie" (tentativă neizbutită de realitate); „ar fi" (posibilitate ce stă sub o condiție); „ar fi să fie" (posibilitate deschisă a posibilității); „de-ar fi" (contingența) – „dacă s-

ar întâmpla să fie"; „de-ar fi să fie" (contingenţă a posibilităţii); „de-ar fi fost să fie" (posibilitate a contingenţei posibilităţii). Dar când zicem „n-a fost să fie", nu e regret, ci mângâiere. Zicem „ar fi să fie", dar nu e totuna cu „fire-ar să fie", după cum „ar fi fost să fie" nu e totuna cu „fire-ar să fi fost".

Dacă folosim particula condiţionalului, sensurile se schimbă: „de-ar fi fost să fie"(modalitate obiectivă) nu e totuna cu „ar fi fost să fie" (modalitate subiectivă). Un mod verbal, prezumtivul, ne poate duce la forme foarte subtile, precum: „va fi fiind să fie" sau „va fi fost să fie."

Propun un exerciţiu cititorului: să mediteze şi să pună în propoziţie combinaţiile următoare, pentru a descoperi ce infinitate de gânduri, stări, trăiri şi sentimente ascund: *este, să fie, va fi, ar fi, să fi fost, va fi fost, ar fi fost, de-ar fi, de-ar fi fost, de va fi fost, de-ar fi fost să fie, a fost să fie, ce-ar fi să fie, de-ar fi să fie etc.* Pe Caragiale îl fascinau: *„o fi..., n-o fi...*"(„În vreme de război").

Exerciţiul nu se termină aici. Dacă s-ar adăuga fiecărei construcţii de mai sus şi o negaţie? Să zicem, la întâmplare – „de n-ar fi fost să fie" sau „n-a fost să fie...", sau construcţia fascinantă (nu numai pentru mine, ci şi pentru Constantin Noica): „Ce-ar fi fost dacă ar fi fost altfel decât cum a fost?"

O observaţie de final. Alecsandri, la timpul lui, avea dreptate când afirma că „Românul s-a născut poet." Observaţia lui ar putea fi nuanţată, după 150 de ani trecuţi: „Limba română naşte poeţi!"

A fi – fire – fiinţare: flori alese din Grădina Maicii Domnului, care definesc noblețea de netăgăduit a limbii române, întărindu-l pe Dimitrie Cantemir, care afirma genial: Limba română nebiruit martor ne este! Mulțumesc Domnului că mi-a dat șansa să mă nasc în limba română!

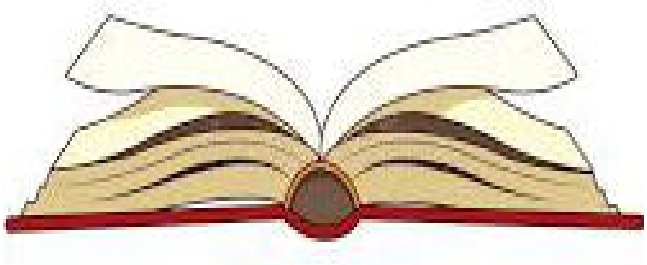

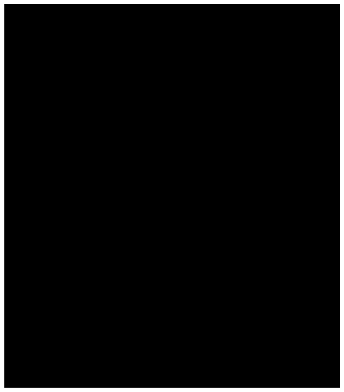

CHRISTIAN W. SCHENK

Literatură fără public, patrie fără glas

Indiferența – cauza lentă a morții culturii românești în străinătate

Dragilor, nu vreți, nu puteți sau pur și simplu vă doare-n cot? Întrebarea nu este o provocare, este un diagnostic. Privită cu luciditate, poate chiar un necrolog pentru ceea ce odinioară se numea, cu un anumit patos și nu fără speranță, cultura română în străinătate. La ce bun cea mai valoroasă literatură, dacă nu o citește nimeni? Ce rost are poetul, dacă ajunge să se recite doar pe sine, în cercuri tot mai înguste? Ce sens are o țară care aspiră la respect european, dacă nu-și face cunoscută vocea culturală în Europa – sau, mai grav, dacă nici nu mai pare interesată să o audă?

Spun limpede și fără falsă pudoare: un singur om nu poate face literatura română europeană, nu o poate reprezenta singur la congrese, pe scene, la târguri de carte, în reviste internaționale sau în proiecte durabile, atâta timp cât dinspre România nu vine decât tăcere. Fără invitații, fără continuitate, fără strategii, fără măcar un semn simbolic de susținere. Doar liniștea autosuficientă a unei birocrații culturale care pare să creadă, încă, că România se termină la Carpați. Și totuși, ar fi atât de simplu: o scrisoare, un proiect coerent, o temă comună, o minimă coordonare, dar nu, nimic din toate acestea! Și atunci întrebarea nu mai e retorică: este neglijență sau deliberare?

Există instituții care se numesc Institut Cultural Român, ambasade, centre culturale. Pe hârtie există tot, dar absolut tot: sedii, personal, bugete, strategii anuale, rapoarte stufoase. În realitate, multe dintre aceste structuri funcționează ca niște vise în somn adânc: nu

reacționează, nu riscă, nu creează legături durabile, nu urmăresc impactul real. La Paris, Berlin, Viena, Bruxelles sau Madrid există prezență administrativă, dar ceea ce lipsește este misiunea clară, o viziune pe termen lung, o politică de promovare care să depășească evenimentul izolat, lansarea festivistă sau cercul de prieteni deja convinși.

După 2014 și până în 2025, au existat, desigur, inițiative punctuale, programe de traduceri relansate intermitent, participări la târguri internaționale de carte, rezidențe literare sporadice, proiecte europene finanțate mai degrabă de structuri externe decât de România însăși. Dar lipsa majoră rămâne continuitatea. Lipsa evaluării reale a impactului. Lipsa unei politici care să trateze scriitorul român din diaspora nu ca pe un solicitant incomod, ci ca pe un ambasador cultural natural al literaturii și culturii românești! Occidentul nu este vinovat că literatura română nu este citită, nu conspirațiile, nu „*globalismul*", nu costurile traducerilor sunt principala problemă. Adevăratul dușman al culturii românești în afara granițelor se numește indiferență. O indiferență care nu urlă, ci tace, care nu atacă, ci ignoră, care nu interzice, ci amână, care nu refuză explicit, ci nu răspunde. Și paradoxul este că această indiferență poartă costum, are funcție, ocupă birouri, semnează documente cu „cu stimă" și invocă permanent „procedura". România nu a fost niciodată săracă în literatură! Are poeți capabili să dialogheze cu Hölderlin, eseiști care ar fi putut polemiza cu Camus, autori care l-ar fi înțeles pe Cioran fără a-l imita. Ceea ce lipsește nu este talentul, ci un concept viabil de reprezentare culturală externă. Nu lipsa banilor este problema centrală, ci lipsa curiozității, nu *dușmanii externi*, ci prieteniile interne amorțite. Când un institut preferă dezbaterile interne impactului extern, când un scriitor român din Berlin, Paris sau Stockholm primește mai mult sprijin de la instituții străine decât de la propria țară, când diaspora culturală este invocată festiv, dar ignorată practic, nu moare doar cultura, moare încrederea!

Nu scriu aceste rânduri din ranchiună, le scriu pentru că refuz să tac, pentru că tăcerea este ultima formă de complicitate; pentru că o patrie fără glas cultural devine, încet, o patrie fără memorie.

Întreb, pentru a treia oară aici, și tot aici pentru ultima oară: nu vreți, nu puteți sau chiar vă doare-n cot? Dacă răspunsul este, într-adevăr, „ne pasă prea puțin", atunci spuneți-o deschis, în public, și nu ne mai cereți să luptăm, singuri, pentru o cultură pe care voi ați abandonat-o!

Dar să nu ne ascundem după morală. Nu e suficient să deplângi situația; trebuie s-o numești exact, și exactitatea doare... Peste hotarele ei cultura română nu moare pentru că ar fi „prea complicată", ci pentru că nu este prezentă în locurile unde se produce vizibilitatea: în cataloage, în agenții literare, în reviste cu audiență, în universități, în biblioteci, în festivaluri, în rețele profesionale. Cultura nu se răspândește prin patriotism sau naționalism, ci prin infrastructură. În Occident, o carte străină nu intră în circuit prin entuziasmul autorului, ci printr-un lanț clar: editor – agent – traducător – critic – librar – eveniment – presă. România, de cele mai multe ori, apare doar în capătul sentimental al acestui lanț, cu autorul, cu fotografia de la lansare, cu discursul despre „valorile noastre". Dar lipsește mecanismul, or tocmai aici se vede diferența dintre un stat care își ia cultura în serios și unul care o folosește ca decor. Țările mici și inteligente (nu dau nume, ca să nu fie jignire, ci lecție) fac exact ceea ce responsabilii evită să facă: investesc în traduceri nu ca „pomană", ci ca politică publică, au baze de date actualizate cu autori, drepturi, sinopsisuri, fragmente, trimit curatori profesioniști la târguri, nu delegații festive, mențin contacte cu editori străini tot anul, nu doar în săptămâna Frankfurtului, plătesc nu doar tiparul, ci și promovarea, și distribuția, și timpul criticilor.

Responsabilii culturali români cred, în schimb, că un stand cu steaguri și o recepție cu covrigi sunt „prezență culturală", dar nu sunt, sunt doar o autoiluzionare administrativă!

Mai există o problemă, rar spusă pe față: preferința pentru „sigur", adică pentru cercul de amici. Promovarea culturală externă se face adesea pe criterii de confort: să nu supărăm pe nimeni, să nu riscăm, să nu greșim; se invită persoane deja cunoscute între ele, se reproduc aceleași formule, se bifează același tip de eveniment: lectură cu 20 de oameni, poze, comunicate, raport. Iar apoi: liniște. Impact? Nimeni nu întreabă. Evaluare? Nimeni nu cere. Continuitate? Nimeni nu asumă! Asta nu e doar lene, e un mod de a conserva impostura, aproape o crimă de înaltă trădare! Dacă nu măsori nimic, totul poate fi declarat succes, dacă nu există indicatori, orice e „proiect reușit". Dacă nu există urmărire, nimeni nu e responsabil și aici indiferența devine sistem, și încă ceva: *diaspora culturală nu este un moft, ci o resursă strategică.*

Scriitorul român din străinătate nu cere favoruri, ci oferă o punte deja construită: limbă, contact, înțelegere a pieței, acces la spații, dar pentru ca această punte să funcționeze, trebuie să existe un capăt în România care să răspundă, nu un funcționar care „înregistrează solicitarea", ci o instituție care gândește în rețele, nu în dosare!

Ce ar însemna o minimă inteligență culturală? Nimic grandios, nimic „istoric". Doar lucruri concrete, ca o hartă a editurilor străine interesate de Europa de Est, actualizată anual, un program de traduceri stabil, previzibil, cu termene clare și răspuns rapid, sprijin pentru agenți literari și pentru drepturi de autor, nu doar pentru „eveniment", parteneriate cu universități: cursuri, conferințe, invitații de profesori, seri tematice; prezență în biblioteci și în librării, nu doar în săli de protocol, un buget pentru promovare reală (recenzii, interviuri, *newslettere* către profesioniști), nu doar pentru afișe, o selecție curatorială transparentă, cu criterii publice, nu cu „așa s-a decis". Cer prea mult pentru cultura română? Știți ce e ironic? Că în România se vorbește mult despre „brand de țară". Dar brandul nu se face cu spoturi, ci cu consistență. Cultura este singurul brand care rezistă fără publicitate, dacă e susținută instituțional. Însă, fără instituții, cultura devine un strigăt într-un câmp arid, și mai grav, indiferența asta produce o fractură morală. Când un autor sau un traducător muncește ani întregi să ducă o carte în afara țării, iar dinspre „patrie" primește doar tăcere, apare o concluzie inevitabilă: noi cei care luptăm pentru promovarea literaturii nu suntem doar neglijați, suntem disprețuiți prin indiferență, și disprețul acesta nu se repară cu diplome festive, nici cu „mulțumim pentru implicare" (în majoritatea cazurilor nici măcar atât).

Nu există respect european fără respect de sine, iar respectul de sine începe cu grijă pentru propria voce. Dacă România își tratează literatura ca pe un accesoriu, Europa o va trata ca pe o curiozitate sau nici măcar nu va ști de ea. Dacă România își tratează autorii din diaspora ca pe niște cerșetori de atenție, instituțiile străine îi vor adopta, iar România va rămâne cu fotografia de la recepție și cu o frază goală despre „promovare" și, da, există și vinovații individuale: scriitori care acceptă confortul tăcerii, instituții care se ascund după proceduri, directori care confundă funcția cu prestigiul, comisii care preferă mediocritatea predictibilă. Dar problema nu e doar una de persoane, ci de mentalitate! Cultura e văzută ca ornament, un ornament aproape inutil, nu ca politică publică...

Închei fără melodramă, dar cu aceeași întrebare, pentru că ea nu e insultă, ci oglindă: ***Nu vreți? Nu puteți? Sau chiar vă doare-n cot?*** Dacă nu vreți, măcar recunoașteți, dacă nu puteți, atunci schimbați oamenii și metodele, iar dacă vă doare-n cot, nu ne mai țineți discursuri despre „prestigiul culturii române". O literatură fără public, în afara granițelor, nu este doar o problemă de piață, ci este o problemă de stat, și *o patrie fără glas cultural nu devine doar mai săracă:*

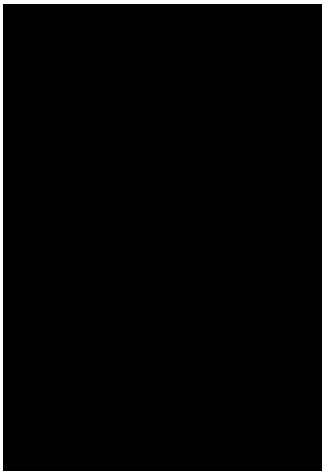

MIRON SIMEDREA

Clopotul de la „Școala Normală"

În viața omului sunt anumite detalii care nu se uită niciodată, pentru că acestea și-au pus amprenta asupra existenței într-o anumită etapă a vieții, au rămas în memorie și ne revin mereu, redeșteptându-se în emoționante aduceri-aminte. Așa este și „povestea" clopotului de la Liceul Pedagogic din Deva, cel care, timp de cinci ani, mi-a marcat zilele oră cu oră, dându-mi de știre când începe sau când se termină o activitate, când este ora de masă, de meditație sau cea de plecare la dormitor.

Parcă și acum îmi răsună în urechi dangătul acestui clopot, care își avea locul pe clădirea vechii direcțiuni, de unde sunetul său răsuna până în cele mai îndepărtate unghere ale școlii, din clădirea principală cu sălile de curs, din internatul fetelor, la subsolul căruia se afla și cantina școlii, sala de sport, dar se auzea chiar până la îndepărtatul grup sanitar al băieților, care se afla într-un colț al fostei grădini de legume a liceului, care cu ani în urmă servea teren de practică agricolă pentru viitorii învățători. Uneori, grupul sanitar îi „adăpostea" pe năstrușnicii care încercau calitatea tutunului românesc, pe când clopotul le întrerupea plăcerea lucrului făcut pe

furiș și în afara regulamentului, anunțând intrarea la meditație, spre disperarea celor ce nu-și terminaseră nocivele droguri.

După Marea Unire de la Alba Iulia în 1918, învățământului românesc i s-au deschis noi orizonturi, iar instituția care avea menirea de a pregăti „viitorii luminători ai satelor”, adică „dascălii”, a primit denumirea de Școala Normală de Băieți - Deva, până în 1948, când i s-a schimbat numele în Școala Pedagogică Mixtă Deva. În anul când eu am început cursurile în cadrul acestui liceu, avea denumirea de Școala Medie Mixtă „Jan Amos Komenschi”, ceea ce ne-a mirat pe toți colegii, care am fi preferat numeler unui ilustru pedagog român. Toți cei care au absolvit această școală, indiferent de cum se chema, își spun „normaliști”. Ei formau o „ grupare aparte” a celor din învățământ, respectându-se, ajutându-se la nevoie și mândrindu-se că sunt absolvenți de „Liceu pedagogic ”.

Aproape toți „normaliștii” eram interni, fiindcă veneam din lumea satului și ne pregăteam tot acolo să ne întoarcem ca dascăli, spre a răspândi lumina acumulată în școală și tainele cărții. Cu dangătul său armonios și prelung, timbrul clopotului răsuna zilnic, de dimineața până seara, fiind parte din viața noastră de elev. De multe ori, seara devenea semnalul pentru impresionante, dar nevinovate întâlniri dintre fete și băieți, ce-și împleteau tainice doruri, la lumina serilor cu lună, terminându-se cu un fugar și sfielnic sărut, marcând o înfiorată trăire adolescentină. Noi, băieții, plecam spre dormitorul de pe strada Eminescu, unde ne deplasam cu rândul, disciplinați, ca la armată. Așteptam obosiți să intrăm în dormitoarele, cu 20-30 de paturi, în care adormeam legănați de somnul binemeritat.

Clopotul, strunit de mâna elevului de serviciu, uneori în ploaie și frig, dar cu mulțumirea „îndatoririlor îndeplinite”, fusese simbol al școlii, fidel rolului misiunii de semnal al mai multor generații de elevi. În ultima perioadă a modernizărilor tehnice, a fost înlocuit cu stridenta sonerie electrică, care pentru noi, elevii de altădată, nu mai vibra emoționant, pierzând farmecul armoniei care ne-a înfiorat adolescența. Ne bucurăm totuși că acum stă, chiar fără glas, cuminte și nostalgic, pe un perete de la internatul fetelor, fiind doar relicvă a unor vremuri apuse.

În cei cinci ani de studiu la Școala Pedagogică, am ascultat, zi de zi, clopotele Bisericii Reformate, aflate peste drum de liceul nostru. La ora 12, clopotele spintecau liniștea, aducând un patetic omagiu victoriei lui Iancu de Hunedoara, care, în fruntea armatei creștinătății, i-a învins pe turci la Belgrad, în 1456. Atunci nu știam acest fapt, însă l-am aflat mai târziu. Au trecut 61 de ani, de când clopotul „Școlii normale” anunța, pentru promoția mea de absolvenți din 1964, ultima zi din frumoasa viață de elev, dar dangătul său parcă-l aud și acum, fie că atunci doream să-l aud cât mai curând, fie că doream ca tăcerea lui să fie cât mai lungă.

Vibrația lui îmi trezește și acum tulburătoare gânduri, îndemnându-mă să reflectez că viața e scurtă, trecătoare, dar… că amintirile dragi despre vremurile de mult apuse își păstrează lumina și farmecul lor.

Orăștie, noiembrie 2025

MARA HAȘA

Mihai Eminescu – conștiința care arde în cetatea cuvântului

În zorii neliniștiți ai României moderne, Mihai Eminescu nu a fost doar poetul care a așezat limba română sub bolta eternității, ci și jurnalistul care a coborât cuvântul în cetate, transformându-l în sabie, în flamură și în rană deschisă. Activitatea sa jurnalistică se aseamănă cu o torță purtată printr-un oraș: luminează, dar și arde, iar cenușa ei cade greu peste conștiințele adormite.

Eminescu, jurnalistul, scrie asemeni unui medic al națiunii care, refuzând pansamentele, apasă direct pe rană.

Articolele sale sunt incizii adânci în trupul

unei societăți bolnave de superficialitate, corupție și mimetism occidental. Dacă poetul Eminescu plutește ca o lună melancolică peste codrii limbii române, jurnalistul Eminescu calcă apăsat, ca un judecător neînduplecat, pe pavajul rece al realității politice și sociale. Stilul său gazetăresc nu cunoaște moliciunea compromisului.

Fraza eminesciană este lungă și gravă, asemenea unui fluviu de munte: aparent calm la suprafață, dar cu o forță subterană care sfărâmă malurile minciunii. Metaforele sale nu sunt podoabe, ci arme; comparațiile nu mângâie, ci dezvăluie. Clasa politică devine, sub pana sa, un teatru de umbre, iar demagogii sunt păpuși vorbitoare, mișcate de firele invizibile ale interesului personal.

În articolele sale, statul român apare adesea ca o casă zidită în grabă, cu temelii șubrede, peste care se ridică fațade strălucitoare, dar goale pe dinăuntru. Eminescu privește această construcție cu ochiul arhitectului lucid, știind că prăbușirea nu vine de la furtună, ci din materialele uzate. De aceea, tonul său este grav, profetic, asemenea unui clopot care bate nu pentru a speria, ci pentru a trezi.

Naționalismul său jurnalistic nu este zgomotos, ci adânc, asemenea rădăcinilor unui stejar bătrân. El nu strigă, ci argumentează; nu flatează poporul, ci îl cheamă la responsabilitate. Pentru Eminescu, națiunea nu este o mulțime, ci o ființă vie, cu memorie, cu suferință și cu destin. A o trăda înseamnă a-i vinde sufletul, iar această trădare este denunțată cu o severitate aproape biblică.

Astfel, jurnalismul eminescian se ridică deasupra timpului său, asemenea unei oglinzi în care fiecare epocă se poate recunoaște. Cuvintele sale, scrise cu cerneală și sânge, nu aparțin doar secolului al XIX-lea, ci tuturor momentelor în care adevărul devine incomod. Eminescu jurnalistul nu caută aplauze, ci dreptate; nu liniște, ci verticalitate.

În final, activitatea sa jurnalistică rămâne ca o rană care nu se închide și ca o lumină care nu se stinge. Este dovada că, uneori, poezia cea mai dureroasă nu se scrie în versuri, ci în articole, iar cea mai grea iubire de țară se exprimă nu prin elogii, ci prin luciditate necruțătoare. Astăzi, paginile sale par frunze arse de toamnă, dar focul lor nu s-a stins. Ele foșnesc încă sub pașii istoriei, amintind că adevărul nu îmbătrânește, iar luciditatea este o formă dureroasă de iubire.

Mihai Eminescu, jurnalistul, rămâne astfel nu doar martor al unei epoci, ci o flacără care refuză să se transforme în cenușă.

ISABELA MARIA HAȘA

Gânduri

Rețelele sociale au devenit spațiul în care se reflectă, uneori dureros de clar, lipsa de gândire critică a societății contemporane. Mulți oameni nu mai caută să înțeleagă sau să analizeze realitatea, ci preferă să reproducă opinii gata formulate, preluate fără discernământ. În locul ideilor personale apar postări superficiale, imagini repetitive, banale, sau judecăți aruncate la întâmplare, menite mai degrabă să atragă reacții rapide decât să transmită un mesaj autentic. Astfel acum, rețelele sociale, ajungând să hrănească o iluzie de implicare și cunoaștere, nu fac decât să mascheze golul general de conținut.

În acest context, originalitatea și asumarea unui punct de vedere devin gesturi rare și cu efecte aproape incomode. A avea o opinie proprie presupune efort, responsabilitate și curajul de a fi diferit într-un spațiu care recompensează conformismul. Autenticitatea nu mai este regula, ci excepția, iar cei care aleg să gândească singuri riscă să fie ignorați sau, criticați. Tocmai de aceea, într-o lume dominată de aparențe și imitație, a rămâne autentic devine un act de rezistență și o formă reală de curaj și nu în ultimul rând de libertate.

An Nou cu sănătate, bucurii și creativitate! La mulți ani!

VIRGIL IOVIȚĂ

1. Un război ține atâta timp cât beligeranții sunt dispuși să-și dea viața în zadar.
2. Când s-a diluat dramatic spiritul de prevedere al guvernanților, statul este în mare pericol și va eșua în tot ceea ce va întreprinde.
3. Există indivizi cărora le place jaful și crima. Toți aceștia, pe timp de pace, dar mai ales pe timp de război, precum în prezent (anul 2026),ies mereu în față, deseori zâmbind, ca să joace pe scena lumii tragi-comedia aceea care are o infinitate de acte barbare.
4. Din cauza lașității, prostiei, lăcomiei și habotniciei, un popor se angajează într-un război în care va avea numai de pierdut.
5. Alianțele militare între state se fac totdeauna cu scopul de a jefui și distruge unele țări mici și slabe și de a le intimida pe cele mari și puternice.
6. Omul produce pe zi ce trece din ce în ce mai multe arme și muniții, mijloace de îmbolnăvire a populației, creează diversiuni și conflicte din ce în ce mai periculoase și absurde, iar lumea, în special marii lideri ai omenirii, se miră că nu pot așeza liniștea și pacea pe planeta Pământ.
7. Dacă despre liderul unui stat care angajează propriul popor într-un conflict armat - numai de dragul de a se afla acolo, fie că se lasă împins de la spate de „prieteni”- se spune că ar fi cam zburdalnic, oare cei care l-au ales mai pot să stea o zi liniștiți?
8. Cetățeanul care, deși are calități adecvate luptei pentru pace, face tot posibilul ca oameni să se urască și să nedreptățească este un criminal odios.
9. Țara aceea în care cea mai mare parte a cetățenilor și a mass-mediei ironizează și batjocoresc persoanele care militează pentru pace, mai mult ca sigur va intra în vâltoarea unui război.
10. Colaborează cu sârg și bani mulți în cadrul unor alianțe militare acele popoare care-i consideră eroi pozitivi pe acei indivizi care au fost mari și renumiți tâlhari, pirați, criminali, haiduci, violatori și, mai nou, interlopi.
11. Majoritatea dintre cei care pleacă la război de bunăvoie cred că se vor întoarce acasă mai întregi față de cum au fost la plecare și, dacă au noroc, acoperiți cu medalii, aur și bijuterii.
12. Din clipa în care au fost inventate armele și până azi, începând cu săgeata și terminând cu drona, ele au fost bune și sunt din ce mai bune pentru fală, joacă și crime.
13. Istoria e mută, oarbă, surdă, deseori pre/făcută în ceea ce privește cauzele adevărate ale marilor revoluții și războaie.
14. La război se duc de bunăvoie și cu plăcere cei cărora le este foarte greu să gândească și să muncească cinstit. Pentru progresul întregii omeniri este bine dacă toți aceștia se tot duc și nu se mai întorc.

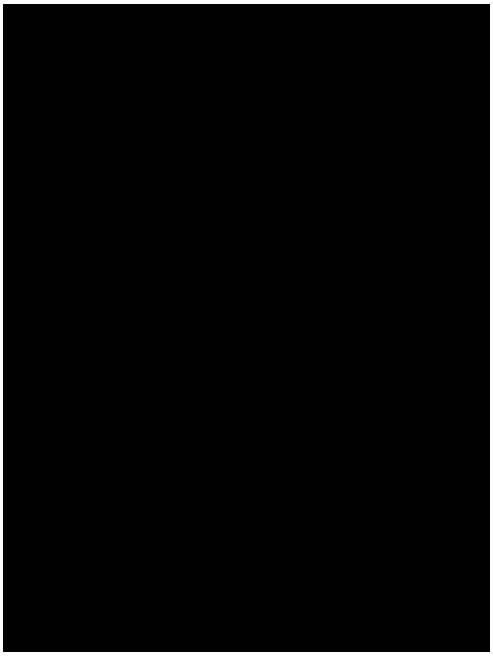

Lucrare realizată de Amalia Mărgineanțu

VALER NANDRA

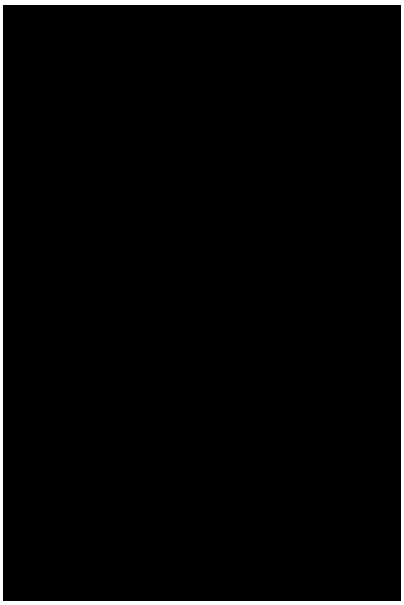

Augustin - Tablou realizat în ulei pe pânză, cu dimensiuni de 32 × 45 cm. Este un portret al unui țăran din satul Ghijasa, județul Sibiu, realizat în anul 1985, în perioada când lucram în București.

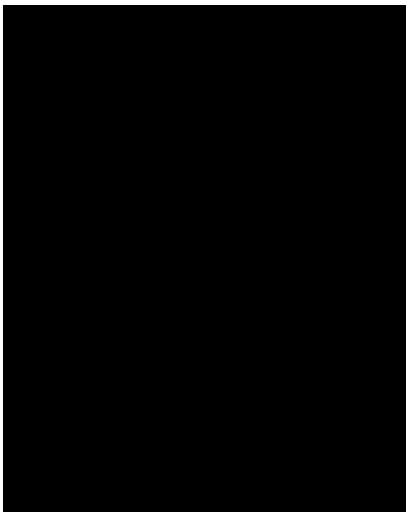

Tatăl meu, Petru **-** Tablou realizat în ulei pe pânză, cu dimensiuni de 55 × 70 cm. Este un portret al tatălui meu, realizat în perioada când lucram în Baia Mare, în anii 1972–1973. Lucrarea a fost realizată în satul natal, într-o zi când am fost în vizită la părinți.

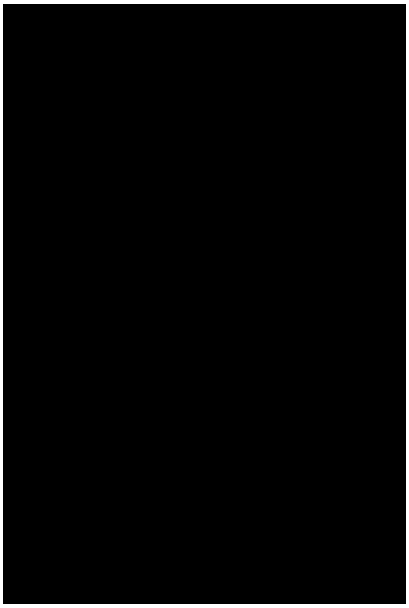

Autoportret în oglindă - Lucrare realizată în ulei pe pânză, cu dimensiunile de 30 × 45 cm. Este o pictură realizată în București, imediat după moartea tatălui meu, în anul 1984.

Peisaj din Cărbunari **-** Lucrare realizată în ulei pe pânză, cu dimensiuni de 45 × 61 cm. Peisajul a fost făcut în perioada în care am lucrat în Baia Mare, în jurul anilor 1980–1981, și reprezintă o parte din fosta stațiune Cărbunari.

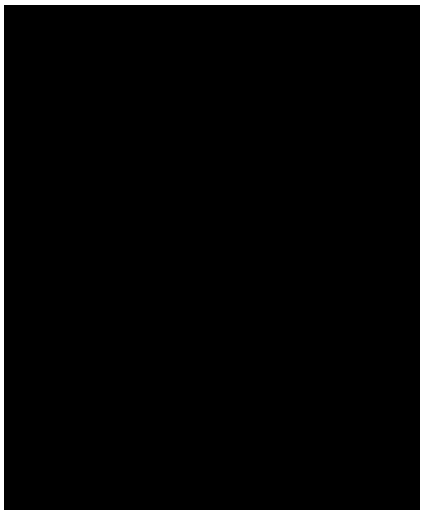

Fata cu o ceașcă de cafea - Lucrare în ulei pe pânză, cu dimensiuni de 54 × 65 cm, realizată în Tabăra de pictură de la Târgu Lăpuș, organizată de Asociația Pictorilor Amatori din județul Maramureș în anul 1985.

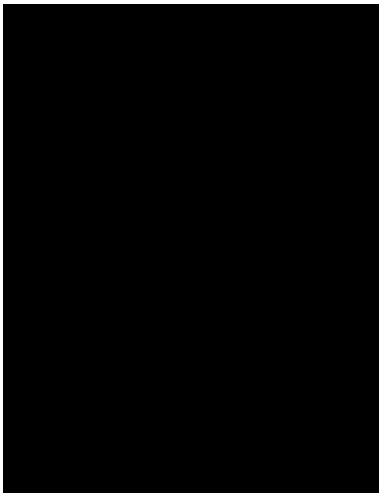

Pictor lucrând **-** Tablou realizat în ulei pe carton, cu dimensiuni de 32 × 41 cm. Lucrarea a fost realizată în Tabăra de pictură de la Târgu Lăpuș a Artiștilor Plastici Amatori din județul Maramureș. Pictura reprezintă un artist plastic amator pictând.

FLORINA STER

Hoinărind printre amintiri

- ţesături tradiţionale -

Din dragoste şi respect faţă de strămoşii mei, dar şi din dorinţa de a readuce autenticul în prezent, am adunat de-a lungul vieţii câteva ţesături artizanale, care îmi amintesc de adevăratele mele rădăcini, dar îmi şi suplinesc nevoia de identitate, pentru că acest folclor înseamnă, pe lângă curaj, spirit liber şi întoarcere la origini.

Ţesăturile păstrate au reuşit să dărâme graniţele timpului, regăsindu-şi actualitatea în orice moment, şi-mi dau posibilitatea să mă întâlnesc cu cei dinaintea mea – căci am păţit şi eu, aidoma multora – şi după cum ne spune frumoasa istorie a rabinului Risik din Cracovia – să fac o lungă călătorie, să părăsesc vatra strămoşească şi, după un lung ocol, să înţeleg adevăratul chip al tărâmului din care am plecat.

Apreciez din ce în ce mai mult metodele tradiţionale de ţesătorie şi pentru faptul că, iubitoare de frumos şi de culoare, cele care le folosesc creează, fără să se gândească niciodată la celebritate, fără să fi urmat o şcoală anume.

Foto 2,3,4

Faţă de masă din pânză de casă ţesută manual. Prin arta acului, cusăturile şi broderiile reprezintă meşteşugul de împodobire a materialelor. Cusătura folosită la realizarea unui decor este formată din motive geometrice, dar şi floral artistice. Fire naturale pe pânză naturală.

Broderia spartă este o completare de ordin estetic, decorativ. Este o îndeletnicire veche, dinaintea începutului celui de-Al Doilea Război Mondial.

Pe drumul trasat de firul de aţă,
Creez fără ezitare
O pânză de frunze şi flori.

Foto 1.

Covor lucrat la război vertical, din fire înnodate şi lână de oaie. Culori obţinute natural din rădăcini, tulpini şi flori. O bordură înconjoară câmpul central, alcătuit din flori şi păsări, creând o lume de basm. Roşul este culoarea caldă a sângelui şi a vieţii, fiind considerat vital, agresiv şi dătător de putere. Galbenul este culoarea soarelui, aduce căldură, insuflă optimism şi energie.
Albastrul dă impresia de rece şi predispune la meditaţie.

Pe firul vieţii,
De-a lungul timpului,
Urzesc şi ţes
Visele mele
În ample culori.

Foto 5.

Scoarţa, cuvertura, în care culoarea predominantă roşie îţi dă putere şi iubire de viaţă.

Din loc în loc, linii paralele marcate cu galben şi negru împrăştie, într-o manieră elegantă şi discretă, monotonia monocoloritului de bază.

Ţesături istorice,
Ce au urzit în memoria neamului,
De-a lungul timpului,
Atâtea legături trainice.

Foto 6.

Cuvertura oltenească este un joc de romburi, într-un amestec plăcut de galben şi maro. Contribuie la crearea unei atmosfere neutre, confortabile şi primitoare.

În amestec cu galbenul,
Ne şopteşte povestea unei vieţi,
Pe drumul trasat de firul aşteptării,
Încâlcit adesea, dar,
În acelaşi timp, protejat cu grijă şi migală.

Foto7.

Păretarul este o tapiţerie de perete ce-mi este foarte dragă, formată din frunze şi flori, dar şi din motive geometrice.

O invitaţie la meditaţie, la bucuria de a fi cu tine însuţi.

O ţesătură a viselor,
Într-un aranjament al speranţelor,
O ţesătură a existenţei,
Al cărei fir invizibil
Ne leagă de lume.

Foto 8.

Costum popular din zona Pădurenilor, un ţinut de basm, ţinut străvechi românesc, ascuns de curiozitatea călătorului. Pânză ţesută în casă, broderie în modele geometrice, cu mărgele şi paiete. Opregele (înainte şi înapoi) sunt din lână.

Ţesătură a iubirii şi speranţei
De a învinge destinul.

Foto 9.

Cergă în Ardeal, în alte zone ale ţării: ţol, velinţă sau scoarţă. Este lucrată manual, din fire naturale de lână. Se poate folosi pe ambele părţi.

În profunzimea firelor,
În amestecul culorilor,
S-a pecetluit
Istoria acestui loc.

Foto 10.

Cusăturile în cruciuliţă, numite chilim, au fost foarte la modă cândva.

Ele dovedesc rafinament şi eleganţă, prin asocierea culorilor.

De-a lungul timpului,
Pe firul lânii,
Viziuni de culoare
Sunt fixate cu drag.

[redacted]

CAMELIA ARDELEAN

Lansare de carte:

Gânduri coapte în jarul memoriei

Marţi, 23 septembrie 2025, la Cercul Militar din Deva, a avut loc un eveniment memorabil: lansarea de carte a colonelului (rtg.) Dănilă Moldovan, fostul preşedinte al Asociaţiei Culturale „Casina Naţională" Deva, asociaţie din care am onoarea să fac şi eu parte, alături de mama mea, scriitoarea Marioara Ardelean.

Volumul lansat – „Gânduri coapte în jarul memoriei", apărut la Editura NAPOCA STAR în anul 2025 – este dedicat de către autor soţiei sale, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de căsătorie. El cuprinde „povestiri scurte (...) dintr-o gamă mozaicată de întâmplări de viaţă" – „expresie pură" a gândurilor sale din acea perioadă, care „s-au cuibărit în memorie, s-au copt la jarul minţii" şi au fost prezentate abia acum cititorului, când autorul a considerat că este momentul să le împărtăşească, după cum ne mărturiseşte chiar el în interiorul coperţii.

Întâlnirea a fost emoţionantă, aducând împreună vechi prieteni, colegi şi camarazi de arme, care au avut astfel prilejul să-şi dezgroape propriile amintiri din cufărul memoriei.

Colonelul Moldovan, cunoscut ca un veritabil patriot, a oferit tuturor celor prezenţi câte un exemplar cu dedicaţie personală, care va rămâne o amintire de neuitat peste timp, un semn al respectului şi al prieteniei ce îl leagă de fiecare dintre noi.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Salonul Hunedorean al Cărții 2025

Cronica unei sărbători a culturii

În fiecare toamnă, Deva își amintește că orașul are, dincolo de zidurile Cetății, o inimă alcătuită din litere. Iar în acest an, a XXIV-a ediție a Salonului Hunedorean al Cărții, organizată – ca de fiecare dată – de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu" Hunedoara - Deva cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara, a demonstrat din nou că oamenii se adună acolo unde cărțile îi cheamă. Timp de patru zile, Salle d'Or din Deva Mall a devenit o agora a ideilor și un port al lecturii, prin care au trecut sute de cititori, editori, bibliotecari, profesori, elevi și scriitori.

Deschiderea oficială din 21 octombrie a transformat spațiul într-o forfotă de cititori de toate vârstele, veniți să descopere noutățile propuse de cele peste 90 de edituri participante. Standurile au părut neîncăpătoare, iar entuziasmul vizitatorilor a fost dovada că pasiunea pentru carte rămâne una dintre cele mai vii forțe culturale din județ. Organizatorii au pus accent pe conexiunea dintre cititori și creatori, invitând publicul să participe nu doar ca observator, ci ca parte vie a unei comunități culturale în plină ascensiune. Managerul bibliotecii, Sebastian Bara, a deschis evenimentul printr-un cuvânt ce a subliniat importanța continuității acestei tradiții editoriale, iar Costel Avram, administratorul public al județului, a vorbit despre sprijinul constant acordat instituțiilor care duc mai departe lumina culturii. Tot în această primă zi a fost omagiată revista bibliotecii, *Vox Libri*, care a împlinit două decenii de existență, o publicație ce continuă să adune în paginile sale vocile și eforturile celor dedicați culturii scrise.

Gala de Excelenţă Accent Media – publicaţie condusă de jurnalistul **Cornel Poenar** – a adus Salonului un aer festiv, dedicându-se cuvântului scris în toate formele sale. A fost un moment de reflecţie asupra istoriei şi presei, subliniind modul în care editorialul şi cronica păstrează memoria vie şi menţin dialogul cu publicul. Momentele jubiliare au fost răsplătite cu distincții oferite celor ce susțin cu devotament cultura scrisă. Printre premianți s-a aflat și Avram Iancu, bibliotecar și sportiv de anduranță, cunoscut pentru performanțele și determinarea sa,

un adevărat ambasador al Hunedoarei în lume.

De-a lungul acestor zile de sărbătoare a cărţii, publicul a avut privilegiul de a întâlni personalități marcante ale culturii române. Una dintre acestea a fost **Varujan Vosganian**, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România, care şi-a lansat la Deva volumul „Dublu autoportret. Memoria unei zile" (Editura Polirom, 2024). El a vorbit cu profunzimea celui care cunoaște istoria și literatura din interiorul ei, oferind un mesaj puternic: „Cartea este ultimul nostru apărător." Mărturia scriitorului a atins publicul, amintind cât de fragilă devine lumea atunci când cultura este ignorată.

În cadrul Salonului a fost marcat și un moment aniversar important: **Editura Emia** din Deva, condusă de poeta **Paulina Popa**, a sărbătorit 30 de ani de activitate, iar **revista „Semne-Emia"** a ajuns la numărul 100.

O prezență luminoasă în literatura română contemporană, **Ioana Pârvulescu** – profesor universitar la Departamentul de Studii Literare al

Facultății de Litere a Universității din București, doctor în filologie, eseistă, critic literar şi prozatoare – și-a adus la Deva două dintre cele mai recente cărți, „Aurul pisicii" și „Invizibilii".

Public numeros, de la copii până la cititori experimentați, a stat la rând pentru autografe, cu acea emoție blândă pe care doar întâlnirea cu o carte îndrăgită o poate naște. Autoarea a dialogat cu publicul într-o atmosferă deschisă, despre bucuria povestirii și despre puterea literaturii de a dezvălui frumusețea invizibilului.

Un alt segment care a meritat o atenție specială a fost programul dedicat **Casei de Editură Exclusiv** din Vulcan, judeţul Hunedoara. Moderat cu eleganță de **Tiberiu Vințan**, directorul acesteia – care a prezentat, de altfel, publicului, la deschidere, toate editurile participante la această manifestare culturală de anvergură națională – momentul a scos în evidență munca editorială atentă ce stă la baza apariției fiecărui volum: selecția manuscriselor,

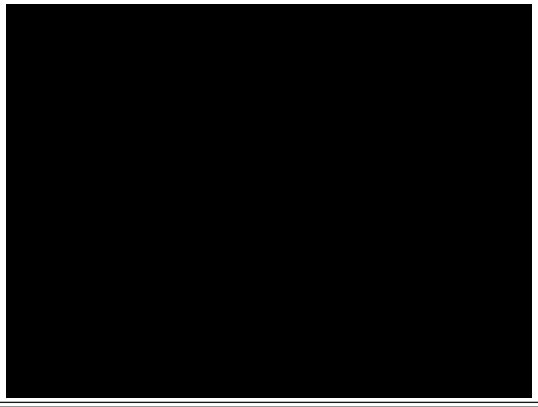

dialogul cu autorii, îngrijirea redacțională și tipografică. O prezență constantă în viața culturală și jurnalistică a zonei, domnia sa a facilitat întâlnirea dintre editori, autori și public, motiv pentru care **Filiala „Mihai Eminescu" Timiș a UZPR**, reprezentată prin președintele **Dumitru Buţoi**, i-a adresat mulțumiri.

Jurnaliști din Timișoara, Lugoj, Petroșani și Deva au fost nu doar martori ai evenimentului, ci și mesageri ai creației literare, aducând cu ei cărți și emoții în același timp. Scena literară a aparținut **Grupului de poezie „Ioan Dan Bălan"** din Petroșani, prin vocile sale distincte: **Elisabeta Bogățan** – Antologia Festivalului „Ioan Dan Bălan"; **Mirela Cocheci** și **Sergiu Vințan** – „Ținutul momârlanilor în versuri și imagini"; **Dorel Neamțu** – „Lacrimile mele"; **Anca Ciolca** – „Miraj cu maci"; **Dumitru Gălățan Jieț** – „Nedeile din Munții Șureanu"; **Dumitru Dumitrescu** – romanul „Gabriel"; **Maria Sângerean Sibioara** – „Andante"; **Mariana Alexandru** – „Vise de toamnă"; **Gelu Dobrescu**, autor și interpret de romanțe, a adus evenimentului o notă muzicală distinctă.

Paleta editorială a fost îmbogățită și de alte creații valoroase: **Aurel C. Muntoiu** – „Îndumnezeirea Memoriei", proză cu vibrație spirituală; **Dumitru Buțoi** – „Eminescu, un vis în așteptare", volum omagial dedicat Anului Eminescu; **Camelia Ardelean** și **David Valentin** – „Rubaiate decoltate", o invitație la umor și rafinament liric.

În final, rămâne o concluzie limpede: Valea Jiului își afirmă identitatea culturală cu o forță discretă, dar statornică. Prin oamenii săi, devine un nucleu de spirit care susține, cu dăruire, continuitatea culturii românești – de la munte spre întreaga țară.

Actorul și poetul **Dorel Vișan** a oferit un moment rar, în care poezia s-a împletit cu teatrul și cu reflecția profundă asupra timpului, credinței și destinului. Lansările sale, „Cine-i păzește pe paznici?" și „Cântece pentru glas și toacă", au fost primite cu emoție, actorul reușind să captiveze publicul prin vocea sa inconfundabilă și prin autenticitatea discursului.

Salonul a găzduit și un moment științific de mare greutate editorială: apariția volumului II din „Izvoare privind Evul Mediu românesc. Țara Hațegului în secolul al XV-lea", coordonat de **acad. Ioan Aurel Pop** (care nu a putut participa, din păcate, la eveniment), alături de istoricii Adrian Andrei Rusu și Ioan Drăgan. O lucrare monumentală, dedicată memoriei unui ținut înnobilat de istorie, a cărei lansare a adus în prim-plan efortul cercetării românești în domeniul istoriei medievale.

În încheierea Salonului, **părintele Constantin Necula** a oferit un moment de liniște și reflecție. A prezentat cartea „Fâșii de cuvinte" (Editura Agnos), un volum de gânduri și cugetări care invită la dialog interior. Într-o sală plină, cu oameni de toate vârstele și confesiunile, părintele a vorbit despre credință, speranță și responsabilitatea morală. Cuvintele sale au fost primite în tăcere și cu sufletul deschis, iar sesiunea de autografe a continuat mult timp după încheierea discursului. Prezența sa a fost o dovadă că Salonul este, deopotrivă, un loc al lecturii și al căutării sensului.

Cele patru zile de Salon au fost o declarație colectivă: cărțile nu se demodează și nu pot fi înlocuite de ecrane. Răsfoirea unei cărți, scrisul unei dedicații, o conversație cu un autor, toate acestea formează o experiență vie, umană, imposibil de digitalizat. Salonul Hunedorean al Cărții a dovedit încă o dată că biblioteca nu este doar un loc ci un organism cultural care respiră prin cititorii săi. Succesul ediției din 2025 se măsoară, astfel, în bucuria celor care au participat și în nerăbdarea cu care, deja, se așteaptă următoarea ediție.

Dublă lansare de carte și o seară de poezie la muzeul din Deva

„Rubaiate decoltate” și „Tronul, frunza și eu”
două voci, două formule poetice, aceeași emoție

Deva, 21 noiembrie 2025. Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva a găzduit vineri seara un eveniment cultural de excepție: o dublă lansare de carte, completată de muzică live, umor fin și dialog viu cu publicul. Poezia a fost, timp de câteva ore, liantul unei întâlniri care a demonstrat că literatura contemporană își păstrează forța de a aduna oameni în jurul emoției autentice.

În centrul atenției s-au aflat volumele „Rubaiate decoltate”, semnat de Camelia Ardelean și David Valentin, publicat la Editura PIM din Iaşi (2025) și „Tronul, frunza și eu”, cel mai recent volum de haikuuri al Cameliei Cornea, apărut la Editura Castrum de Thymes din Giroc, jud. Timiş (2025). Două cărți diferite ca registru și formulă poetică, dar complementare prin tematică și expresivitate.

Sensibilitatea concentrată a haikuului din „Tronul, frunza și eu” a fost pusă în dialog cu ironia și spiritul ludic al poeziei umoristice din „Rubaiate decoltate”, un volum născut dintr-un „duel poetic” savuros, inspirat din realitățile relației de cuplu și din contradicțiile lumii contemporane. Umorul, departe de a fi frivol, a devenit aici un instrument de luciditate și o formă de rezistență culturală.

Atmosfera a fost întregită de momente muzicale deosebite, susținute de Roxana Olșanschi, artistă vocală și actriță a Teatrului de Artă din Deva, care a interpretat piese din repertoriul românesc și internațional, aducând un plus de emoție și rafinament serii. Sala plină a confirmat că poezia continuă să-și găsească publicul, iar nevoia de emoție autentică și de umor de calitate rămâne una reală. Despre volumele lansate și despre rolul literaturii în spațiul cultural contemporan au vorbit Dumitru Tâlvescu (scriitor, membru USR, amfitrionul evenimentului), Daniel Luca (scriitor, editor, membru USR), Nicolae Toma (jurnalist, poet, vicepreşedinte UZPR – Filiala Timiş), Dumitru Dumitrescu (redactor-şef al revistei *Piedestal*) și Dan Orghici (jurnalist).

În discursul său de încheiere, Camelia Ardelean a vorbit deschis despre poezia umoristică drept formă de curaj și supraviețuire într-o lume dominată de gravitate și tensiune, subliniind că râsul este nu doar un limbaj universal, ci și un „medicament natural”. Autoarea a mărturisit că scrierea acestui volum a fost un exercițiu de libertate și o invitație adresată cititorilor de a privi viața cu mai multă flexibilitate și autoironie.

Cel de-al doilea volum prezentat, „Tronul, frunza și eu”, apărut în ediție bilingvă (română–engleză), marchează o etapă importantă în evoluția poetică a Cameliei Cornea. Structurat în zece capitole, volumul propune o incursiune lirică într-un univers cu accente medievale, în care istoria, puterea, efemeritatea și spiritualitatea sunt condensate în imagini haiku de mare forță sugestivă. Poeta reușește să îmbine respectul pentru tradiția haikuului clasic cu o voce personală, recognoscibilă, oferind cititorului o experiență poetică densă și memorabilă.

Evenimentul a fost imortalizat de Sorin Micuțiu, Dorin Olariu, Silvia Horga, Eduard Cristoi, Nuța Crăciun, Livia Delie și Mioara Tat, cărora autorii cărţilor le-au adresat mulțumiri speciale, alături de toți cei care au contribuit la reușita acestei seri culturale. Dubla lansare de carte, poezie, muzică și umor – seara de la Muzeul din Deva a confirmat că literatura rămâne un spațiu viu al întâlnirii, dialogului și bucuriei împărtășite.

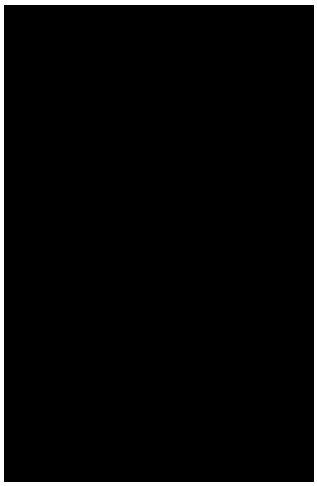
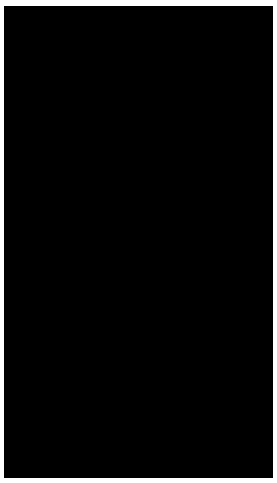

MUZEUL
CIVILIZAȚIEI
DACICE ȘI ROMANE
DEVA

MUZEUL
CIVILIZAȚIEI
DACICE ȘI ROMANE
DEVA

MUZEUL
CIVILIZAȚIEI
DACICE ȘI ROMANE
DEVA

Editura
VATRA
VECHE